МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Радзіхівська Дар'я Віталіївна
(студентка групи ЗФБС-22-М)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

(представлена на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»)

Завідувач кафедри фінансів та
цифрової економіки
д.е.н. проф. Н.Г. Виговська.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)
_____
(підпис)

Науковий керівник
д.е.н. проф. Петрук О.М.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)
_____
(підпис)

Рецензент
к.е.н., доц. Виговський В.Г.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)
_____
(підпис)

Житомир 2023

АНОТАЦІЯ

Радзіхівська Д.В. Управління кредитним портфелем банку.

Магістерська робота представлена на здобуття освітнього ступеня «магістр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси банківська справа та страхування». – Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2023.

Магістерська робота присвячена науковому обгрунтуванню теортетичних тпа організаційних положень управління кредитним портфелем банку та розробці практичних рекомендацій, спрямованих на визначення шляхів оптимізації процесу формування кредитного портфеля комерційного банку.

У роботі було обгрунтувано сукупність теоретичних підходів до управління кредитним портфелем банку у контексті тенденцій і закономірностей розвитку вітчизняної економіки, а саме: досліджено економічну сутність та трактування поняття «кредитний портфель банку»; охарактеризовано управління кредитним портфелем банку; узагальнено управління ризиками кредитного портфелю банку; досліджено економічний механізм формування кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК»; проаналізовано кредитний портфель АТ «СКАЙ БАНК»; запропоновано заходи для підвищення ефективності формування кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК».

Ключові слова: кредит, кредитний портфель, кредитна політика, кредитний ризик.

Annotation

Radzihivska D. Management of the credit portfolio of the bank. On the rights of the manuscript.

Master's thesis is represented on reception of an educational degree «master» field of knowledge 07 «Management and administration» of specialty 072 «Finance banking and insurance». - Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2023.

The master's thesis is devoted to the scientific substantiation of the theoretical TPA organizational provisions for managing the bank's credit portfolio and the development of practical recommendations aimed at determining ways to optimize the process of forming the credit portfolio of a commercial bank.

The work substantiated a set of theoretical approaches to the management of the bank's loan portfolio in the context of trends and patterns of the development of the domestic economy, namely: the economic essence and interpretation of the concept of «bank loan portfolio» were investigated; management of the bank's credit portfolio is characterized; generalized risk management of the bank's credit portfolio; the economic mechanism of the formation of the credit portfolio of JSC «SKY BANK» was investigated; the loan portfolio of JSC «SKY BANK» was analyzed; proposed measures to increase the efficiency of the formation of the credit portfolio of JSC «SKY BANK».

Keywords: credit, credit portfolio, credit policy, credit risk.

ЗМІСТ

ВСТУП..... 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ 8

1.1.Економічна сутність та трактування поняття «кредитний портфель банку» 8

1.2.Управління кредитним портфелем банку..... 19

1.3. Управління ризиками кредитного портфелю банку..... 33

Висновки до розділу 1 49

РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ АТ «СКАЙ БАНК» ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ..... 51

2.1. Економічний механізм формування кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК» 51

2.2. Аналіз кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК» 67

2.3. Заходи для підвищення ефективності формування кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК» 80

Висновки до розділу 2 92

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ..... 95

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 99

ДОДАТКИ..... 108

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Для банківських установ на сьогодні важливо ефективно здійснювати контроль та управління кредитною діяльністю банку, а саме оцінку кредитного портфеля, адже кредитна діяльність приносить основні прибутки банківській установі. Кредитний портфель є основною частиною активів будь-якого банку, забезпечуючи потрібну для функціонування установи прибутковість. При цьому рівень якості кредитного портфелю залежить від його структури, яка формується під впливом індивідуальних особливостей кредитної політики кожного окремого банку.

Основна економічна функція банків – кредитування своїх клієнтів. Економічна ситуація регіонів, що обслуговуються, залежить від того, наскільки добре банки виконують свої кредитні функції. Банківське кредитування сприяє створенню нових підприємств, збільшенню робочих місць, будівництву об'єктів соціально-культурного призначення, забезпеченню економічної стабільності. Кредит сприяє розвитку всіх галузей народного господарства. Є важливим джерелом капіталовкладень, тому традиційно виділяється його важлива роль у розвитку та реструктуризації економіки та інвестиційної діяльності. Банківський сектор в Україні функціонує в нестабільному та складному середовищі. Під час пандемії 2020 року та російсько-української війни після 24 лютого 2022 року якість банківських кредитів погіршилася і частка проблемних боргів зросла і залишається високою, що становить пряму загрозу платоспроможності та ліквідності українського банківського сектору.

Дослідженням сутності кредитного портфелю банку присвячено роботи таких науковців як: С.Г. Арбузов, Ю.В. Бугель, В.М. Голуб, Е.Дж. Долан, О.И. Лаврушин, Г.С. Панова, В.А. Челноков та інші. Вивченню організації системи управління кредитним портфелем у комерційному банку приділяли увагу такі українські вчені, як В. Базилевич, О. Корольов, І.

Ткаченко, О. Устинко та інші. Серед зарубіжних дослідників, які внесли вклад в розробку даної проблеми, варто відзначити М. Грубера, А. Гроппелі, Е. Елтона, У. Шарпа та інших. Дослідженню кредитної діяльності банків значну увагу приділяли такі науковці: В. Вовк, Ю. Бугель, В. Грушко, Л. Дудинець, Г. Карчева, О. Колодізєв, Л. Карпчук, А. Кузнєцова, О. Лисенок, В. Міщенко, Л. Примостка, Дж. Сінкі, Л. Слобода, І. Тарануха та інші. У своїх дослідженнях науковці розглядали питання управління кредитним портфелем банків, взаємозв'язок між кредитною діяльністю банків та ефективністю функціонування банківської установи як учасника ринку фінансових послуг, формування оптимального кредитного портфелю тощо. Проте для забезпечення стабільної та прибуткової діяльності банків актуальним є розроблення сучасних критеріїв оцінки якості кредитних портфелів банків, що дозволить підвищити ефективність їхньої діяльності та сприятиме розвиткові економіки країни.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад організації кредитних відносин банківських установ з клієнтами та визначення шляхів оптимізації процесу формування кредитного портфеля комерційного банку. Відповідно до поставленої мети в роботі передбачено вирішення таких основних **завдань**:

– дослідити економічну сутність та трактування поняття «кредитний портфель банку»;

– охарактеризувати управління кредитним портфелем банку;

– узагальнити управління ризиками кредитного портфелю банку;

– дослідити економічний механізм формування кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК»;

– проаналізувати кредитний портфель АТ «СКАЙ БАНК»;

– навести заходи для підвищення ефективності формування кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК».

Об'єктом дослідження є система та підходи щодо управління кредитним портфелем комерційного банку.

Предметом дослідження є механізм формування і управління кредитним портфелем комерційного банку.

Методи дослідження. У процесі дослідження були використані загальнонаукові прийоми і методи наукового пізнання. Серед них: метод групування, порівняння та узагальнення економічних показників; метод системної оцінки; метод теоретичного узагальнення і порівняння; метод аналізу і синтезу; метод причинно-наслідкового зв'язку; абстрактно-логічний метод.

Інформаційну базу дослідження складають наукові праці вітчизняних і зарубіжних економістів з теорії і практики банківської справи і основ кредитування, законодавчі та нормативні акти, які регулюють діяльність комерційних банків, офіційні статистичні дані, інструктивні матеріали Національного банку України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні сукупності теоретичних підходів до управління кредитним портфелем банку у контексті тенденцій і закономірностей розвитку вітчизняної економіки. У процесі дослідження були отримані такі найбільш суттєві наукові результати:

набуло подальшого розвитку:

уточнено концепцію формування кредитного портфеля комерційного банку.

Практичне значення одержаних результатів. Результатом вирішення комплексу поставлених завдань є пропозиція рекомендацій практичного характеру стосовно удосконалення управління кредитним портфелем комерційного банку.

Особистий внесок здобувача. Магістерська є самостійною науковою роботою. Наукові положення, результати, висновки і рекомендації, сформульовані в роботі, одержані автором особисто та викладені в опублікованих працях.

Апробація результатів роботи. Результати дослідження було апробовано під час участі в наступних наукових конференціях:

Всеукраїнська науково-практична on-line конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвячена Дню науки (Житомир, 15-19 травня 2023 року) та IV Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу» (Житомир, 09-10 листопада 2023 року).

Публікації. Основні положення, висновки і результати наукового дослідження опубліковано у тезах доповідей:

1. Голубенко О.В., Радзіхівська Д.В. Переваги та недоліки функціонування необанків в Україні. Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої Дню науки. Житомир: «Житомирська політехніка», 2023. С. 251.

2. Радзіхівська Д.В. Проблеми управління кредитним портфелем банку під час війни. Тези IV Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу». Житомир, ДУ «Житомирська політехніка», 2023. С. 290.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаної літератури, додатків. Загальний обсяг роботи складає 115 сторінок, у тому числі 21 таблиця, 9 рисунків, список використаних літературних джерел налічує 82 найменування, 4 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

1.1. Економічна сутність та трактування поняття «кредитний портфель банку»

Для успішного розвитку вітчизняного фінансового ринку, укріплення ринкової економіки України та її інтеграції в світовий фінансовий простір дуже важливо якнайшвидше вивести комерційні банки на центральне місце в управлінні грошово-кредитною системою країни.

Комерційні банки є центральними ланками у системі сучасних відносин, а планомірний розвиток своєї діяльності – необхідна умова реального функціонування економіки. Кредитні операції комерційних банків – одна із найважливіших видів банківської діяльності. На фінансовому ринку кредитування зберігає позицію найдохіднішої статті активів кредитних установ, хоч і найбільш ризикованої. У зв'язку з цим питання розвитку та вдосконалення системи управління кредитним портфелем з метою мінімізації його ризиків, набули особливої актуальності та значущості.

Рівень організації кредитної діяльності – важливий показник роботи банківської установи та якості його менеджменту. Результат кредитної діяльності банку визначає якість кредитного портфелю [45, с. 1139].

Кредитний портфель – це специфічний об’єкт управління, що має певну структуру, відповідає вимогам банку та його цілям за прибутковістю, ступенем ліквідності, ризиком і напрямами кредитування. За балансовою вартістю всіх кредитів банку оцінюється розмір кредитного портфелю. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складову частину активів банку, котра має свій рівень дохідності й відповідний рівень ризику. Тому ризик та дохідність – основні параметри управління кредитним портфелем банку [47, с. 11].

Проблематиці щодо визначення суті кредитного портфелю присвячено чимало праць вітчизняних науковців. Зокрема, в економічній літературі поняття кредитного портфелю банку трактується неоднозначно (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Розгляд поняття кредитного портфелю в літературних джерелах

Джерело	Визначення
Антипенко Н. В., Охріменко В. В. [1]	Кредитний портфель – це сума усіх позик, які надаються банком з метою отримання доходу
Білогородський Р. [4]	Кредитний портфель – це економічно обґрунтовані та структуровані кредити та договори, які виникають в результаті планомірних управлінських рішень відповідно до вимог кредитної політики самого банку
Примостка Л. О. [68]	Кредитний портфель – це сукупність усіх кредитів, наданих банком для одержання доходів
Бугель Ю. В. [5]	В широкому розумінні кредитний портфель являє собою інструмент для управління активами і пасивами банку; у вузькому портфель виконує функцію інструмента для досягнення таких цілей як: отримання необхідного рівня ліквідності, мінімізація ризиків кредитного портфелю, високий темп приросту доходу в довгостроковій перспективі та багато інших.
Бурлаєнко Т.І. [7]	Кредитний портфель – це сукупність вимоги банку за кредитами, які систематизовані за критеріями, пов'язані з різними факторами кредитного ризику або методами усунення
Говоруха С. [17]	Кредитний портфель є результатом діяльності банку, що складається з багатьох кредитів, виданих банком з фіксованим терміном
Дзюблюк О.В. [22]	Кредитний портфель - класифікований набір елементів.
Волкова В.В., Власенко О.С. [11]	Кредитний портфель - це специфічний об’єкт управління, що має певну структуру, відповідає вимогам банку та його цілям за прибутковістю, ступенем ліквідності, ризиком і напрямами кредитування.
Карпчук Л. [34]	Кредитний портфель являє собою сукупність виданих позик, які класифікуються на основі різних критеріїв, пов’язаних з різними чинниками кредитного ризику або зі способами захисту від нього
Кузнецова І. В. [46]	Кредитний портфель − це сукупність усіх позик, наданих банком з метою отримання прибутку.

Деякі автори дуже широко трактують кредитний портфель, відносячи до нього всі фінансові активи і навіть пасиви банку, а інші – вважають, що кредитний портфель представляє собою тільки сукупність позичкових операцій банку.

У зарубіжній економічній літературі під кредитним портфелем

розуміється характеристика структури та якості виданих позичок, класифікованих за певними критеріями, залежно від поставлених цілей управління. Тобто визначення сутності кредитного портфелю іноземні економісти включають результат застосування елементів процесу кредитного менеджменту. Останнім часом дедалі більше вітчизняних фахівців бере на озброєння саме зарубіжну методику визначення поняття кредитного портфелю.

Кредитний портфель як економічна категорія визначається в прояві трьох функцій (рис. 1.1).

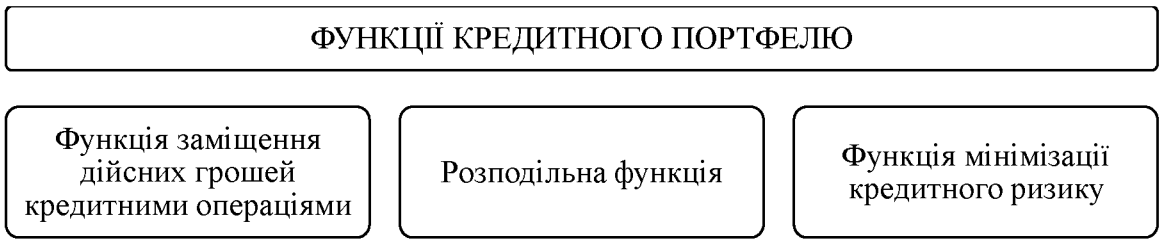

Рис. 1.1. Функції кредитного портфелю банку

Розподільна функція полягає в розподілі та перерозподілі позичкового капіталу в розрізі суб'єктів, що отримують кредитні кошти. Функція заміщення дійсних грошей кредитними операціями, що стимулює зростання платоспроможного попиту населення за допомогою надання кредитів. Функція мінімізації кредитного ризику дозволяє на основі постійного моніторингу проводити кредитні операції та формувати об'єктивну інформацію щодо клієнтів банку [4, с. 30].

Найважливішим видом діяльності комерційних банків є кредитні угоди, які займають вищі позиції фінансовому ринку серед інших статей доходу. Ключовим елементом системи управління кредитним портфелем є формування, що дозволяє розробити найоптимальніший шлях кредитної політики комерційного банку. Кредитний портфель є основним джерелом доходу будь-якого банку, а також ризикованим. Усі основні можливості банку (фінансові результати, ліквідність, репутація, стійкість тощо) залежать від якості та збалансованості кредитного портфелю, його структури та системи управління.

Правильне розуміння «кредитного портфелю» – найважливіша умова стабільної діяльність банківського сектора, і навіть його ефективне управління.

Формування кредитного портфелю – один із основних моментів у діяльності банку, що дозволяє чіткіше виробити тактику і стратегію розвитку комерційного банку, його можливості кредитування клієнтів та розвитку ділової активності на ринку. Кредитний портфель служить основним джерелом доходів банку і, водночас, основним джерелом ризику під час розміщення активів. Від структури та якості кредитного портфелю значною мірою залежить стійкість банку, його репутація, фінансові результати. Оптимальний, якісний кредитний портфель впливає ліквідність банку та її надійність [14].

На етапі формування кредитного портфелю в сучасних умовах, на нашу думку, доцільно застосовувати два основні підходи: традиційний та нетрадиційний.

Традиційна портфельна теорія в управлінських рішеннях ґрунтується на ідеї інтуїції та суб'єктивізму. Основними методами, які застосовуються при традиційному підході є диверсифікація, лімітування, створення резервів для покриття кредитних ризиків, страхування кредитів. Іншими словами традиційна теорія полягає в забезпеченні збалансованості шляхом включення до кредитного портфелю коротко-, середньо- та довгострокових кредитів, виданих різним підприємствам і галузям. Дослідження вчених свідчать про те, що при застосуванні традиційного підходу до формування кредитного портфелю виділяють кілька типів портфелів.

Так, за цілями формування кредитного доходу розрізняють два основні типи кредитного портфелю – портфель доходу та портфель зростання [1; 2; 16; 18]. Портфель доходу являє собою кредитний портфель, сформований за критерієм максимізації прибутку від кредитної діяльності в поточному періоді незалежно від темпів приросту кредитованого капіталу в довгостроковій перспективі. Іншими словами, цей портфель орієнтований на

високу поточну віддачу кредитних витрат, незважаючи на те, що в майбутньому періоді ці витрати могли б забезпечити отримання більш високої норми кредитного прибутку на вкладений капітал. Отже, портфель доходу слугує для отримання високих поточних надходжень; відповідно ринкова вартість такого портфелю зростає повільно.

Портфель зростання має бути визначений як кредитний портфель, сформований за критерієм максимізації темпів приросту кредитованого капіталу в майбутній довгостроковій перспективі незалежно від рівня формування прибутку від кредитної діяльності в поточному періоді. Іншими словами, цей портфель орієнтований на забезпечення високих темпів зростання ринкової вартості банку (за рахунок приросту капіталу в процесі фінансового кредитування), оскільки норма прибутку при довгостроковому кредитуванні завжди вища, ніж при короткостроковому. Отже, мета створення кредитного портфелю зростання полягає в нарощуванні капіталу кредитів. Тому значна частина прибутків спрямовується на повернення капіталу [33].

Відносно кредитних ризиків ми маємо розрізняти три основні типи кредитного портфелю – агресивний (спекулятивний) портфель; помірний (компромісний) портфель і консервативний портфель. Така типізація портфелів базується на диференціації рівня кредитного ризику (а відповідно і рівня кредитного прибутку), на який погоджується йти кредитор у процесі кредитування.

Агресивний (спекулятивний) портфель – це кредитний портфель, сформований за критерієм максимізації поточного доходу або приросту кредитованого капіталу незалежно від рівня кредитного ризику, що його супроводжує. Він дає змогу отримати максимальну норму кредитного прибутку на вкладений капітал при найвищому рівні кредитного ризику, через що кредитований капітал може бути втраченим повністю або в значній мірі [37].

Помірний (компромісний) кредитний портфель являє собою сформовану сукупність фінансових інструментів кредитування, за яким загальний рівень портфельного ризику і норма кредитного прибутку на вкладений капітал наближені до середньоринкового. Тобто, даний тип портфелю забезпечує середній приріст капіталу і помірний ступінь ризику вкладень, поєднуючи в собі кредитні якості портфелів агресивного і консервативного типів.

Консервативний портфель сформований за критерієм мінімізації рівня кредитного ризику, тобто даний портфель виключає використання тих фінансових інструментів, рівень кредитного ризику за якими перевищує середньоринковий. Отже, склад консервативного кредитного портфелю залишається стабільним протягом тривалого часу, націлений на збереження капіталу і є найменш ризиковим. Коли ж банк ставить перед собою мету хеджування від можливих утрат на кредитному ринку, то він має формувати портфелі зростання і доходу. У цьому випадку одна частина фінансового активу забезпечує власнику зростання, друга – дохід. Таким чином, утрата однієї частини компенсується зростанням іншої.

Виходячи з вищевказаних основних типів кредитних портфелів, ми можемо сформувати такі їх варіанти (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Типи кредитних портфелів банку

Типи кредитних портфелів	Види портфелів, що входять до одного типу
За цілями формування кредитного доходу	Відносно кредитних ризиків
Портфелі зростання	Агресивного зростання Помірного зростання Консервативного зростання
Портфелі доходу	Агресивного доходу Помірного доходу Консервативного доходу
Портфелі зростання і доходу	Подвійного призначення

Нетрадиційна портфельна теорія – це підхід до формування портфельної стратегії з використанням комп’ютерів та різноманітних

статистичних методів. Базується вона на теорії ймовірності – систематичному статистичному методі визначення ймовірності того, що якась майбутня подія відбудеться. Для обґрунтування своєї стратегії сучасна портфельна теорія використовує такі статистичні показники, як: середнє, дисперсія, кореляція, коваріація та ін. В основі нетрадиційної портфельної теорії лежить концепція «ефективного портфелю», формування якого має забезпечити найвищий рівень його дохідності при заданому рівні ризику або найменший рівень його ризику при заданому рівні дохідності. Іншими словами, при будь-якому із заданих основних параметрів формування портфелю кредитор має прагнути забезпечити найефективніше поєднання в ньому рівнів ризику та дохідності.

Експерти-аналітики, що застосовують нетрадиційну портфельну теорію у своїй практичній діяльності, звикли виділяти два типи портфелів: активний та пасивний.

Активний підхід до формування кредитного портфелю характеризується:

1) короткостроковістю кредитів;

2) низьким рівнем диверсифікації (висока конкуренція окремих ризикових кредитів);

3) великими оборотами за операціями купівлі-продажу кредитів.

Пасивний підхід до формування кредитного портфелю характеризується:

1) середньо- та довгостроковістю кредитів;

2) високим рівнем диверсифікації (частина окремих кредитів у загальній сумі кредитного портфелю мала, ризик збалансований);

3) відсутністю значних оборотів за операціями купівлі-продажу кредитів [38].

Для формування оптимального кредитного портфелю банку важливо виробити відповідну кредитну політику – правильно вибрати ринкові сегменти, визначити структуру діяльності.

Даючи визначення кредитному портфелю комерційного банку неможливо не торкнутися поняття його якості.

Під якістю кредитного портфелю можна розуміти таку властивість його структури, яка має здатність забезпечувати максимальний рівень прибутковості при допустимому рівні кредитного ризику та ліквідності балансу. Усі банки ведуть суворий контроль за якістю кредитного портфелю, проводять незалежну експертизу та виявляють випадки відхилення від прийнятих стандартів та цілей кредитної політики банку.

Кредитний портфель банку – результат складних управлінських процесів, які мають на меті досягнення цілей діяльності банку на кредитному ринку шляхом формування кредитного портфелю з цільовими характеристиками ризику та прибутковості.

Вважаємо за доцільне застосувати інтегративний підхід, який передбачає поєднання кількісного та якісного підходів та визначати кредитний портфель банку як результат складних управлінських процесів кредитного менеджменту, що формують агреговані за видовими ознаками сукупності індивідуальних потоків заборгованостей за основним боргом за кредитними операціями на певну дату, розміщені банком від свого імені, на власних умовах з дотриманням принципів кредитування та на власний ризик з метою отримання прибутку, згруповані за критеріями ризиковості, дохідності та ліквідності.

По перше, це визначення, на нашу думку, дозволяє акцентувати на тому, що кредитний портфель банку є не просто пасивно сформованим набором індивідуальних потоків заборгованостей за основним боргом за кредитними операціями, а керованою підсистемою кредитного менеджменту, на яку спрямовано комплекс активних управлінських впливів, що динамічно розвивається. Він є втіленням кредитної політики банку, що є, своєю чергою, частиною банківської політики та стратегії.

По друге, запропоноване трактування визначає кредитний портфель банку як сукупність індивідуальних потоків заборгованостей за основним

боргом за кредитними операціями, тому необхідно досліджувати розмір та структуру кредитного портфелю банку.

Розмір кредитного портфелю банку розглядається як:

– абсолютна сукупність залишків та руху коштів на рахунках в банку, на яких обліковуються надані кредити з урахуванням додаткових класифікаційних ознак;

– відносна величина щодо: сукупності залишків та руху активних операцій банку, щодо розміру кредитних портфелів інших банків (з можливістю порівняння с середньогалузевими показниками, показниками банків однієї форми власності, резидентності тощо).

Важливою кількісною характеристикою є структура кредитного портфелю банку – це співвідношення індивідуальних потоків заборгованостей за основним боргом за кредитними операціями на певну дату у сукупному розмірі кредитного портфелю банку. Оптимальна структура кредитного портфелю банку дозволить запобігти концентраціям та забезпечити належний рівень диверсифікації як основи оптимізації рівня портфельного кредитного ризику банку.

Зважаючи на це, кредитний портфель банку є сукупністю індивідуальних потоків заборгованостей за основним боргом як результату кредитних операцій, до яких відносимо «активні банківські операції, пов’язані з розміщенням залучених банком коштів шляхом:

– надання їх у тимчасове користування або прийняття зобов’язань про надання певної суми коштів;

– надання гарантій, порук, акредитивів, акцептів, авалів;

– розміщення депозитів;

– проведення факторингових операцій та операцій фінансового лізингу;

– видачі кредитів у формі врахування векселів, операцій зворотного репо;

– будь-якого продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання щодо сплати процентів та інших зборів за такою сумою

– (відстрочення платежу);

– розстрочення платежу за продані банком активи» [50].

До додаткових критеріїв структуризації кредитного портфелю банку з точки зору типологізації його кредитних операцій слід включати їх ключові характеристики. До них зокрема можна віднести: строк надання кредиту; наявність та вид забезпечення; рівень ризику та імовірність дефолту; метод надання кредитних коштів та спосіб та строки їх повернення; характер встановлення процентної ставки та комісій за користування кредитними коштами; спосіб сплати; вид валюти; рівень інновацій; рівень дохідності; рівень ризику; обсяг боргу та інше; стан обслуговування боргу; класів позичальників.

Базуючись на розробках Н.І. Демчук, А.М. Коваль [20] додатковими груповими ознаками структуризації кредитного портфелю банку є бізнес-лінія, до якого належить позичальник:

– субпортфель корпоративного бізнесу (кредитні операції з великими юридичними особами). Додатковими ознаками для структуризації виступають субпортфелі корпоративного бізнесу за видами економічної діяльності та галузями; формами власності (приватної, колективної або державної); географічних регіонів;

– субпортфель роздрібного бізнесу (кредитні операції з підприємствами МСБ, фізичних осіб-підприємців та фізичних осіб);

– субпортфель міжбанківського бізнесу (кредитні операції з банками).

Для формування організаційного механізму формування кредитного портфелю банку важливим є структуризація на наступні субпортфелі:

– регіонального підрозділу (філії, відділення тощо);

– структурного підрозділу центрального офісу;

– кредитний портфель банку в цілому.

Відповідно до розробленого підходу до трактування кредитного портфелю банку він містить агреговані сукупності, згруповані за критеріями ризиковості, дохідності та ліквідності (рис. 1.2).

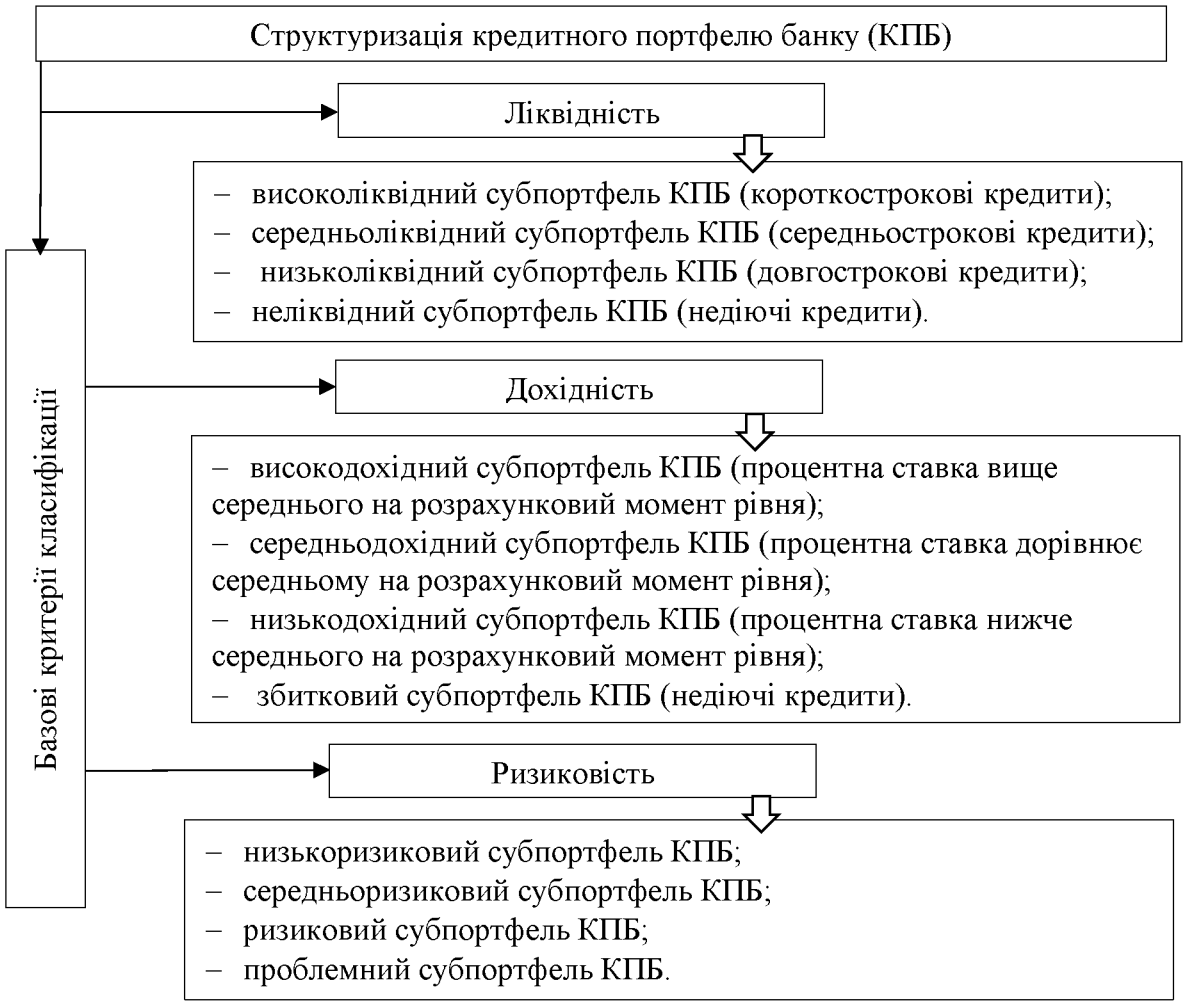

Рис. 1.2. Структуризація кредитного портфелю банку

Узагальнивши зазначене вище, вважаємо, що для дослідження структури кредитного портфелю банку базовими є ознаки класифікації кредитних операцій за їх видами. До додаткових критеріїв структуризації кредитного портфелю банку з точки зору типологізації його кредитних операцій слід включати їх ключові характеристики, а також групування за бізнес-напрямами та організаційними підрозділами. Кредитний портфель банку містить агреговані сукупності, згруповані за критеріями ризиковості, дохідності та ліквідності.

Отже, як висновок зазначимо, що поняття кредитного портфелю банку неоднозначно трактується у економічній літературі. Одні автори дуже

широко трактують кредитний портфель, відносячи до нього всі фінансові активи і навіть пасиви банку, інші пов'язують поняття, що розглядається, тільки з позичковими операціями банку, треті підкреслюють, що кредитний портфель – це не проста сукупність елементів, а класифікована сукупність.

З вищевикладеного можна дійти невтішного висновку, що портфель – це сукупність вимог банку, засновані на діяльності фінансового ринку. Таким чином, є можливим визначати кредитний портфель як сукупність активів банку у формі короткострокових, довгострокових та прострочених позичок, наданих міжбанківських кредитів та вміщених в інших банках депозитах, систематизованих за показниками кредитного ризику, прибутковості та ліквідності. Такий підхід дозволить найточніше оцінити якість кредитного портфелю.

1.2. Управління кредитним портфелем банку

Сучасна банківська справа належить до однієї з найдинамічніших сфер економіки. Технічна революція, посилення конкурентної боротьби, стрімка інфляція, економічні кризи призвели до підвищення ризиковості банківської діяльності. На теперішньому етапі розвитку банківської системи головне завдання полягає в пошуку реальних шляхів мінімізації ризиків та отримання достатніх прибутків для збереження коштів вкладників і підтримання життєдіяльності банку. Успішне вирішення цієї складної проблеми потребує використання багатьох методів, прийомів, способів, систем та розробки нових підходів до управління комерційним банком.

Банківська діяльність у сучасному світі – одна з найбільш конкурентних, тому успіх і життєдіяльність банку істотно визначається його менеджментом. Банківський менеджмент має певну специфіку, зумовлену характером та особливостями здійснення банківських операцій. Специфічною особливістю банківської діяльності є те, що банки працюють

здебільшого з чужими грошима, які тимчасово акумульовані на їхніх рахунках. Тому надійність окремого банку та банківської системи в цілому розглядається як необхідна умова їх діяльності [1].

Основною метою діяльності комерційного банку є отримання прибутку від надання власних послуг на фінансовому ринку. Основною економічною функцією банків є кредитування їх клієнтів. Від того, наскільки добре банки реалізують свої кредитні функції, багато в чому залежить економічний стан регіонів, що ними обслуговуються. Банківські кредити сприяють появі нових підприємств, збільшенню кількості робочих місць, будівництву об'єктів соціального та культурного призначення, а також забезпечують економічну стабільність. Кредити становлять близько 50% всіх активів банку і забезпечують 2/3 усіх доходів. Вони є найбільш прибутковою, але й найбільш ризиковою частиною банківських активів. Теорія портфелю пропонує розглядати не кожну окрему позику, а сукупність усіх кредитів з їх взаємовпливом та взаємозалежністю [2].

Кредитний портфель – це сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання прибутку. Розмір кредитного портфелю оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, у тому числі прострочених, пролонгованих, сумнівних. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова частина активів банку, котра має свій рівень дохідності і відповідний рівень ризику. Дохідність і ризик – основні параметри управління кредитним портфелем банку [4].

Формуючи кредитний портфель банки надають перевагу кредитам, які приносять максимальні доходи за мінімальних ризиків. Дохідність кредитної операції визначається рівнем відсоткової ставки за певним кредитом, тривалістю періоду надання кредиту та прийнятою системою нарахування відсоткових платежів.

Якість та склад кредитного портфелю істотно залежить від організації кредитної роботи в банку. Організаційна структура кредитної функції в кожному конкретному банку має свої особливості, що визначаються

розмірами, можливостями банку, а також потребами клієнтури. У великих банках організаційна структура може складатися з кількох департаментів, які включають розгалужену мережу відділів, секторів, комітетів, груп, економічних рад тощо. Ці структурні підрозділи спеціалізуються на виконанні певних функцій кредитної процедури, наприклад, відділ галузевого аналізу, відділ кредитної політики, відділ кредитних продуктів, відділ кредитної документації, відділ економічних прогнозів, відділення з розгляду кредитного процесу тощо. У невеликих банках виконання всіх функцій сконцентровано в кількох структурних підрозділах [13].

Методи та критерії оцінки якості кредитних портфелів, що використовуються банківськими менеджерами і наглядовими органами України на практиці, мають низьку ефективність і не завжди дозволяють об'єктивно оцінити й передбачити потенційні загрози фінансовій стабільності банків. Про це свідчить високий рівень проблемних кредитів банків України, який, за даними Національного банку України, перевищує 50% і є одним із найвищих показників серед європейських країн. Таке становище сигналізує про наявність нерозв'язаних в Україні проблем теоретичного і методичного характеру, які негативно впливають на розвиток кредитування. Однією з причин низької якості кредитних портфелів вітчизняних банків є недосконалість банківських методик визначення кредитоспроможності позичальників. Серйозною проблемою є фрагментарність і некомплексність ухвалених і чинних законодавчих актів щодо регулювання кредитних процесів. Зокрема, Постанова Правління НБУ № 351, що є базовою для визначення розмірів кредитного ризику банками України, закладає недостатньо якісний фундамент для формування внутрішньобанківських положень оцінки кредитоспроможності, не враховуючи специфіки функціонування низки потенційних позичальників – юридичних осіб. Негативно впливає на якість кредитних портфелів банків і надто висока облікова ставка НБУ та складність передбачення динаміки інфляційних процесів. З огляду на зазначене важливого значення набувають

аналіз і порівняння використовуваних в Україні та за кордоном критеріїв оцінки якості кредитних портфелів, які б дозволили банкам забезпечити ефективне управління якістю кредитних портфелів і своєчасне вжиття заходів щодо недопущення зростання кредитних ризиків у діяльності банків.

На думку дослідників, якість кредитного портфелю передусім визначається його спроможністю генерувати максимально можливу прибутковість за помірного рівня кредитного ризику та ліквідності балансу банку [7].

Побудова якісного кредитного портфелю неможлива без урахування зовнішніх і внутрішніх чинників впливу на процес формування його структури та величину якісних характеристик (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Фактори впливу на якість кредитного портфелю банку

Внутрішні	Зовнішні
1. Забезпеченість ресурсною базою банку. 2. Структура кредитного портфелю банку, надмірна його концентрація або диверсифікація. 3. Наявність ефективної системи управління кредитним ризиком. 4. Раціональність кредитної політики. 5. Професійний рівень працівників банку. 6. Ступінь упровадження інноваційних банківських технологій, продуктів, послуг.	1. Стан розвитку економіки. 2. Грошово-кредитна політика. 3. Нормативно-правове забезпечення кредитного процесу банків. 4. Платоспроможність населення. 5. Конкуренція на ринку банківських послуг. 6. Кон'юнктура попиту на кредитні ресурси та їхня пропозиція на ринку. 7. Кредитоспроможність позичальників. 8. Рівень тінізації економіки.

Джерело: [31]

Усвідомлення механізму та взаємодії елементів кредитного процесу і логіки виконуваних ним функцій дає змогу банківським установам поліпшувати якість кредитного портфелю через зміну окремих аспектів підконтрольних установі організаційних сторін свого функціонування.

Одним із факторів впливу на кредитний портфель є забезпеченість банку якісною ресурсною базою, що може бути спрямована на розширення кредитної діяльності та надання кредитів клієнтам за вигіднішими для них умовами, у тому числі довгострокових і більших за обсягом. Іншими ключовими факторами, від яких залежить якість кредитного портфелю, є

рівень ефективності роботи служб ризик-менеджменту банку і реалізації затвердженої кредитної політики. Окремо слід зазначити, що формування кредитного портфелю і підтримка його якості на допустимому рівні потребують не тільки збільшення доступності банківських продуктів для клієнтів завдяки інформаційним технологіям, а й наявність у банку високопрофесійних працівників. Фактори зовнішнього впливу на кредитний портфель зазвичай є незалежними від банку, але повинні враховуватися, оскільки успішна банківська діяльність матиме місце лише за умов її функціонування як відкритої системи, яка спроможна адекватно сприймати і реагувати на умови зовнішнього середовища.

На діяльність вітчизняних банків суттєвий вплив має економічна ситуація у країні та особливості нормативно-правового забезпечення. Через достатньо високе податкове навантаження доходи багатьох позичальників мають не задокументований характер. За даними МВФ, тіньова частина економіки країни на сьогодні становить близько 45%. За таких умов, порівняно з банками розвинутих країн, банки України вимушені ставити нижчі вимоги до своїх клієнтів і менш критично підходити до наданої позичальниками інформації, орієнтуючись на власний досвід роботи з конкретними клієнтами і враховуючи другорядні фактори. А це призводить до погіршення якості кредитних портфелів банків. Варто зазначити, що досить часто банки проводять досить поверхневу перевірку відомостей щодо фінансового стану позичальників. Саме тому вітчизняні банки мають ураховувати прогресивний досвід діяльності зарубіжних банківських установ.

Орієнтація України на західний формат побудови ризик-менеджменту в банках повинна вимагати відособленості служб управління ризиками кредитного портфелю від керівних органів установи.

Формування такої культури має бути спрямоване на постійне очікування банками реалізації негативних сценаріїв розвитку кредитної діяльності, на створення систем протидії можливим ризикам із

використанням ефективних методик зниження, уникнення або передання ризиків.

На сьогодні актуальним для банків є доцільність зміни підходів до управління кредитним ризиком у банках як на індивідуальному, так і портфельному рівнях, упровадження сучасних інструментів упередження проведення банками високоризикової діяльності, що неможливо без розроблення ефективної системи оцінки якості кредитних портфелів з використанням об'єктивних критеріїв та методів для оцінки рівня кредитного ризику в банках [34]. Сутність кредитного ризику завжди полягає у наявності певної вірогідності невиконання позичальниками своїх зобов'язань перед кредитором [36]. Оскільки цей вид ризику присутній на рівні кожної кредитної угоди, то стає цілком зрозумілою банківська практика його виявлення, попередження та оперативного управління. З цією метою найбільш зручним способом виділення специфіки ризиків за кожним клієнтом є їхня класифікація та групування, визначення основних компонентів кредитного ризику – експозиції ризику, вірогідність дефолту або погіршення кредитного стану позичальника, а також можливість повернення боргу за умов дефолту.

У процесі ефективного управління кредитною діяльністю банку важливим є оцінка кредитного ризику на рівні кожної кредитної операції та в цілому оцінка якості кредитного портфелю за допомогою системи різних методів та критеріїв (рис. 1.3), що базуються на показниках фінансової та статистичної звітності банків, експертних оцінках, використанні економіко-математичних методів та сучасних програмних комплексів.

Поняття якості є складним та багатогранним. Досить часто в економічній літературі властивості та якість ототожнюються. Водночас зустрічається думка, що властивість це атрибут предмета, прояв його якості. Властивості чого-небудь можуть проявлятися в процесі взаємодії об'єктів. Стосовно кредитного портфелю, узагальненою властивістю є структурована сукупність позичок, ранжованих в залежності від різних критеріїв, як-от:

прибутковість, ліквідність, частка простроченої заборгованості, частка сформованих резервів на можливі втрати.

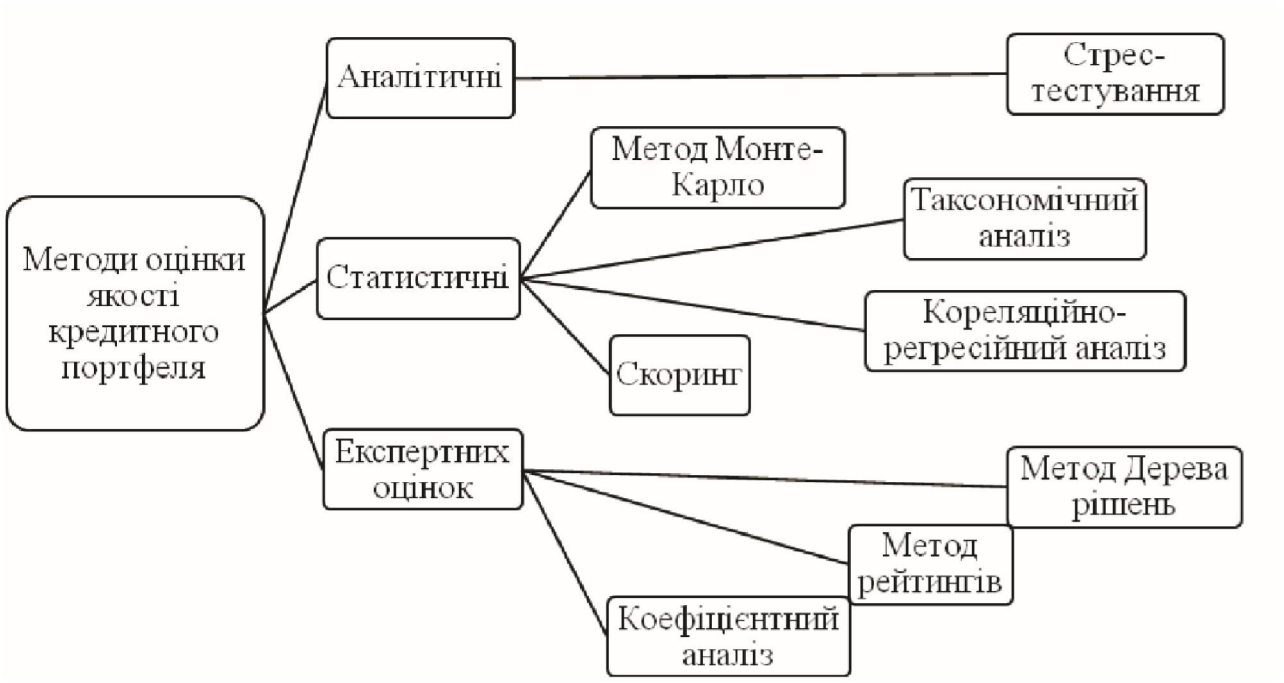

Рис. 1.3. Методи оцінки якості кредитного портфелю банку

Джерело: [30]

Основними складовими якості предмета виступають його властивості. Властивості, щодо якості кредитного портфелю, потрібно виявляти і представляти у вигляді кількісних та якісних показників. Виявлені показники порівнюються з критеріями. Критерій – це база порівняння, виявлені властивості кредитного портфелю можуть знайти відображення в кількісних та якісних показниках.

Сьогодні існує безліч пропозицій з приводу критеріїв якості кредитного портфелю. Ю. С. Тисячна якість кредитного портфелю банку розглядає з використанням таких критеріїв, як прибутковість, ступінь кредитного ризику і забезпеченість [78, с. 278]. А. Пашков під якістю кредитного портфелю розуміє таку властивість його структури, яка має здатність забезпечувати максимальний рівень прибутковості при допустимому рівні кредитного ризику та ліквідності балансу [64 с. 14].

І. В. Кузнецова досліджує якість кредитного портфелю банку, акцентуючи увагу на таких критеріях, як оцінка ризику і надійність банку

[46, с. 18]. А. С. Гончарова зазначає, що поряд з кредитним ризиком критеріями якості кредитного портфелю виступають також його ліквідність та прибутковість. [18, с. 12]. Отже, формування банками кредитних портфелів являє собою не випадкове об'єднання кредитних активів, а цілеспрямовану діяльність зі структурування кредитних вимог з точки зору забезпечення оптимального рівня прибутковості, ліквідності, а також прийнятного рівня ризику по кредитах. Доцільно виділити три основні критерії якості портфелів: ризик (кредитний ризик), прибутковість та ліквідність.

Слід зазначити, що якість кредитного портфелю суттєво впливає на рівень його кредитної активності. Сьогодні активізувалася діяльність кредитних організацій в напрямі кредитування своїх клієнтів, що змушує їх звертати увагу на якість та можливість диверсифікації кредитного портфелю. Очевидно, що експрес-діагностика якості кредитного портфелю банків дозволить запобігти можливим кредитним ризикам та втратам у зв'язку з непродуманою кредитною політикою.

Як зазначає Дзюблюк О.В.. експрес-діагностика передбачає невеликі витрати часу для отримання попередньої оцінки. Для більш детального аналізу проводяться додаткові аналітичні дослідження по виділених напрямках. Мета її проведення – знайти та виділити найбільш складні проблеми управління організацією [22, с. 108]. Загалом роль діагностики полягає в інформаційно-аналітичному забезпеченні процесу прийняття та реалізації управлінського рішення на рівні банківської установи. Від того наскільки достовірна та повна інформація формується в процесі діагностики, залежить якість прийнятого рішення.

На нашу думку, експрес-діагностика якості кредитного портфелю банків повинна будуватися на інтегральній оцінці, яка враховує сукупність чинників із застосуванням прийнятих сьогодні критеріїв якості кредитного портфелю [9, с. 6]. Доцільно під час розрахунку інтегрального показника

якості портфелю використати підхід середньозваженої оцінки рівня окремих критеріїв (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Критеріальні рівні показників якості кредитного портфелю [9]

Напрям оцінки	Показник	Контрольний рівень	Вище контрольного рівня	Нижче контрольного рівня	Частка показника, %
1. Дохідність портфелю	1.1. Коефіцієнт дохідності	На рівні банківської системи. 10 балів	11-20 балів (1 бал за кожен розрахунковий процентний пункт перевищення)	0-9 балів (1 бал за кожен розрахунковий відсотковий пункт нижче контрольного рівня)	15
	1.2. Рентабельність портфелю				20
2. Рівень кредитного ризику	2. Співвідношення резервів до кредитного портфелю	На рівні банківської системи. 10 балів.	0-9 балів (1 бал за кожен розрахунковий процентний пункт перевищення)	11-20 балів (1 бал за кожен розрахунковий процентний пункт нижче контрольного рівня)	30
3. Рівень ліквідності портфелю	3.1. Норматив Н7	Норматив 25% (не більше). 10 балів	0-9 балів (1 бал за кожен розрахунковий процентний пункт перевищення)	11-20 балів (1 бал за кожен розрахунковий процентний пункт нижче контрольного рівня)	15
	3.2. Норматив Н9	Норматив 5% (не більше). 10 балів			20

Макаренко Ю. П., Шевченко А. В. пропонують такі етапи аналізу кредитного портфелю комерційного банку:

По-перше, визначається загальна величина кредитних вкладень; їх частка в активі балансу банку; оцінюється динаміка за період, що аналізується.

По-друге, проводиться групування статей кредитного портфелю та аналізується структура та динаміка структури кредитного портфелю у розрізі основних елементів його формування [54].

Для оцінки структури виданих кредитів можливе використання різних груп кредитів. При аналізі кредитного портфелю можна використовувати такі групування:

– за основними видами позикової заборгованості;

– за видами кредитних товарів;

– за основними портфелями, сформованими за принципом «однорідність/неоднорідність»;

– за суб'єктами надання кредитів або категоріями позичальників (розрізняються за формою власності та сферою діяльності);

– за термінами погашення виданих кредитів;

– за валютами кредитів, що видаються;

– за категоріями якості та ступеня ризику [24].

Також важливо оцінити не лише структуру, а й якість кредитного портфелю.

Система оцінки якості кредитного портфелю включає:

– вибір критеріїв оцінки;

– спосіб оцінки якості елементів та сегментів кредитного портфелю;

– визначення методів класифікації елементів портфелю за групами якості (ризику);

– оцінку якості кредитного портфелю в цілому на основі системи фінансових коефіцієнтів;

– оцінку якості кредитного портфелю на основі його сегментації [2].

В Україні деякі банки мають документально оформлену кредитну політику, але розробка такого документа ще не стала обов’язковою для вітчизняних банків. Кредитну діяльність банків значною мірою централізовано регулює НБУ, обмежуючи можливості банків щодо формування власної кредитної політики. Нестабільність економічної ситуації також не сприяє відпрацюванню довгострокових планів і перспективних завдань. Тому розробка кредитної політики як офіційного документа є складним та проблематичним завданням для невеликих і новостворених банків [1].

Головна мета процесу управління кредитним портфелем банку полягає в забезпеченні максимальної дохідності за певного рівня ризику. Рівень дохідності кредитного портфелю залежить від структури й обсягу портфелю,

а також від рівня відсоткових ставок за кредитами. На формування структури кредитного портфелю банку істотно впливає специфіка сектора ринку, який обслуговується цим банком. Для спеціалізованих банків структура кредитного портфелю концентрується в певних галузях економіки. Для іпотечних банків характерним є довгострокове кредитування. У структурі кредитного портфелю ощадних банків переважають споживчі кредити та позики фізичним особам [1].

Обсяг і структура кредитного портфелю банку визначаються такими чинниками:

1. Розмір банку (капіталу);
2. Правила регулювання банківської діяльності;
3. Офіційна кредитна політика банку;
4. Досвід і кваліфікація менеджерів;
5. Рівень дохідності різних напрямків розміщення коштів.

Величина капіталу банку значною мірою впливає на загальний обсяг залучених та запозичених коштів, а отже, і на розмір кредитних ресурсів. Максимальний розмір окремої позики теж визначається величиною капіталу. Капітал банку використовується при встановленні лімітів та обмежень у процесі регулювання кредитної діяльності банків. Національним банком України встановлено ряд пов'язаних із кредитуванням нормативів, які розраховуються у відношенні до капіталу банку. Отже, розмір капіталу банку визначає обсяг та структуру його кредитного портфелю [3].

Основні стратегічні напрямки покращення стану кредитного портфелю можна розглядати за якісними та кількісними характеристиками. Зобразимо структурну схему стратегічних напрямків покращення стану кредитного портфелю в табл. 1.5.

Під кредитоспроможністю позичальника розуміють здатність юридичної чи фізичної особи повністю і в зазначені терміни виконати всі умови кредитної угоди.

Таблиця 1.5

Стратегічні напрямки покращення стану кредитного портфелю банку [20]

<table>
<tr><th colspan="2">Якісні напрями</th><th>Кількісні напрями</th></tr>
<tr><td>Система управління</td><td>1. Надавати персоналу кредитного відділу свободу в прийнятті самостійних рішень в складних ситуаціях.
2. Спонукати керівництво кредитним відділом до розвитку персоналу та покращення системи стимулювання.</td><td></td></tr>
<tr><td>Система ідентифікації та вимірювання</td><td>1. Впроваджувати в практику обслуговування клієнтів з надання кредитів класифікацію типів боржників за Ансельмою Бассано.</td><td>1.Дотримуватись загального рівня ліквідності.
2.Прискорювати темп очікуваного доходу.
3.Підвищувати рівень доходу в поточному періоді.
4.Мінімізувати рівень ризиків.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Система супроводження</td><td colspan="2">1. Вдосконалювати методи оцінки кредитоспроможності позичальника</td></tr>
<tr><td>2. Підвищувати кваліфікацію персоналу з питань здійснення кредитного контролю 3. Визначати якісні характеристики позичальника за моделями комплексного аналізу: правило «шести Сі», CAMPARI,PARTS, оцінна система аналізу, ін.</td><td>2. За результатами аналізу динаміки здійснення кредитних операцій проводити моніторинг стану та структури кредитного портфелю.
3. Концентрувати увагу на відстеженні змін процентних ставок.
4. Оцінювати ймовірність дебіторської заборгованості та прогнозувати банкрутство позичальника за системою показників Бівера.
5. Класифікувати кредити за системою CART.</td></tr>
</table>

У світовій банківській практиці кредитоспроможність клієнта завжди була і лишається одним з основних критеріїв при визначенні доцільності встановлення кредитних відносин. Кредитоспроможність тлумачиться не лише як можливість повернути основну суму боргу і відсотки за ним, а й як бажання клієнта виконати свої зобов'язання. Тому здатність до повернення кредиту пов'язується з моральними якостями клієнта, його репутацією, майстерністю і сферою діяльності, ступенем вкладання капіталу в нерухоме майно, можливістю генерувати грошові потоки у процесі виробництва та обігу [1].

Оцінку кредитоспроможності позичальника, як показує практика, можна проводити за допомогою різноманітних методів. Узагальнююча класифікація методів оцінки кредитоспроможності позичальника подана на рисунку 1.4.

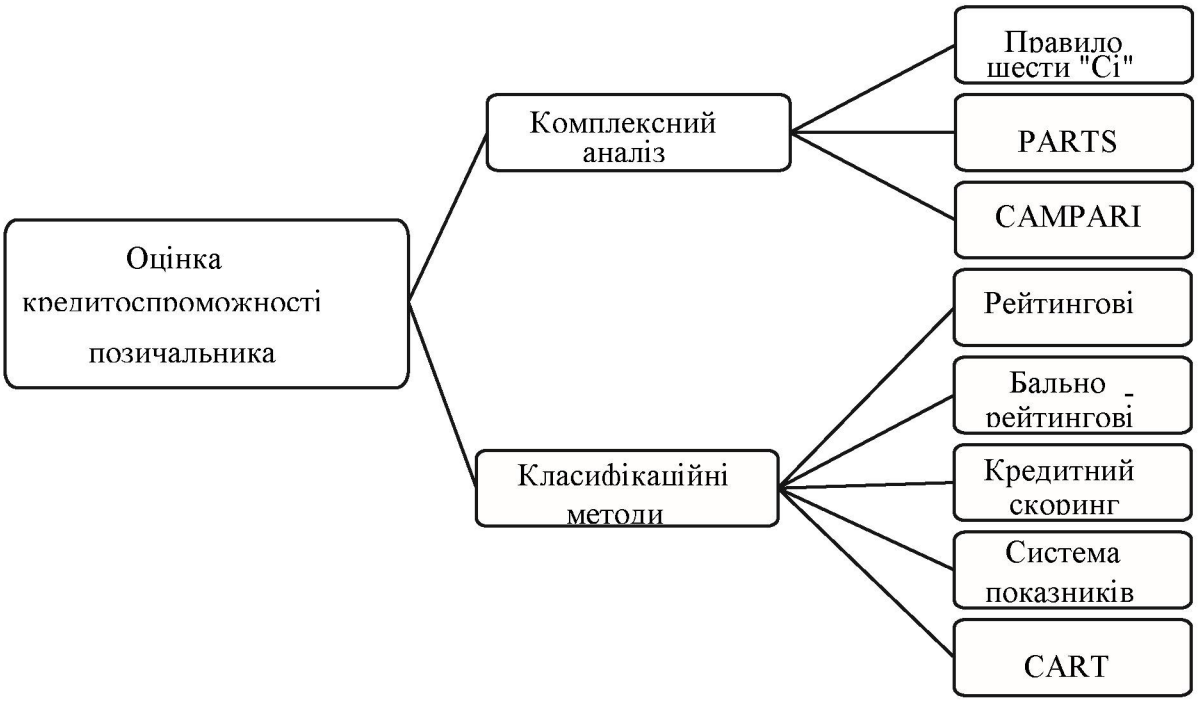

Рис. 1.4. Класифікація методів оцінки кредитоспроможності позичальника

Недоліками класифікаційних моделей є їхня «кількісна субрелевантність» (переоцінка ролі кількісних факторів), довільність вибору системи базових кількісних показників («емпіризм»), висока чутливість до перекручування (невірогідності) вихідних даних (особливо фінансовій звітності). Розділити кількісні і якісні характеристики позичальника дозволяють моделі комплексного аналізу: правило «шести Сі», CAMPARI, PARTS, оцінна система аналізу. Для аналізу індивідуальних позичальників може застосовуватися оцінна система, заснована на досвіді і проникливості фахівців банку. Оцінці підлягає характер позичальника, передбачуване використання засобів, джерела погашення кредиту [31].

У процесі управління банку кредитний портфель необхідно розглядати у взаємозв'язку з усіма складовими банківської діяльності, зокрема з власним капіталом та зобов'язаннями банку. Управління кредитним портфелем банків

має відбуватися в контексті загальної концепції управління активами та пасивами банку, спрямованої на досягнення бажаного рівня доходу та зниження ризиків. Для діяльності комерційного банку раціональне управління кредитним портфелем має вагоме значення, адже його ефективність забезпечує в майбутньому дохідність та ліквідність. Завдання банку щодо управління кредитним портфелем передбачає своєчасність повернення заборгованості за кредитами та збільшення обсягів кредитування, а відповідно – і стабільний розвиток традиційних послуг банку та довгострокове і комплексне обслуговування клієнтів.

З наведеного вище можна зробити наступні висновки:

1. Кредитний портфель – це сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання прибутку. Розмір кредитного портфелю оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, у тому числі прострочених, пролонгованих, сумнівних. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова частина активів банку, котра має свій рівень дохідності і відповідний рівень ризику.

2. В умовах жорсткої конкуренції на ринку банківських послуг важливим є удосконалення напрямів управління кредитним портфелем, при цьому необхідним є постійний їх аналіз та знаходження нових шляхів щодо підвищення якості їх здійснення.

3. У сучасних умовах банківські установи повинні оперативно реагувати на появу задавненої заборгованості за кредитами та постійно удосконалювати схеми реструктуризації позичок, щоб у майбутньому не допускати на балансі безнадійної заборгованості, яку досить складно продати на вигідних для банку умовах. Відповідно, важливим на сучасному етапі є ефективне управління кредитним портфелем банків, що залежить від правильності організації самого процесу кредитування, при якому необхідним є врахування всіх факторів, котрі поєднуються з принципами і методами банківського кредитування в межах сучасної наукової концепції

банківського менеджменту, разом із досвідченою командою кредитного аналізу та контролю.

4. З метою забезпечення ефективного управління кредитним портфелем банку і раннього попередження щодо недопущення зростання кредитного ризику та погіршення показників дохідності запропоновано здійснювати постійний моніторинг якості кредитного портфелю банків, базуючись на трьох критеріях «дохідність – ризик – ліквідність» і використанні системи методів для оцінки його якості з урахуванням прогресивного зарубіжного і вітчизняного досвіду.

5. Систематизація наявних методів оцінки якості кредитного портфелю дозволила обґрунтувати доцільність комплексного їх використанням з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх факторів.

1.3. Управління ризиками кредитного портфелю банку

У наш час важливість підвищення рівня менеджменту ризиків кредитного портфелю значно зросла внаслідок посилення конкуренції між банками на кредитному ринку і наявності нестабільного фінансового становища вагомої частки позичальників. Проблематика банківських ризиків пов'язана не тільки зі збільшенням обсягів проблемного кредитування в структурі кредитних портфелів, а й з розвитком банківських технологій, що значно прискорюють темпи надання нових позик. У разі, коли процес управління ризиками кредитної діяльності банків організований не належним чином, вони стають небезпечним каналом для поширення операційних і фінансових ризиків для всієї економіки. Викоренення наявних недоліків у поточних системах ризик-менеджменту потребуватиме ще багато зусиль та часу. До основних проблем управління ризиками кредитування у вітчизняних банках належать: формальний підхід; обмеженість аналізованого кола ризиків; недостатність використовуваних інструментів для точної оцінки

рівня ризиків; неефективність систем збору інформації; слабкий розвиток культури ризик менеджменту. Таким чином, наразі існує необхідність дослідження природи ризиків банківського кредитного портфеля і пошуку шляхів їх мінімізації.

Практика і методологія управління банківськими ризиками є найбільш важливим питанням для банківської діяльності. Успішне управління ризиками є запорукою підтримки належного рівня конкурентоспроможності та надійності установи. Принципи управління банківськими ризиками займають важливе місце серед рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду [31, с. 70]. Головна роль у забезпеченні ефективного функціонування будь-якого банку належить визнанню важливості ризик-менеджменту. Менеджмент установи є відповідальним за обсяги ризику, що були прийняті на себе банком, і повинен чітко усвідомлювати вірогідну величину втрат, яка має бути попередньо оцінена. Зазвичай проблеми банку починаються саме через відсутність розуміння керівництвом ролі ризик-менеджменту. Менеджмент вищого рівня повинен приділяти особливу увагу осучасненню наявних систем управління ризиками, донесенню їх важливості до всіх співробітників банку. Необхідно виділяти внутрішні і зовнішні фактори ризику, добре усвідомлювати, які ризики підлягають управлінню, а які є такими, що не можуть піддаватися банківському впливу.

Ефективну систему обліку не лише доходів, а й витрат за кожним видом кредитів. На прибутковість кредитних операцій банку впливають як доходи та витрати, так і можливі збитки, що визначаються рівнем кредитного ризику за кожною позикою. Вимірювання, мінімізація та контроль за рівнем кредитного ризику – одне з найскладніших завдань, що стоять перед менеджментом при формуванні кредитного портфелю.

Рівень кредитного ризику кожного позичальника безпосередньо впливає на рівень відсоткової ставки за кредитом. Високий рівень ризику пов’язується з високою кредитною ставкою, і навпаки [22].

Чинники, що впливають на кредитну ставку:

1. Попит і пропозиція на ринку кредитів.

2. Рівень конкуренції.

3. Рівень кредитного ризику, що пов'язується з конкретним клієнтом.

4. Кредитна політика банку.

5. Категорія клієнта, яка відображає, чи орієнтований банк на розвиток відносин з даним позичальником.

6. Загальний рівень прибутковості всіх зв'язків з клієнтом.

7. Вартість кредитних ресурсів для банку.

8. Рівень базових ставок.

9. Форма забезпечення кредиту та вартість контролю за його станом.

Кредитний ризик визначається ймовірністю того, що позичальник не зможе або не захоче виконати свої зобов'язання згідно з кредитною угодою. Управління кредитним ризиком банку здійснюється на двох рівнях відповідно до причин його виникнення – на рівні кожної окремої позики та на рівні кредитного портфелю в цілому.

Основні причини виникнення кредитного ризику на рівні окремої позики:

1. Нездатність позичальника до створення адекватного грошового потоку.

2. Ризик ліквідності застави.

3. Моральні та етичні характеристики позичальника.

До чинників, які збільшують ризик кредитного портфелю банку, належать:

1. Надмірна концентрація – зосередження кредитів в одному із секторів економіки.

2. Надмірна диверсифікація, яка призводить до погіршення якості управління за відсутності достатньої кількості висококваліфікованих фахівців зі знаннями особливостей багатьох галузей економіки.

3. Валютний ризик кредитного портфелю.

4. Структура портфелю, якщо він сформований лише з урахуванням потреб клієнтів, а не самого банку.

5. Рівень кваліфікації персоналу банку [32].

Методи управління кредитним ризиком поділяються на дві групи:

1) методи управління кредитним ризиком на рівні окремої позики;

2) методи управління кредитним ризиком на рівні кредитного портфелю банку.

До першої групи методів належать:

1) аналіз кредитоспроможності позичальника;

2) аналіз та оцінка кредиту;

3) структурування позики;

4) документування кредитних операцій;

5) контроль за наданим кредитом та станом застави [33].

Особливістю перелічених методів є необхідність їх послідовного застосування, оскільки одночасно вони являють собою етапи процесу кредитування.

Якщо на кожному етапі перед кредитним співробітником поставлено завдання мінімізації кредитного ризику, то правомірно розглядати етапи кредитування як методи управління ризиком окремої позики.

Методи управління ризиком кредитного портфелю банку:

1) диверсифікація;

2) лімітування;

3) створення резервів для відшкодування втрат за кредитними операціями комерційних банків [37].

У сучасних умовах для мінімізації кредитних ризиків вагоме значення має вивчення кредитоспроможності позичальника, що розуміємо як здатність повністю та у визначені терміни розраховуватися за своїми борговими зобов'язаннями. Єдиної методики оцінки кредитоспроможності позичальника не існує, тому банки визначають кредитоспроможності позичальників на основі методики, запропонованої НБУ, розробляють власні підходи або

орієнтуються на міжнародний досвід. Оцінюючи кредитоспроможність позичальника, комерційні банки України керуються власними положеннями та методиками, в основу яких покладено методичні рекомендації Національного банку України. Водночас, НБУ не забороняє банкам самостійно встановлювати додаткові критерії аналізу фінансового стану позичальника, що підвищують вимоги до показників з метою адекватної оцінки кредитних ризиків і належного контролю за ними.

Схема класифікації методів управління кредитним ризиком наведена на рис. 1.5 [1].

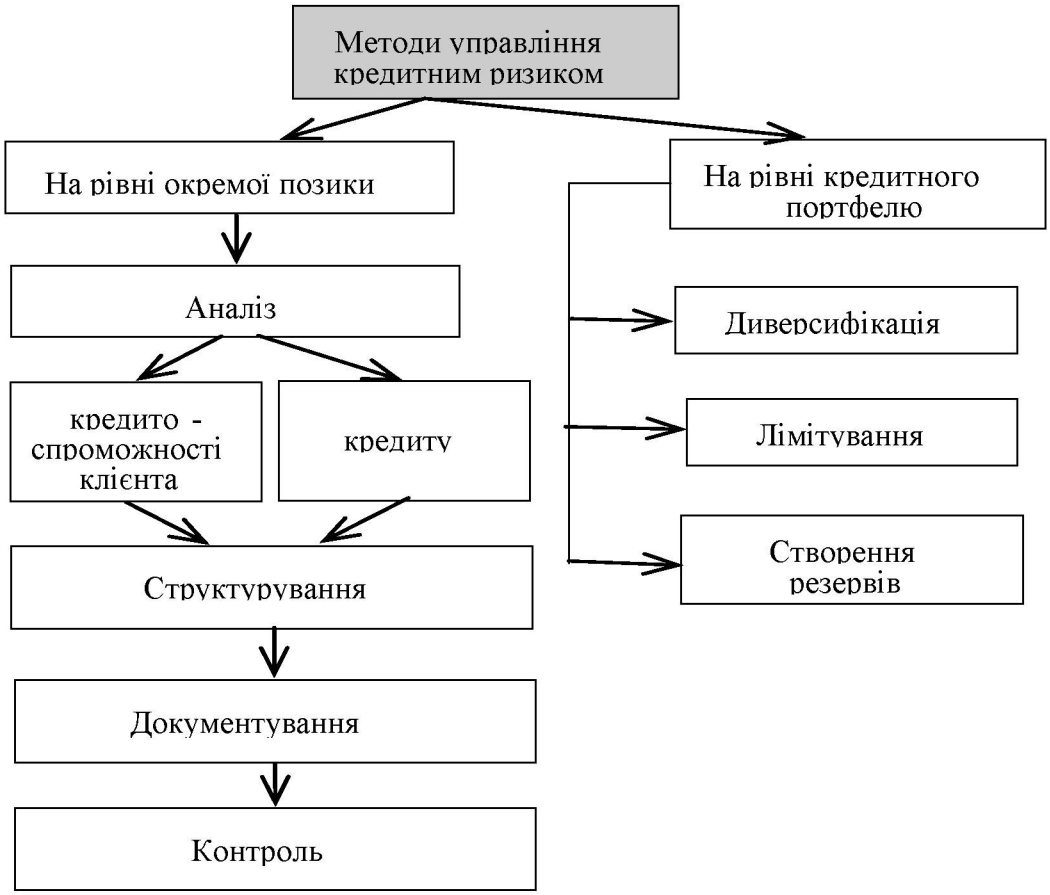

Рис. 1.5. Схема класифікації методів управління кредитним ризиком [20]

Пашков А. пропонує свою систему критеріїв оцінки якості кредитного портфелю комерційного банку.

Ступінь кредитного ризику. Кредитний ризик, пов'язаний із кредитним портфелем, – це ризик втрат, які виникають внаслідок дефолту у кредитора чи контрагента, що має сукупний характер. Кредитний портфель, як зазначалося, має сегменти: позички, надані юридичним, фізичним,

фінансовим організаціям; факторингова заборгованість; видані гарантії, враховані векселі та ін.

Оцінка ступеня ризику кредитного портфелю має такі особливості. По-перше, сукупний ризик залежить:

– від ступеня кредитного ризику окремих сегментів портфелю, методики оцінки якого мають як загальні риси, і особливості, пов'язані зі специфікою сегмента;

– диверсифікованості структури кредитного портфелю та окремих його сегментів.

По-друге, з метою оцінки ступеня кредитного ризику має застосовуватися система показників, яка враховує безліч аспектів, які слід взяти до уваги.

Рівень доходності кредитного портфелю. Оскільки метою функціонування банку є отримання максимального прибутку за допустимого рівня ризиків, дохідність кредитного портфелю одна із критеріїв оцінки його якості.

Елементи кредитного портфелю можна розділити на дві групи: активи, що приносять і не приносять дохід. До останньої групи належать безвідсоткові кредити, позички із замороженими відсотками та з тривалим простроченням за процентними платежами. У зарубіжній практиці при тривалому простроченому боргу за відсотками практикується відмова їх нарахування, оскільки головним є повернення основного боргу.

Рівень доходності кредитного портфелю визначається як рівнем відсоткової ставки за наданими кредитами, а й своєчасністю сплати відсотків і суми основного боргу.

Прибутковість кредитного портфелю має нижню та верхню межу. Нижня межа визначається собівартістю здійснення кредитних операцій (витрати персонал, ведення позичкових рахунків тощо.) плюс відсоток, підлягає сплаті ресурси, вкладені у цей портфель. Верхнім кордоном є рівень достатньої маржі.

Рівень ліквідності кредитного портфелю. Оскільки рівень ліквідності банку визначається якістю його активів і, перш за все, якістю кредитного портфелю, то дуже важливо, щоб кредити, що надаються банком, поверталися у встановлені договорами терміни або банк мав би можливість продати позички або їх частину, завдяки їх якості та прибутковості. Чим більша частка кредитів, класифікованих у кращі групи, тим вища ліквідність банку [64].

На користь застосування запропонованих критеріїв оцінки якості кредитного портфелю (ступінь кредитного ризику, рівень прибутковості та ліквідності) можна навести такі аргументи. Низький ризик елементів кредитного портфелю не означає його високу якість: позички першої категорії якості, які надаються першокласним позичальникам під невеликі відсотки, не можуть давати високого доходу. Висока ліквідність, властива короткостроковим активам кредитного характеру, також дає невисокий відсотковий дохід.

Таким чином, кредитний ризик не може бути єдиним критерієм якості кредитного портфелю, оскільки поняття якості кредитного портфелю значно ширше і пов'язане з ризиками ліквідності та втрати прибутковості. Проте значимість названих критеріїв змінюватиметься умов, місця функціонування банку, його стратегії [62].

Метод диверсифікації полягає у розподілі кредитного портфелю серед широкого кола позичальників, які відрізняються один від одного як за характеристиками (розмір капіталу, форма власності), так і за умовами діяльності (галузь економіки, географічний регіон). Розглядають три види диверсифікації – галузеву, географічну та портфельну. Лімітування, як метод управління кредитним ризиком, полягає у встановленні максимально допустимих розмірів наданих позик, що дозволяє обмежити ризик.

Створення резервів для відшкодування втрат за кредитними операціями комерційних банків як метод управління кредитним ризиком

полягає в акумуляції частини коштів на спеціальному рахунку для компенсації неповернених кредитів [70].

Банк має створити свою стратегію управління кожним окремо виділеним ризиком, виявити межі їх впливу, прорахувати прийнятний їхній рівень для установи, вплив на кредитний портфель. На основі попередніх етапів проводиться розробка цілей управління ризиками, розробляється методологія оцінки та управління спектром обраних ризиків. Методологія має містити конкретні показники і моделі кількісної оцінки ризиків, що мають періодично переглядатися [57, с. 200]. Наступним кроком є вдосконалення управління ризиками. Весь процес має бути детально регламентований і охоплювати всі сторони процедури: дії персоналу банку, межі його відповідальності, структуру та рівень лімітування, співпрацю окремих організаційних одиниць установи. Контроль за функціонуванням систем управління ризиками дозволяє оцінювати відповідність реалізованих операцій ухваленому плану і переконатися в їх спроможності забезпечувати виконання намічених цілей. Контроль має бути незалежним від осіб, які можуть стати чинниками ризиків, щоб забезпечити об'єктивні та неупереджені оцінки. Участь в оцінці ризиків мають брати кредитний комітет, комітет з управління активами-пасивами. Ключова роль при побудові системи управління ризиками кредитного портфелю має належати внутрішньому аудиту.

Управління ризиками кредитного портфелю банку неможливе без чіткого розуміння його поточної структури та якості. Для реалізації цієї цілі необхідно розглядати ці поняття як сукупність окремих елементів, показників, взаємозв'язків. Кредитний портфель є сукупністю різноманітних активів банку у формі позик, векселів, факторингової заборгованості, гарантій, які можливо класифікувати на основі певних критеріїв.

Таким чином, загальний ризик кредитного портфелю залежить від рівня ризику окремих його сегментів, що мають свою специфіку, а також від

рівня диверсифікованості або концентрації цих сегментів у структурі портфелю.

Розглядаючи питання управління ризиками кредитного портфелю, відмітимо, що існує зв'язок між факторами, які чинять вплив на формування кредитного портфелю, і ризиками, що утворюються на основі дії цих факторів (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Ризики кредитного портфелю банку [30, с. 73]

Фактори ризику	Ризики
Організаційна налагодженість взаємодії відділів установи	Операційний
Людський фактор	
Кваліфікація менеджменту	
Досконалість архітектури процесів	
Наявність непередбачених обставин	
Ефективність системи визначення кредитоспроможності позичальників	Кредитний
Стан економіки країни	
Рівень інфляції	
Рівень доходів населення	
Якість кредитної політики	
Стан забезпечення позик	
Структура кредитного портфелю	
Рівень облікової ставки НБУ	Процентний
Волатильність процентних ставок на ринку банківських послуг	
Зміна структури балансу банку	
Ефективність процентної політики банку	

Метою діяльності банку зазвичай є отримання максимального прибутку за допустимого рівня ризиків, саме тому дохідність портфелю і рівень ризиків є критеріями його якості [29, с. 71]. Ліквідність портфелю також є критерієм якості, що визначається такими факторами, як повернення позик клієнтами банку та можливістю їх ефективної реалізації. Однак ризик окремих елементів кредитного портфелю не є тотожним їхній якості: кредити, які надають надійним позичальникам, зазвичай супроводжуються невеликими відсотками, а отже, не дають банку високого доходу. Високий рівень ліквідності короткострокових кредитів приносить банку невисокий процентний дохід. Ця особливість є причиною виділення, поряд з кредитним ризиком портфелю, також ризиків зниження або втрати його ліквідності і

дохідності.

Операційним називають ризик отримання банком збитків, що спричинені неправильною роботою його внутрішніх процесів, хибними діями персоналу і помилками у функціонуванні систем [39, с. 80]. Також ризик може бути викликаний зовнішніми чинниками. Відмітимо, що юридичний ризик прийнято відносити до складу операційного.

Щодо кредитного портфелю, то операційний ризик присутній на всіх етапах його формування, оскільки включає людський фактор. Ідеться в першу чергу про помилки персоналу, що передбачають відхід від чинних правил виконання послідовності та повноти кредитного процесу. Вірогідність збитків підвищується як за неправильної інтерпретації результатів аналізу комп'ютеризованими системами оцінки кредитоспроможності та безпеки клієнта персоналом, так і при використанні таких систем, що побудовані на основі недостатньо сучасної методології.

Управління операційним ризиком банку базується на вимогах, визначених у Постанові НБУ від 11.06.2018 № 64 «Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах», що базується на рекомендаціях Базелю III [67].

По-перше, управління таким ризиком має бути інтегроване в банківську систему управління ризиками. По-друге, таке управління має коригуватись з огляду на інші види ризику, яким піддається банк. Положення передбачає, що установа створює і періодично переглядає політику та порядок управління операційним ризиком.

Управління полягає в побудові банком трьох ліній захисту від операційного ризику. Перша лінія захисту використовує бізнес-підрозділи банку для ідентифікації та вимірювання операційного ризику, ухвалення рішень за знайденими ризиками, обліку ризикових подій. Відповідальними особами з управління таким видом ризику на першій лінії є ризик координатори. Друга лінія захисту є підконтрольною підрозділу банку з управління ризиками. До його обов'язків належить формування і контроль

ефективності управління операційним ризиком, вимірювання розміру цього виду ризику в межах установи, навчання співробітників культури ризик-менеджменту. Третя лінія захисту представлена підрозділом внутрішнього аудиту, завданням якого є точна і детальна оцінка результативності роботи двох попередніх ліній.

Підхід до управління операційним ризиком, передбачений Постановою НБУ № 64, закладає ефективну базу для діяльності банків України в сучасних умовах. Стосовно Положення, то варто відмітити той факт, що його норми є новими для вітчизняних банків, на противагу більш розвинутим банківським системам Європи та США, де подібні підходи до управління ризиками впроваджені вже понад 10 років [67].

Створення та впровадження цього Положення є особливо актуальним для України, де банки наражаються на значний негативний вплив зовнішніх чинників у своїй діяльності. Положення акцентує увагу керівництва банку на питанні управління ризиками, передбачає збільшення відповідальності менеджменту банку на цьому напрямі роботи і робить банківські установи безпечнішими для клієнтів. Крім того, перехід вітчизняних банків до нових вимог сприятиме збільшенню співробітництва фінансових установ України та Європи. За таких умов НБУ також отримає додаткові можливості щодо контролю функціонування банків країни і це має збільшити ефективність його рішень відносно інших банків системи.

Кредитний ризик – ризик, що утворюється через неспроможність позичальника виконати умови кредитної угоди. Прийнято виділяти індивідуальний і портфельний типи цього ризику [69, с. 55]. Тип накладає свої особливості до процесу управління рівнем такого ризику в банку. Відзначимо, що ефективне управління індивідуальним кредитним ризиком є запорукою високої якості портфелю банківських кредитів. При цьому якісна кредитна політика здатна попередити зростання рівня ризику. Зазвичай визначення величини кредитного ризику проводиться на основі оцінки кредитоспроможності позичальника.

Управління кредитним ризиком обов'язково має включати: наявність систем інформаційного забезпечення кредитної діяльності, використання методики лімітування при формуванні структури кредитного портфелю, корегування процента за кредитною угодою відповідно до рівня ризику, періодичний моніторинг кредитного ризику портфелю, створення системи попередньої ідентифікації та ліквідації проблемної заборгованості. Традиційними методами зменшення надмірного рівня кредитного ризику є диверсифікація, лімітування, резервування, страхування та сек'юритизація.

Оцінювання ризиків кредитування за участі визнаних у світі методик має свою специфіку та є індивідуальним для кожного банку. На сьогодні зарубіжні країни застосовують такі системи для оцінки кредитоспроможності позичальників – методи комплексного аналізу: Правило «6С»; CAMPARI; PARTS; PARSER; Система 4FC. Їхнього перевагою є те, що, крім фактично отримуваних від позичальника документально підтверджених відомостей, вони враховують його цілі та звертають значну увагу на якість забезпечення. При цьому методика CAMPARI охоплює більше показників, які підлягають аналізу, та акцентує увагу на дохідності кредитних операцій і діловій репутації клієнта.

Поряд із рейтингуванням, використанням моделювання для оцінки кредитного ризику широко використовується коефіцієнтний аналіз, який передбачає формування оптимальних для конкретних позичальників коефіцієнтів та їхніх нормативних значень й аналізі їх у динаміці й порівнянні із середніми значеннями за всією галуззю або зі значенням по аналогічних підприємствах [70, с. 58]. Зокрема, банківськими установами Японії, які встановлюють допустимі межі щодо співвідношень фінансових показників позичальників. Банківський сектор США характеризується високим рівнем залучення інформаційних технологій у своїй діяльності, а їхні скорингові системи є одними з найкращих у світі [46].

Кожен із перелічених методів має свої слабкі і сильні сторони. Усі вони по-різному підходять до аналізу якості кредитного портфелю за допомогою

властивих для них інструментів. Проте не всі з них можна використовувати для створення інтегрального показника, завданням якого є об'єктивне визначення якості кредитного портфелю на базі врахування різнобічних факторів з урахуванням їхньої значимості. У цьому контексті саме коефіцієнтний аналіз є найбільш перспективним для побудови інтегрального показника якості кредитного портфелю.

На коефіцієнтному методі базується використання Національним банком України обов'язкових економічних нормативів для оцінки кредитного ризику банків, які є дієвим інструментом підтримки стабільності банківської системи. Їхньою метою є зниження ризиків кожного банку в розрізі визначеного кола параметрів. Дотримання допустимих значень нормативів кредитного ризику також можна розглядати як індикатор якості кредитного портфелю.

Такими нормативами є норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше ніж 25 % – Н7), норматив великих кредитних ризиків (не більше ніж 8-кратний розмір регулятивного капіталу – Н8), норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше ніж 25 % – Н9).

Дотримання обов'язкових економічних нормативів є обов'язковим для банків (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Значення нормативів кредитного ризику банківської системи України у 2018-2022 роках [60; 63]

Норматив		За станом на				
		2018	2019	2020	2021	2022
Н7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25%)	19,83	17,61	19,14	18,6	17,8
Н8	Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	176,23	105	87,39	72,35	86,33
Н9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	10,41	7,02	4,1	3,71	2,81

Зауважимо, що станом на 01.01.2023 у цілому в банківській системі нормативи кредитного ризику дотримуються на допустимому рівні (Н7 = 17,9 %; Н8 = 86,33; Н9 = 2,81 %).

Основною метою ефективного управління кредитним портфелем банку є забезпечення максимальної дохідності кредитного портфелю за допустимого кредитного ризику [61, с. 3]. Дохідність окремих позик і кредитного портфелю в цілому зазвичай повинна виконувати дві основні функції – покривати собівартість виданих кредитів і забезпечувати визначений банком рівень дохідності. Основна увага під час контролю дохідності кредитного портфелю приділяється визначенню оптимального рівня процентних ставок за всіма видами кредитних послуг, які надаються банком, і своєчасної сплати процентів та погашення основної заборгованості за кредитом.

Банківські установи ЄС і США забезпечують належний рівень дохідності кредитних операцій і гармонійно поєднують інтереси банківської системи та економіки держави [72, с. 189]. Перевага зарубіжних банків над вітчизняними полягає в тому, що вони спромоглися зробити кредитування малого бізнесу і населення одним із важелів розвитку держави. Такі результати є наслідком створення в цих країнах оптимальних ринкових умов, які забезпечені якісним законодавчим підґрунтям і широкими повноваженнями виконавчих органів влади. При цьому боротьба з економічними негараздами в розвинутих країнах ведеться через збільшення доступності кредитних послуг і зниження ставок рефінансування, забезпечуючи фінансування реального сектору економіки. На противагу успіхам зарубіжних банків, дохідність кредитних портфелів банківського сектору України залишається низькою через високі кредитні ризики і необхідність формування значних обсягів резервів на їх покриття. Ситуація ускладнюється високою часткою державних банків, які мають неякісні кредитні портфелі. Втрата значної частини доходів вітчизняними банками відбувається і через неефективність роботи з проблемними кредитами.

Зауважимо, що оцінюючи ефективність управління кредитним портфелем з позиції «ризик – дохідність», зокрема як співвідношення різниці дохідності кредитного портфелю і безризикової ставки до параметра ризику, дає можливість банкам оптимально формувати портфель із заздалегідь визначеною на майбутнє цільовою якістю. Попри теоретичну простоту, труднощі виникають саме на етапах визначення адекватної безризикової ставки і точної оцінки ризику портфелю. Зазвичай, така ставка дорівнює базовій ставці, що діє на даному кредитному ринку (LIBOR, prime-rate, ставка рефінансування, ставка за цінними паперами уряду тощо) [74, с. 844].

Важливим аспектом управління кредитним ризиком є забезпеченість кредитів. Для позичальників з високою кредитоспроможністю закріплення в договорі позики умов погашення за рахунок надходжень від реалізації товарів/послуг (для юридичних осіб) або доходів (для фізичних осіб) є нормальним. Однак для позичальників, надійність яких є меншою, встановлення інших форм забезпечення є практичною необхідністю. При цьому, отримуючи у своє розпорядження забезпечення, банк має враховувати вірогідність настання низки негативних сценаріїв подій, що стосуються цього питання. Зміна ринкової вартості забезпечення може призвести до збитків банку при його реалізації [76]. З часом забезпечення може втратити свої споживчі якості та предмет знецінитьcя. Ретельно мають бути перевірені позичальники, щодо законності дій яких є сумніви. Так, предмет застави може супроводжуватись несправжньою документацією або використовуватись як забезпечення в інших банках.

Найбільший ризик для банку несе можливість хибного оцінювання вартості забезпечення. Причинами цього зазвичай стає некомпетентність співробітника банку, що не вжив необхідних заходів задля якісної перевірки надійності поданих позичальником даних, які стосуються властивостей предмета застави. У протилежному разі повинно бути проведено службове розслідування для відповіді на питання: чи були дії працівника свідомо

спрямовані на завдання шкоди банку. Управління ризиком забезпечення має включати:

- періодичний моніторинг майна, що передано у заставу;
- встановлення обґрунтованих строків переоцінки заставного майна;
- використання методу диверсифікації при формуванні джерел забезпечення позик банку;
- використання механізмів служби безпеки банку для перевірки позичальників;
- страхування предметів застави;
- навчання персоналу банку культури ризик-менеджменту;
- участь юридичного відділу в процесі перевірки забезпечення.

Ризик зміни процентної ставки – це наявний або потенційний ризик для надходжень або капіталу, який виникає внаслідок несприятливих змін процентних ставок за наданими кредитами в банку. Цей ризик впливає як на прибутковість банку, так і на економічну вартість його активів, зобов'язань та позабалансових інструментів [78]. Управління процентним ризиком має базуватись на адаптації процентних ставок за кредитними угодами до умов грошового ринку. Не менш важливим є ефективне управління структурою активів і пасивів банку. При цьому виникнення процентного ризику в активі має супроводжуватись компенсацією в пасиві. Прогнозування процентної ставки в умовах нестабільності курсу національної валюти дуже важко, саме тому управління процентним ризиком має бути сконцентровано на балансуванні за строками активів і пасивів за строками, тобто процедура управління процентним ризиком включає управління гепом, сумами активів і пасивів, які є чутливими до зміни процентної ставки [76]. Мінімізувати збитки від процентного ризику можливо за допомогою створення системи ризик-менеджменту, що враховує циклічність вірогідних змін за процентними ставками.

Формування кредитного портфелю банку відбувається під впливом багатьох ризиків, які або безпосередньо впливають на його структуру та

якість (кредитний, валютний, процентний, ліквідності), або діють на нього опосередковано (операційний, ринковий, репутаційний, стратегічний тощо).

На сьогодні кредитний ризик є основним чинником високого рівня проблемної заборгованості в банках України, що призводить до втрати доходів і зростання витрат через формування резервів на покриття кредитних ризиків. Однак наразі вітчизняна банківська система перебуває на етапі переходу до європейських стандартів банківської справи, в тому числі до нових методів оцінки та управління банківськими ризиками. І хоча кожна держава має свої особливості банківництва, такі перетворення є позитивними для отримання вітчизняними банками додаткового досвіду.

Не викликає сумніву той факт, що просте перенесення практики функціонування європейських банків на вітчизняні умови є недоцільним хоча би через існування такого поняття, як ризик країни, який включає політичні, правові та економічні відмінності між державами. Утім, упровадження міжнародних стандартів сприятиме підвищенню ефективності ризик-менеджменту та фінансової стійкості банків, розбудові фінансового ринку України.

Висновки до розділу 1

В результаті дослідження теоретичних основ управління кредитним портфелем банку можна зробити наступні висновки.

1. Основним джерелом доходів банків є отримання прибутку від здійснення кредитних операцій, а так як у процесі управління кредитною діяльністю банку об’єктами є не лише кожна окрема кредитна операція, а й сукупність усіх наданих банком кредитів з їх взаємовпливом і взаємозалежністю, тобто кредитний портфель банку, то одним з головних завдань, яке сьогодні повинне стояти перед менеджментом банків, є ефективне управління кредитним портфелем банку.

2. Аналіз показав, що трактування такого поняття як «кредитний портфель» розподіляється за трьома підходами. Так, науковці, що при визначенні підходів до сутності кредитного портфелю були віднесені до першої групи, представляють кредитний портфель як сукупність виданих позичок, тим самим враховують лише здійснення кредитної операції. До другої групи визначень було віднесено наукові підходи тих авторів, які наголошують на тому, що кредитний портфель є складним управлінським процесом, який характеризує вибір напрямків вкладень, тобто плановані дії, чим підкреслюють велике значення кредитування серед інших банківських послуг. Третій підхід відображає значення проведення кредитних операцій на макрорівні, тобто розгадається значення кредитного портфелю не тільки на рівні банківської установи, а й на загальнодержавному рівні.

3. Процес управління кредитним портфелем банку призначений для забезпечення максимального прибутку на певний рівень ризику. При оцінці кредитного ризику доцільно розділити кредитний ризик на рівні транзакції та кредитний ризик на рівні портфелю банку. При управлінні кредитним портфелем, аналіз структури активів є обов'язковою умовою. Зрештою, це залежить від складу кредитного портфелю, його ефективності та прибутковості.

4. Особливості формування кредитного портфелю банку, його структура, пакет довгострокових Глобальні та національні проблеми економіки і короткострокових позик, що надаватиметься банком своїм позичальникам, залежить від характеристики залучених ресурсів і строків користування ними. Підтримання цього співвідношення є основою фінансової стійкості банку і зберігання його ліквідності на належному рівні. Характеристика видової структури кредитів у кредитному портфелі комерційного банку допомагає оцінити ліквідність банку на даний момент, оцінити ступінь ризикованості проведення кредитних операцій банком, виявити шляхи уникнення проблемних кредитів в кредитному портфелі.

РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ АТ «СКАЙ БАНК» ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

2.1. Економічний механізм формування кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК»

Sky Bank – надійний український банк з приватним іноземним капіталом. Працює на ринку вже більше 30 років і спеціалізується на обслуговуванні бізнесу. З приходом іноземного капіталу в банк, було проведено повний ребрендинг і взято курс на IT-інновації.

Цінності АТ «Скай банк»:

1. Клієнтоорієнтованість. Кожен з клієнтів для нас унікальний, жоден ваш запит не залишиться без уваги.

2. Націленість на результат. Ми знаходимо рішення навіть у найскладніших ситуаціях.

3. Культура відкритого спілкування. Ми високо цінуємо вашу довіру, тому працюємо на довгострокову перспективу, без прихованих комісій.

Перший в Україні:

– Член міжнародної Фінтех-спільноти Holland FinTech.

– Придбав інноваційне IT-рішення компанії Finastra.

Місія АТ «Скай банк» – змінити ваше уявлення про те, яким може бути банківський сервіс.

Sky Bank – член професійних українських та міжнародних асоціацій і товариств.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «СКАЙ БАНК» є правонаступником всіх прав та обов'язків ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «РЕГІОН-БАНК», зареєстрованого Національним банком України за № 59 03 січня 1993 року.

Банк входить в банківську систему України, та впродовж 2022 року

здійснював свою діяльність в умовах грошово-кредитного ринку та економічного середовища України. Найбільше впливали на діяльність АТ "СКАЙ БАНК" наслідки введених обмежень через довгострокову пандемію COVID-19 (спочатку року), введення воєнного стану в Україні, наслідки повномасштабного вторгнення рф на територію країни, обмеження нормативно- правових актів, якими безпосередньо керується Банк.

АТ «СКАЙ БАНК» універсальний банк з наданням повного спектру банківських продуктів всім клієнтським сегментам: суб'єктам господарювання всіх форм власності та фізичним особам масового та преміального рівня.

Банк самостійно визначає напрями своєї діяльності і спеціалізацію за видами послуг, має цивільні права та обов'язки, здійснює свою діяльність відповідно до Статуту АТ «СКАЙ БАНК» та діючого законодавства України, Цивільного та Господарського кодексів, виконує вимоги нормативно-правових актів Національного банку України.

Банк має ліцензію Національного Банку України № 32 від 19.06.2018 на право надання банківських послуг, визначених частиною третьої статті 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність». Банк має ліцензії Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на право здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами (брокерської, дилерської та депозитарної діяльності).

АТ «СКАЙ БАНК» протягом 2022 року не проводив спільної діяльності з іншими організаціями, підприємствами, установами. У віданні будь - якої материнської компанії банк не перебував. Діяльності у сфері досліджень і розроблень Банк не проводив. Суттєвих змін в цілях та досягненнях за звітний період не було.

Метою діяльності Банку є надання клієнтам широкого спектру банківських та інших фінансових послуг, а також здійснення іншої діяльності, визначеної діючим законодавством України, активне сприяння зміцненню і розвитку економіки України, забезпечення прибутків для

акціонерів Банку.

Стратегічна мета діяльності – знаходити, розвивати та вдосконалювати сьогоденні переваги Банку, зустріти глобальні зміни банківської культури глибоко відкритими для інвестицій, маючи розуміння, як реалізувати ідеї інвестора, використовуючи нові банківські технології і сучасні методи фінансового менеджменту.

Головне завдання БАНКУ – змінити уявлення клієнтів про банківський сервіс. Ми повинні бути гнучкими, зручними і надійними, передбачати бажання і потреби клієнтів, мінімізувати їх витрати і скоротити час на проведення транзакцій з урахуванням ризик- орієнтованого підходу.

Філософія БАНКУ – знаходити прості рішення в складних ситуаціях, бути на крок попереду конкурентів в інноваціях. Для нас дуже важливий саме довгостроковий успіх, лояльність клієнтів і їх сталий розвиток на багато років вперед.

Порядок організації, діяльності та припинення АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «СКАЙ БАНК» визначається Статутом Банку. Загальні збори акціонерів Банку є вищим органом управління Банку, що діє на підставі Статуту і Положення про Загальні збори акціонерів Банку. Наглядова рада діє на підставі Положення про Наглядову раду Банку і є колегіальним органом, що здійснює контроль за діяльністю Правління Банку, захист прав вкладників, інших кредиторів та Акціонерів Банку.

Власником істотної участі у Банку на кінець 2022 року є фізична особа-нерезидент Бабаєв Аріф Шавердійович, володіє 3 521 794 простих іменних акцій Банку, що складає 99,4409 % статутного капіталу Банку, та повністю відповідає встановленим законодавством вимогам.

Змін у складі власників істотної участі протягом 2022 року не відбувалось.

Перелік осіб, які прямо або опосередковано є власниками значного пакета акцій емітента:

- власником значного пакета акцій (пакет із 5 і більше відсотків

простих акцій Банку), є власник істотної участі Бабаєв Аріф Шавердійович.

Кінцевий бенефіціар Банку є Бабаєв Аріф Шавердійович . Він же - Голова Наглядової ради, який виконує свої функції відповідно до Положення про Наглядову раду, контролює діяльність Банку та приймає участь в розробці основної концепції стратегії розвитку Банку, надає ключові орієнтири для бізнес-стратегії, визначає розмір фінансування для реалізації стратегічних цілей тощо.

Проведемо дослідження механізму формування АТ «СКАЙ БАНК», з його поділом на організаційний та економічний блоки.

Формування організаційного блоку формування КПБ повністю відповідає вимогам чинного законодавства – Цивільного та Господарського кодексів, Законів України «Про банки і банківську діяльність», «Про акціонерні товариства», «Про цінні папери та фондовий ринок», нормативно-правових актів Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Також вона підпорядковується рядку внутрішніх стратегічних документів – Статуту, Кодексу корпоративного управління, рішень загальних зборів учасників (акціонерів), Наглядової ради та Правління АТ «СКАЙ БАНК».

На стратегічному рівні ключові рішення щодо формування КПБ приймає наглядова рада банку, що «визначає та затверджує: кредитну політику; декларацію схильності до ризиків; політику управління кредитним ризиком; стратегію та оперативний план управління непрацюючими активами та стягнутим майном; визначає сукупний ризик-апетит та встановлює граничні розміри кредитного ризику; розглядає звітність про профіль кредитного ризику; забезпечує функціонування та контроль за ефективністю системи управління ризиками».

Відповідно до вимог законодавства та кращих практик корпоративного управління в АТ «СКАЙ БАНК» створений та функціонує комітет з управління ризиками наглядової ради. Відповідно до внутрішніх положень

банку він «забезпечує наявність та підтримання в актуальному стані актів внутрішнього регулювання, що регламентують процес управління кредитним ризиком та кредитну політику, здійснює регулярний моніторинг та аналіз поточного профілю кредитного ризику, що приймаються банком, здійснює контроль за дотриманням показників ризик-апетиту, визначених в декларації схильності до ризиків.

Правління АТ «СКАЙ БАНК» «здійснює управління ризиками в цілому та за впровадження стратегій та принципів управління кредитним ризиком зокрема, затверджених наглядовою радою». До його повноважень належить «… формування кредитної політики, затвердження кредитних політик та процедур, затвердження основних фінансових параметрів кредитної діяльності.

З метою підвищення ефективності роботи правління АТ «СКАЙ БАНК» делегує окремі повноваження щодо формування КПБ таким виконавчим колегіальним органам, як кредитна рада; кредитний комітет; роздрібний кредитний комітет; комісія контролю якості кредитного портфелю банку. Ці підрозділи сформовані з-поміж керівників підрозділів, які беруть участь в кредитному процесі: Департаменту клієнтської політики, Департаменту ризик-менеджменту, юридичного департаменту, департаменту банківської безпеки та ін. На рівні регіональних підрозділів функціонують кредитні комісії дирекцій / відділень та роздрібні кредитні комісії дирекцій Зазначені вище колегіальні підрозділи здійснюють заходи щодо формування кредитного портфелю банку та управління кредитним ризиком у межах повноважень, делегованих правлінням.

Повною мірою їх повноваження визначені в окремих нормативних документах банку, що регламентують їх діяльність.

Для формування кредитного портфелю банку сформована необхідна сукупність тактичних підрозділів. Департамент ризик-менеджменту банку проводить комплексну оцінку ризиків, що властиві проєктам, здійснює моніторинг кредитних ризиків на рівні позичальника, груп компаній та

кредитного портфелю банку. Юридичний департамент здійснює юридичну експертизу документів щодо позичальників та майна, запропонованого в забезпечення, на предмет наявності / відсутності юридичних ризиків та відповідності чинному законодавству України. Департамент банківської безпеки здійснює накопичення, аналіз та використання інформації про загрозу кредитній діяльності, репутації позичальників, їх гарантів та поручителів. Здійсненням і супроводженням кредитних операцій займаються Департаменти корпоративного і роздрібного бізнесу. Бухгалтерський облік кредитних операцій здійснює Департамент з оформлення банківських операцій. Оцінку заставного майна проводить Департамент ризиків і незалежні суб'єкти оціночної діяльності. Моніторинг заставного майна проводить Департамент ризик-менеджменту, Департамент корпоративного бізнесу, дирекції / відділення, Департамент по роботі з проблемними кредитами відповідно до розподілу повноважень, затверджених згідно з внутрішніми документами банку. Роботу з проблемними активами проводить Департамент по роботі із проблемними кредитами.

Сформована в банку структура ризик-менеджменту повною мірою забезпечує:

- своєчасне виявлення, вимірювання, моніторинг, контроль, звітування щодо кредитного ризику (наглядовій раді, комітету з управління ризиками наглядової ради, правлінню, всім колегіальним органам правління);
- розробляють та актуалізують в разі потреби методики, інструменти та моделі оцінки кредитного ризику та здійснюють його оцінювання;
- забезпечують координацію роботи з питань управління кредитним ризиком з іншими структурними підрозділами;
- здійснюють моніторинг та попередження порушень показників ризик апетиту та лімітів кредитного ризику, виявляють їх наближення до затверджених граничних значень та лімітів та ініціюють вжиття заходів для попередження їх порушень;

- готують висновки для ухвалення кредитних рішень і, за потреби, перегляду умов за раніше наданими кредитами;

- готують висновки щодо ризиків, які притаманні новим продуктам до моменту їх впровадження для прийняття відповідних управлінських рішень

Отже, організаційний блок механізму формування кредитного портфелю банку (табл. 2.1) включає всі необхідні стратегічні (наглядову раду та комітет з управління ризиками наглядової ради; правління, кредитну раду та кредитний комітет; кредитні комісії) та тактичні (кредитні бізнес-підрозділи та підрозділи підтримки кредитного процесу) підрозділи, а також підрозділи з управління ризиками, визначені Стратегією з управління ризиками АТ «СКАЙ БАНК».

Таблиця 2.1

Функції та завдання організаційно-функціональних підрозділів АТ «СКАЙ БАНК» в процесі кредитного моніторингу

Етап	Підрозділ (орган)	Функції та завдання
Збір інформації щодо суб'єкта господарювання	Бюро кредитних історій Позичальників (стороння організація)	Надає кредитний звіт - повне або часткове відображення кредитної історії позичальника, яка включає характеристику його платіжної дисципліни у минулому
	Управління безпеки	Перевіряє ділову репутацію клієнта, достовірність наданої ним інформації з метою недопущення протиправних дій клієнта щодо банку
Аналіз отриманої інформації	Кредитний комітет	Оцінює адекватність резервів під можливі втрати за кредитами; аналізує кредитний ризик портфелю та приймає рішення про надання «великих» кредитів
	Управління кредитних ризиків	Управляє кредитним ризиком на основі аналізу платоспроможності позичальників; формує резерви на покриття можливих збитків від кредитних операцій
	Кредитний департамент	Здійснює контроль за забезпеченням позик; проведення аналізу кредитних операцій, контроль за станом кредитного портфеля
Виявлення проблемних кредитів та розробка заходів з ліквідації заборгованості	Кредитний департамент	Здійснює контроль за своєчасним погашенням позик. На основі термінових зобов'язань складає перелік сум платежів за строками та контролює повноту їх погашення

Певні структурні підрозділи банку на кожному етапі досліджуваного

процесу здійснюють окремі функції та обов'язки, зміст яких розкрито у табл. 2.1. До основних підрозділів банку, які здійснюють контроль за кредитним процесом, відносяться: Управління безпеки банку, Кредитний комітет, Управління кредитних ризиків та Кредитний департамент. У якості сторонніх організацій, які приймають участь у кредитному процесі в банку, виступає Бюро кредитних історій.

Отже, у процесі моніторингу позичальників АТ «СКАЙ БАНК» задіяно багато структурно-організаційних елементів.

В основі економічного механізму формування кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК» лежить його кредитна політика.

Засідання Кредитного Комітету проводяться відповідно до Положення про Кредитний комітет. Протягом 2022 року було проведено 46 засідань, на яких розглянуто 194 питання, з періодичним розглядом наступних питань: прийняття рішення щодо надання кредитів юридичним особам та фізичним особам; актуалізація вартості заставного майна; прийняття рішення щодо зміни умов за кредитними угодами; відкриття кредитних ліній юридичним особам; класифікація активних операцій, фінансових зобов'язань, дебіторської заборгованості; Про надання банківських гарантій; Про встановлення правил роботи банку, враховуючи обмеження, встановлених Національним банком Постановою №23 від 25.02.2022; розгляд стану Позичальників на момент дії Воєнного стану в Україні; перегляд умов кредитування за кредитними лініями в режимі овердрафт юридичних осіб на період військового стану; розгляд питання щодо страхування заставного майна Позичальників на період дії Воєнного стану в Україні; про встановлення лімітів на операції з банками-контрагентами; щодо надання кредитної лінії в режимі «овердрафт» клієнтам-юридичним особам банку; щодо проведення операцій купівлі та продажу цінних паперів; щодо проведення реструктуризації за кредитними угодами; щодо внесення змін в договори застави та надання дозволів на проведення державної реєстрацій майна; про класифікацію активних операцій, фінансових зобов'язань та

дебіторської заборгованості на індивідуальній та груповій основі, з урахуванням нарахованих процентів, у розрізі класів в гривневому еквіваленті всіх валют; про класифікацію банків- контрагентів; розрахунок кредитного ризику за коштами, розміщеними на їх кореспондентських рахунках, та формування резерву для відшкодування можливих втрат за залишками на кореспондентських рахунках; про класифікацію цінних паперів, розрахунок кредитного ризику та формування резерву для відшкодування можливих збитків за операціями з цінними паперами, про актуалізацію заставної вартості; аналіз поточної ситуації з нарахуванням процентів по кредитним операціям і подальшим обліком несплачених процентів і визначення умов дії "кредитних канікул"; про розгляд питання щодо аналізу впливу утримання портфелю цінних паперів у торговому портфелі та портфелі до погашень тощо.

На цій основі розробляються політика та стратегія діяльності банку в цілому, формалізовані в Основних напрямах діяльності АТ «СКАЙ БАНК» на 2022-2024 роки. Ці стратегічні документи визначають основи розробки наглядовою радою банку кредитної політики, що визначає основні напрямки кредитування й регламентує основні принципи та умови прийняття кредитного ризику.

Кредитна політика банку визначає ключові сегменти, на яких зосереджено формування кредитного портфелю банку – кредитування корпоративних клієнтів та МСБ з одночасним акцентом на концепції еко банку, що передбачало фінансування проєктів з підвищення енергоефективності. АТ «СКАЙ БАНК» бере участь у вузькоспеціалізованому роздрібному сегменті, пропонуючи продукти для підвищення ефективного особистого використання енергії.

Метою кредитної політики є контроль над ризиками в процесі формування КПБ при оптимізації співвідношення між прибутковістю і рівнем кредитного ризику.

Кредитна політика АТ «СКАЙ БАНК» визначає наступні підходи, що використовуються при кредитуванні:

– створення і впровадження системи оцінки кредитних ризиків;

– стандартизація кредитних продукті з метою скорочення собівартості кредитних послуг і підвищення якості обслуговування клієнтів;

– гнучкість умов кредитування залежно від категорії кредитного продукту;

– комплексне управління кредитним ризиком, яке реалізується організаційним блоком формування КПБ на всіх етапах надання та обслуговування кредиту;

– забезпечення контролю над цільовим використанням наданих кредитів.

Економічний механізм формування кредитного портфелю банку передбачає визначення та обмеження сукупного ризик-апетиту. АТ «СКАЙ БАНК» визначає його на основі встановлення граничних показників агрегованого ризику та ризик апетиту до кредитного ризику. За даними звітності банку «ризик-апетит щодо кредитного ризику включає систему показників контролю якості кредитного портфелю банку (частки непрацюючих активів та стягнутого майна), вартості кредитного ризику, обмеження ризику концентрації за найбільшими позичальниками, галузями тощо».

Сегментація кредитного портфелю банку позичальників-юридичних осіб з розбивкою на напрями кредитування щорічно затверджується Правлінням. На 2022 рік банком визначені наступні ключові напрями кредитування юридичних осіб: рітейл та харчова промисловість; агропромисловий комплекс; добувна промисловість; ринок інформаційних технологій та мобільного зв'язку; великі інфраструктурні проєкти; муніципалітети та об'єднані територіальні громади; фармацевтична галузь; імпортозаміщення та інші галузі. Кредитний портфель АТ «Скай Банк»

фізичних осіб за продуктами кредитування сконцентрований в напрямку розвитку споживчого кредитування.

Основні напрямки, за якими банки спрямовують залучені ресурси з метою їх прибуткового використання, – це формування збалансованого кредитного портфелю.

АТ «Скай Банк» пропонує кредитну програму, яка залежить від умов кредитування і типу позичальників.

Кредити фізичним особам:

- Під заставу майнових прав на депозит.
- Під заставу житлової нерухомості.
- Під заставу нежитлової нерухомості.
- Під заставу транспортних засобів.
- Кредитна картка.
- Кредит на авто.
- Кредит на купівлю нерухомого майна.

Кредити юридичним особам:

- Корпоративна кредитна картка.
- Цільовий кредит.
- Кредитна лінія.
- Векселі.
- Акредитив.
- Гарантії.
- Овердрафт.
- Доступні кредити 5-7-9%.

Основним інструментом формування кредитного портфелю є лімітування, що за даними звітності банку включає «ліміти трьох типів: ліміти індивідуального кредитного ризику, ліміти портфельного ризику, ліміти повноважень».

Встановлення лімітів індивідуального кредитного ризику здійснюється на основі аналізу фінансового стану позичальника, кредитного проєкту,

забезпечення, структури угоди, репутації позичальника, юридичної експертизи документів.

Для моніторингу кредитного портфелю банку щомісячно Департаментом ризик-менеджменту проводиться аналіз концентрацій вкладень АТ «СКАЙ БАНК» за «найбільшими боржниками/вкладниками та їх групами; за бізнес-лініями та продуктами; видами економічної діяльності (галузями економіки) та географічними регіонами, контрагентами осіб, чиї фінансові результати залежать від одного виду діяльності чи основного продукту; за класами боржників/контрагентів, що визначаються у відповідності до нормативно-правового акту Національного Банку України щодо оцінки кредитного ризику; за видами забезпечення виконання боржниками та контрагентами своїх зобов'язань; видами валют».

За даними звітності банку «встановлення лімітів повноважень передбачає систему лімітів кредитним комітетам / кредитним комісіям / посадовим особам у розрізі стандартних та нестандартних кредитних продуктів по розміру кредитів одному позичальнику та загального кредитного портфелю банку».

Ліміти встановлюються залежно від якості сформованого кредитного портфелю банку, якості управління, професійної підготовки працівників, регіону та ін. Зменшення або закриття лімітів може зініціюватись не частіше одного разу в квартал у розі погіршення якості КПБ Департаментом ризик-менеджменту та іншими підрозділами відповідно до їх повноважень.

На основі обмежень ризик-апетиту та кредитних лімітів здійснюється відбір конкретних кредитних операцій для включення їх до складу кредитного портфелю банку.

Для цього насамперед відбувається перевірка кредитної заявки на відповідність вимогами кредитної політики банку:

- відповідність цільового призначення кредитів, що надаються юридичним особам і фізичним особам-підприємцям;

- відповідність максимальних строків кредитування: при кредитуванні поточної діяльності – 12 місяців, у виняткових випадках – більше 12 місяців (залежно від торговельного/виробничого циклу), але не більше 18 місяців; кредити на інвестиційні цілі – до 36 місяців; проєктне фінансування – до 36 місяців, по кредитуванню фізичних осіб – у рамках затверджених продуктів;

- відповідність валюти кредитування;

- відповідність критерію бажаності кредитних операцій. Небажані кредитні операції: кредити на придбання/ремонт/реконструкцію спеціалізованого устаткування або техніки, оцінка ринкової вартості якого ускладнена або неможлива, а також кредити під заставу активів подібного роду; кредити на придбання майна, що має обмежений оборот, або кредити, забезпеченням за якими виступає винятково таке майно; кредити особам із сумнівною репутацією або особам, чия благонадійність викликає сумнів; кредити особам, що раніше мали негативну кредитну історію тощо;

- наявність забезпечення, що відповідає вимогам. Головною вимогою до забезпечення є його ліквідність й платоспроможність гаранта/поручителя (у випадку надання поруки/гарантії). Надання кредитування без забезпечення не допускається, за винятком продуктів, економічна сутність яких не передбачає забезпечення.

У разі відповідності кредитної заявки вимогам кредитної політики здійснюється оцінка кредитоспроможності позичальників та встановлення рівня індивідуального кредитного ризику (кредитний аналіз). Це зумовлено тим, що банк повинен забезпечити стійкий процес видачі кредитів з метою максимального виключення кредитів, якість яких може погіршуватися.

Для банків-контрагентів визначено за необхідне наявність інформації про виконання ним зобов'язань у минулому, а також про надані та одержані ним міжбанківські кредити; його відповідність вимогам Методики проведення оцінки фінансового стану та встановлення лімітів на банки-контрагенти, затверджені рішенням Правління.

Для юридичних осіб банк визначив обов'язковим дотримання наступних параметрів: позитивна репутація і кредитна історія; стабільний фінансовий стан і платоспроможність, позитивна оцінка фінансового стану згідно з внутрішніми документами банку; ліквідність забезпечення; реальність і перспективність реалізації проекту.

Для фізичних осіб, в т. ч. фізичних осіб-підприємців визначено наступні вимоги, що повинні виконуватись: позитивна репутація і кредитна історія, позитивна оцінка фінансового стану згідно з внутрішніми документами банку; наявність стабільного джерела погашення кредиту; ліквідність забезпечення.

Для оцінки кредитного ризику на рівні окремого позичальника розроблена рейтингова система. При цьому кредитний рейтинг позичальника виступає як індикатор ймовірності дефолту. Банк, маючи внутрішню рейтингову систему, застосовує її в момент видачі кредитів. Після видачі кредиту рейтинг позичальника оновлюється на основі нової інформації. Під час регулярного оновлення внутрішньої системи рейтингу позичальника ризик менеджментом виявляється погіршення фінансового стану позичальника.

Присвоєння позичальникові кредитного рейтингу і визначення рівня ризику дозволяють групувати видані кредити в ризикові класи та здійснювати моніторинг кредитних ризиків на рівні кредитного портфелю банку. Класифікація кредитного портфелю банку за групами ризику дозволяє визначити відхилення фактичних показників від очікуваних стандартних величин і встановлює величину кредитного ризику до капіталу, прибутку на фактичну дату та дозволяє провадити прогноз якості активів і умовних зобов'язань на перспективу.

Для ефективного формування кредитного портфелю банку кредитна діяльність здійснюється у рамках системи постійного моніторингу його структури, складу та якості для уникнення надмірної концентрації на основі диверсифікації, що реалізується шляхом моніторингу встановлених банком

кредитним лімітів. На підставі проведеного моніторингу можуть бути створені додаткові параметри, що обмежують концентрацію КПБ, та запропоновані до внесення в кредитну політику.

Крім зазначеного вище, здійснюється моніторинг та контроль:

- цільового використання кредитних коштів, коли такий контроль є необхідним;
- виконання рішень уповноважених органів в сфері кредитної політики та формування кредитного портфелю банку;
- правильності і повноти формування кредитного досьє, стану його зберігання;
- правильності і повноти формування загальних та спеціальних резервів;
- роботи кредитних підрозділів, кредитних комітетів та комісій, департаменту ризик-менеджменту.

Важливим елементом формування кредитного портфелю банку є визначення механізму роботи з кредитами, якість яких погіршується понад встановлені банком межі. У випадку виникнення ознак значного погіршення фінансового стану позичальника, якості обслуговування кредиту, що може призвести до збільшення ризиків виникнення збитків у зв'язку із частковою або повною відмовою позичальника від виконання своїх зобов'язань, структурні підрозділи зобов'язані довести до відома керівництва, уповноважених органів банку про виникнення факторів по віднесенню кредитної заборгованості до «проблемної» і організувати роботу з подолання проблем, що виникли.

Усі заходи, що вживають департаменти корпоративного, роздрібного бізнесів, по роботі з проблемними кредитами в процесі моніторингу діючих кредитів, спрямовані на виявлення проблеми на можливо більш ранній стадії. Заходи щодо санації заборгованості, що здійснюються департаментами корпоративного й роздрібного бізнесів, департаментом по роботі з проблемними кредитами, попередньо розглядаються та затверджуються

кредитним комітетом. У випадку неможливості виправити критичну ситуацію банк звертає стягнення на предмет забезпечення, здійснює забезпечувальні заходи та робить інші юридичні дії, передбачені чинним законодавством України.

В узагальненому вигляді етапи моніторингу кредитного портфеля АТ «СКАЙ БАНК» представлені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Етапи моніторингу кредитного портфеля АТ «СКАЙ БАНК»

На рівні окремо взятого кредиту	На рівні кредитного портфеля загалом
– визначення критеріїв оцінки якості кредиту та їх вагомості	– визначення структури кредитного портфеля в розрізі класифікованих кредитів
– визначення рівня ризику та категорії кредитної операції	– оцінка якості кредитного портфеля
– розрахунок суми резерву	– аналіз факторів, що впливають на зміну структури кредитного портфеля в динаміці
– порівняння показників якості кредиту в динаміці	– визначення суми резерву, адекватного сукупному ризику кредитного портфеля
– виявлення причин негативної зміни якості кредиту	– розробка та впровадження заходів для поліпшення якості кредитного портфеля
– застосування заходів щодо поліпшення показників якості кредиту	– прогнозування зміни якості кредитного портфеля

АТ «СКАЙ БАНК» здійснює моніторинг кредитного портфеля на двох рівнях: на рівні окремого кредиту та портфеля загалом. З метою уніфікації підходу до його здійснення автором виокремлено етапи моніторингу кредитного портфеля на обох рівнях (табл. 2.2).

Впровадження систематизованої структури моніторингу кредитного портфелю в АТ «СКАЙ БАНК» сприятиме ранньому виявленню причин виникнення кредитного ризику, визначенню ефективності тієї або іншої кредитної операції, своєчасному застосуванню превентивних заходів та формуванню якісного кредитного портфеля завдяки використанню механізму зворотного зв’язку. В АТ «СКАЙ БАНК» неодноразово зроблено наголос на зворотність впливу результатів кредитного моніторингу на кредитний портфель. В його основі лежить застосування адекватних заходів підвищення ефективності кредитної діяльності на основі перегляду та внесення змін

Правлінням банку в кредитну політику банку з метою удосконалення організації кредитного процесу та, як наслідок, підвищення якості кредитного портфеля.

За результатами проведеного дослідження організаційний та економічний механізм формування кредитного портфелю нами визначено як такий, що повною мірою відповідає наявним умовам функціонування банку.

2.2. Аналіз кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК»

На кредитну діяльність банку протягом періоду дослідження значний негативний вплив мало операційне середовище зі значною кількістю несприятливих факторів, основним з яких були наслідки пандемічної кризи COVID-19, та починаючи з 24 лютого 2022 року, повномасштабна військова агресії Росії, які призвели до значних негативних наслідків в усіх сферах політичного, економічного та соціального функціонування.

Фінансовим результатом діяльності АТ «СКАЙ БАНК» за 2022 рік є прибуток в розмірі 20,99 млн. грн. Результат діяльності Банку до створення резервів за активними операціями Банку та сплати податку дорівнює 115,74 млн. грн. Підтримання Банком операційної прибутковості під час війни є свідченням того, що бізнес-модель Банку орієнтована на отримання прибутку з урахуванням виваженого підходу до ризиків. Станом на 01.01.2023 року фактична величина ризику (профіль ризику) у межах встановленого сукупного рівня ризик-апетиту Банку. Непокритий кредитний ризик відсутній.

Основним джерелом загальних доходів Банку в звітному періоді стали прибуток від торговельних операцій з фінансовими інструментами в т.ч. валютою, процентні доходи, комісійні доходи, доходи від повернення раніше списаних активів. Домінуючими серед процентних доходів є доходи від цінних паперів в портфелях банку та кредитування суб'єктів

господарювання. Найвагомішими в комісійних доходах є доходи від розрахунково-касового обслуговування клієнтів. Протягом 2022 року Банк проводив заходи щодо оптимізації витрат, у тому числі поступово зменшував вартість бази фондування для покращення показників спреду та маржі.

Розглянемо динаміку ключових показників діяльності АТ «СКАЙ БАНК» у 2020-2022 роках. Особливо цікаво проаналізувати динаміку по кварталах 2022 року (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка ключових показників діяльності АТ «СКАЙ БАНК» у 2020-2022 рр.

Показник	Станом на						Відношення	
	01.01.2021	01.01.2022	01.04.2022	01.07.2022	01.10.2022	01.01.2023	2023/ 2021	2023/ 2022
Загальні активи	1 074 499	2 587 319	2 505 624	2 327 081	1 520318	2 066 430	1,92	0,80
Кредитний портфель	166462	313 041	295 640	273 611	227 565	287 180	1,73	0,92
Інвестиції в цінні папери	619937	1 974 202	1 816 495	1 578 559	1 012 214	1 431 081	2,31	0,72
Депозитний портфель	547016	1 090 150	850 915	777 436	851 866	1 126 101	2,06	1,03
Власний капітал	187277	207 683	207 494	200 784	189 102	231 499	1,24	1,11
Фінансовий результат	28265	20 354	-189	-6 899	-18 581	20 987	0,74	1,03
Частка кредитів в активах, %	15,49	12,10	11,80	11,76	14,97	13,90	0,90	1,15
Рентабельність активів, %	4,19	1,19	-0,03	-0,54	-1,05	0,95	0,23	0,80
Рентабельність власного капіталу,%	15,9	10,31	-0,37	-6,76	-11,50	9,27	0,58	0,90

Базуючись на основі даних табл. 2.3, можна зробити висновок, що роль кредитного портфелю як дохідної статті активів не значна. Протягом 2020-2021 року сума кредитного портфелю зросла на 146579 тис. грн., або на 88%, хоча питома вага в активах банку зменшилась на 3,39 процентних пункти. Протягом 2022 року кредитний портфель щоквартально зменшувався і лише в 4 кварталі 2022 практично повернувся до розмірів 1 кварталу 2022 року. Частка кредитного портфелю знижувалась – з 12.1% станом на 01.01.2022 до

11,76% станом на 01.07.2022 року. У 4 кварталі частка портфелю зросла до 13,9%. Що стосується динаміки за роками, то станом на 01.01.2023 року кредитний портфель АТ «СКАЙ БАНК» у 1,72 рази більший за показник 2021 року, але все ще не повернувся до рівня початку 2022 року. Показники рентабельності капіталу та активів за 2022 рік становлять відповідно 9,27% та 0,95%.

Протягом 2022 року Банку встановлено наступні кредитні рейтинги згідно рішень ТОВ «Рейтингове агентство «ІВІ-Рейтинг» (табл. 2.4)

Таблиця 2.4

Кредитний рейтинг АТ «СКАЙ БАНК» згідно рішень ТОВ «Рейтингове агентство «ІВІ-Рейтинг»

Дія	Дата	Рейтинг	Прогноз
Підтвердження	20.03.2020	uaA-	У розвитку
Підвищення	28.08.2020	uaA	У розвитку
Підтвердження	25.02.2021	uaA	У розвитку
Підвищення	25.06.2021	uaA+	У розвитку
Підвищення зі зміною прогнозу	19.11.2021	uaAA-	Стабільний
Підтвердження рейтингу зі зміною прогнозу та внесенням до контрольного списку	18.03.2022	uaAA-	Негативний
Підтвердження рейтингу зі збереженням у контрольному списку	31.05.2022	uaAA-	Негативний
Підтвердження рейтингу зі збереженням у контрольному списку	25.11.2022	иаАА-	Негативний
Підтвердження зі зміною прогнозу	15.05.2023	uaAA-	У розвитку
Підтвердження	13.09.2023	uaAA-	У розвитку

Рейтингове агентство «IBI-Ratmg» 18.03.2022 року прийняло рішення про переведення кредитних рейтингів всіх клієнтів у Контрольний список (CreditWatch) із прогнозом «негативний». Таке рішення зумовлено тривалими військовими діями на території України через агресію з боку рф, невизначеністю щодо перспектив розвитку економіки та погіршенням умов діяльності. 15.05.2023 року було змінено кредитний рейтинг «у розвитку», що свідчить про покращення діяльності АТ «СКАЙ БАНК».

Після завершення збройного конфлікту Агентство планує провести оновлення кредитних рейтингів на основі оцінки соціально-економічного стану України, індивідуальних параметрів платоспроможності клієнтів, а

також аналізу операційного середовища, включаючи законодавчі обмеження і стимули, доступність ресурсів та ринків збуту, чутливість до регулювання тощо.

Внесення рейтингу до Контрольного списку означає, що Агентство може розглядати питання про зміну рейтингу у зв'язку з подіями або тенденціями, які можуть суттєво вплинути на кредитоспроможність власника цього рейтингу. Негативний прогноз вказує на можливість зниження рейтингу протягом року за збереження негативних тенденцій та реалізації поточних ризиків.

Протягом 2022 року залишки кредитного портфелю мали коливання, але станом на 01.01.2023 року кредитний портфель юридичних та фізичних осіб (без резервів) збільшився на 39428 тис. грн. і склав 367043 тис. грн. (рис. 2.1).

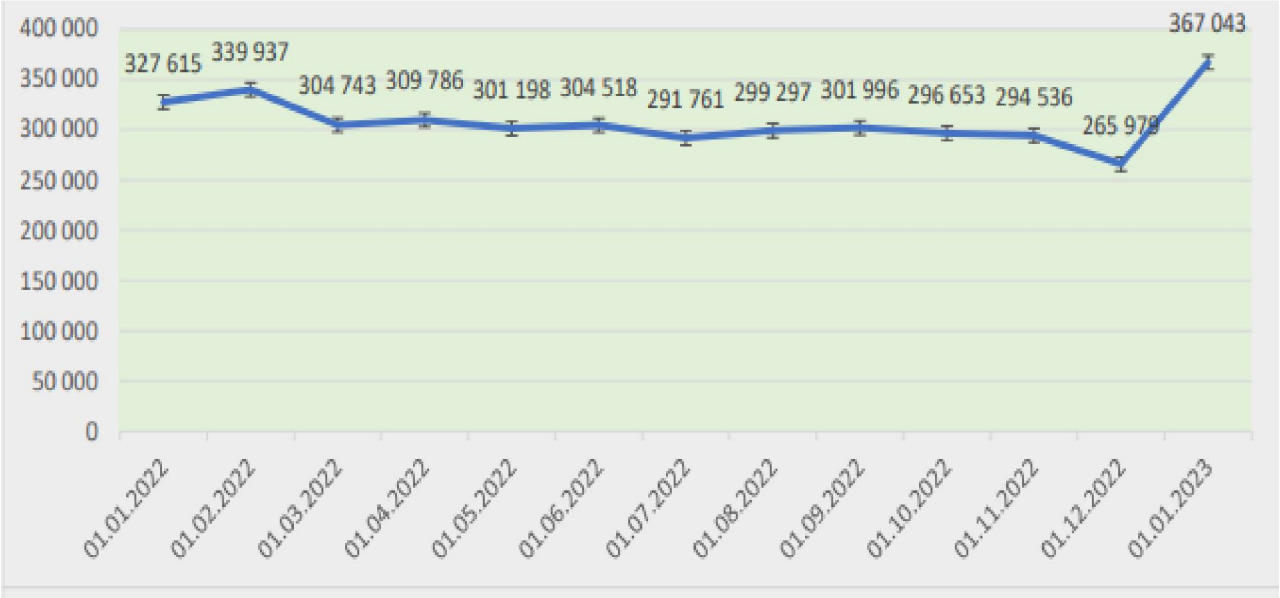

Рис. 2.1. Кредитний портфель юридичних та фізичних осіб АТ «СКАЙ БАНК» протягом 2022 року (без резервів), тис. грн.

Проведемо дослідження кредитного портфелю юридичних та фізичних осіб банку з резервами на рисунку 2.2.

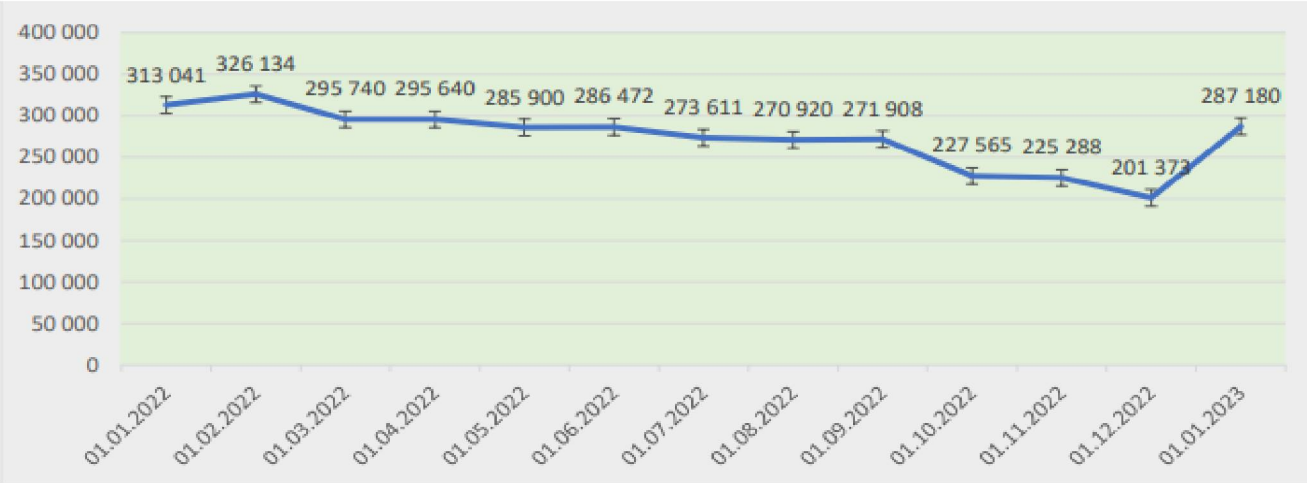

Рис. 2.2. Кредитний портфель юридичних та фізичних осіб АТ «СКАЙ БАНК» протягом 2022 року (з резервами), тис. грн.

В рамках прийнятого Оперативного плану роботи з непрацюючими активами за 2022 рік було погашено проблемних кредитів на 7,4 млн. грн. За рахунок переоцінки і знецінення активів на балансі зменшено суму непрацюючих активів, що знаходяться на балансі на загальну суму 20,7 млн. грн, що обумовлено негативним впливом військової агресії. Продажу майна з балансу банку протягом 2022 року не було.

Таблиця 2.5

Кредити та заборгованість клієнтів АТ «СКАЙ БАНК» у 2020-2022 роках, тис. грн.

№	Назва статті	Станом на 31.12.			Відхилення 2022 р. до 2020 р.	
		2020 р.	2021 р.	2022 р.	+/–	%
1	Кредити та заборгованість клієнтів, які обліковуються за амортизованою собівартістю	166462	313041	287180	120718	72,52
1.1	Кредити, надані юридичним особам	186707	292363	328310	141603	75,84
1.2	Кредити, надані фізичним особам	3119	34407	34940	31821	В 10,2 р.б.
1.3	Іпотечні кредити	16	845	3793	3777	в 236 р.б.
1.4	Резерв за кредитами, що надані клієнтам, які обліковуються за амортизованою собівартістю	(23380)	(14574)	(79863)	-56483	2,4 р.б.
2	Усього кредитів за мінусом резервів	166462	313041	287180	120718	72,52

З таблиці 2.5 видно, що сума кредитів у 2022 році в порівнянні з 2020 роком зросла на 72,52% і склала 287170 тис. грн., але сума кредитів ще не досягла показника 2021 року. Сума нарахованих непогашених відсотків

складає станом на 31.12.2022 р. - 2815 тис. грн. (на 31.12.2021 р. - 2441 тис. грн.). АТ «СКАЙ БАНК» у 2021 році розширило програму кредитування фізичних осіб. В 2022 році в порівнянні з 2020 роком сума кредитів зросла на 31821 тис. грн., або в 10,2 рази і склала 34940 тис. грн.

Протягом 2022 р. відбулося повне погашення раніше списаної за рахунок спеціального резерву суми безнадійної заборгованості на загальну суму 14908 тис. грн., частково повернено - 20 тис. грн., зазначені повернення визнані у складі інших операційних доходів. (Частково погашено у 2021 р. - 4015 тис. грн.).

Як свідчать наведені дані, частка кредитів, наданих юридичним особам, займає домінуюче місце і станом на 31.12.2022 склала 89,45 % від загальної суми.

Ця ситуація пояснюється специфікою діяльності банку і його переважною орієнтацією на кредитне обслуговування корпоративного сегменту ринку фінансуванням масштабних проєктів в сфері банкінгу. Основні кредитні продукти цього сегмента представлені на рисунку 2.3.

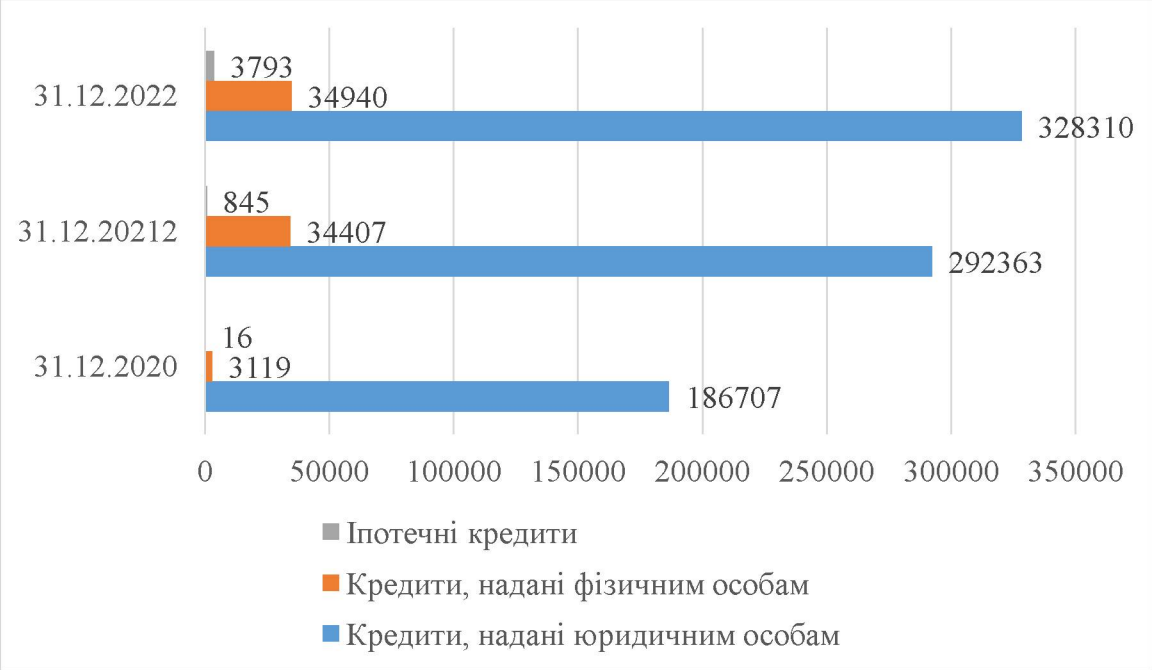

Рис. 2.3. Динаміка кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК» у розрізі позичальників за період з 31.12.2020 по 31.12.2022 рр., тис. грн.

До початку війни з Росією також активно розвивав сегмент роздрібного кредитування активним розвитком власних програм.

Важливим показником якості кредитного портфеля є рівень його диверсифікованості. Як свідчать дані, представлені в табл. 2.6, значні концентрації в кредитному портфелі банку, що перевищують рекомендований 30-відсотковий рівень, присутні щороку.

Таблиця 2.6

Структура кредитів за видами економічної діяльності, тис. грн.

Вид економічної діяльності	Станом на 31.12.2020 р.		Станом на 31.12.2021 р.		Станом на 31.12.2022 р.		Відхилення 2022 р. до 2020 р.		
	сума	%	сума	%	сума	%	+/-	%	п.с.
Постачання електроенергії, газу, пару та кондиційованого повітря	1227	0,65	1219	0,37	388	0,11	-839	-68,38	-0,54
Виробництво харчових продуктів	66093	34,81	117602	35,90	89342	24,34	23249	35,18	-10,47
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	12303	6,48	12756	3,89	10206	2,78	-2097	-17,04	-3,70
Сільське господарство, мисливство, та надання пов'язаних з ними послуг	15691	8,27	37353	11,40	71779	19,56	56088	357,45	11,29
Будівництво будівель	25697	13,54	10807	3,30	14773	4,02	-10924	-42,51	-9,51
Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	43177	22,74	94069	28,71	121521	33,11	78344	181,45	10,36
Наземний і трубопровідний транспорт	15070	7,94	5697	1,74	9446	2,57	-5624	-37,32	-5,36
Надання фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення	4389	2,31	40	0,01	40	0,01	-4349	-99,09	-2,30
Фізичні особи	3135	1,65	35252	10,76	38733	10,55	35598	1135,50	8,90
Інші	3060	1,61	12820	3,91	10815	2,95	7755	253,43	1,33
Усього кредитів та заборгованості клієнтів без резервів	189842	100	327615	100	367043	100	177201	93,34	0,00

Дані табл. 2.6 свідчать, що якщо у 2020-2021 роках – це були кредити, видані підприємствам у сфері виробництва харчових продуктів – 34,81% та 35,9% відповідно, то у 2022 році – це підприємства оптової торгівлі, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами – 33,11%.

Домінуюча роль підприємств харчового виробництва, оптової торгівлі та сільського господарства в кредитному портфелі АТ «СКАЙ БАНК» є наслідком реалізації корпоративної стратегії та характеристиками клієнтської бази банку.

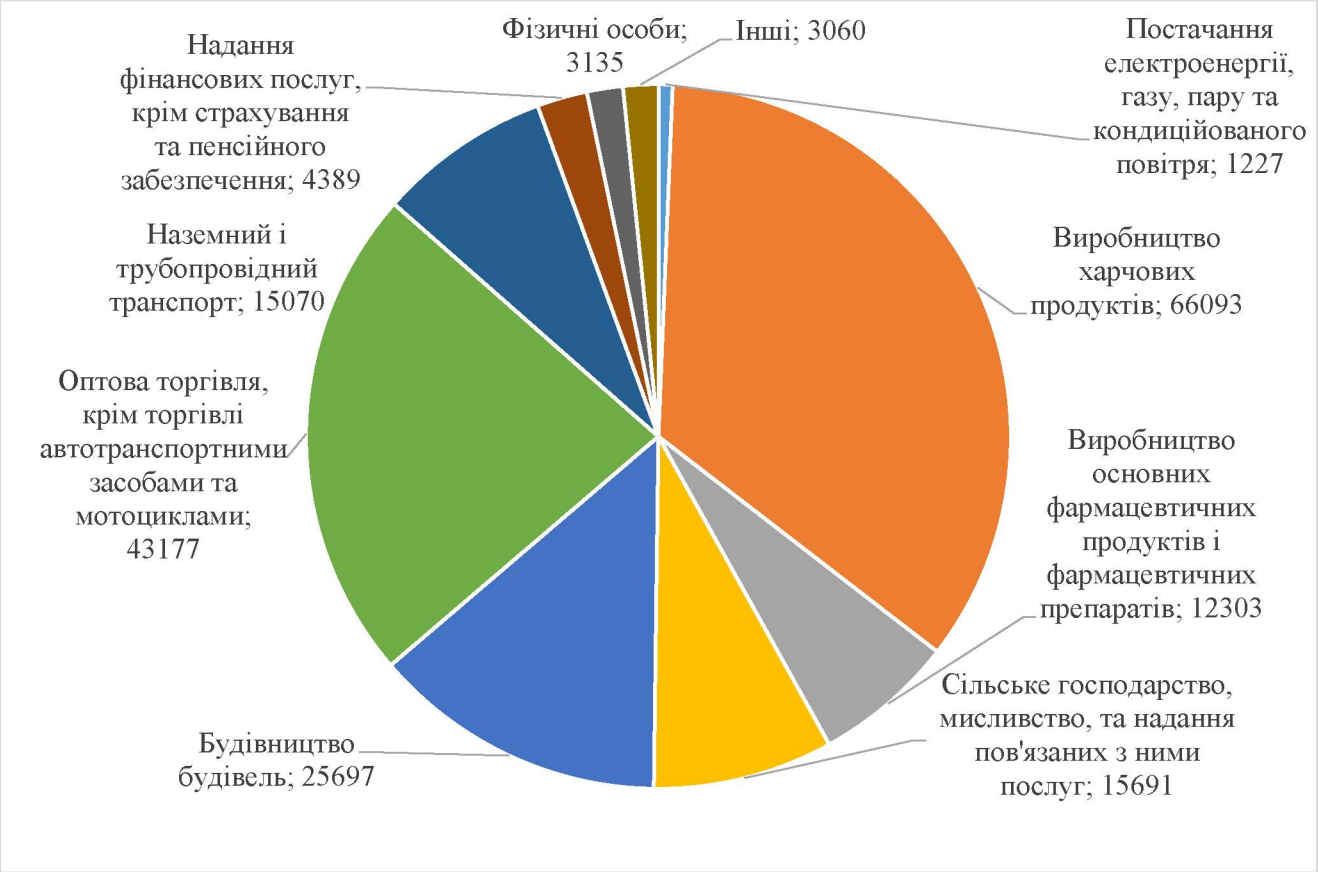

Рис. 2.4. Структура АТ «СКАЙ БАНК» за видами економічної діяльності, станом на 01.01.2023, %

Станом на 31 грудня 2020 року АТ «СКАЙ БАНК» мав 8 позичальників, які мають заборгованість за кредитами на загальну суму понад 10 000 тисяч гривень кожний. Загальна сума цих кредитів станом на 31.12.2020 року становить 149382 тис. грн. або 80 % від загальної суми кредитного портфелю.

Станом на 31 грудня 2021 року АТ «СКАЙ БАНК» мав 11 позичальників, які мають заборгованість за кредитами на загальну суму понад 10 000 тисяч гривень кожний. Загальна сума цих кредитів станом на

31.12.2021 року становить 248911 тис. грн. або 76 % від загальної суми кредитного портфелю.

Станом на 31 грудня 2022 року АТ «СКАЙ БАНК» мав 13 позичальників, які мають заборгованість за кредитами на загальну суму понад 10 000 тисяч гривень кожний. Загальна сума цих кредитів станом на 31.12.2022 року становить 276446 тис. грн. або 75% від загальної суми кредитного портфелю.

За результатами аналізу фінансової звітності визначено, що його кредитний портфель станом на 01.01.2023 на 9,7% є незабезпеченими. Значна частка незабезпечених кредитів зменшує можливості покриття проблемних кредитів за рахунок використання забезпечення.

Таблиця 2.7

Інформація про кредити в розрізі видів забезпечення АТ «СКАЙ БАНК» за 2022 рік, тис. грн.

Рядок	Назва статті	Кредити, надані юридичним особам	Кредити, надані фізичним особам	Іпотечні кредити	Усього
1	Незабезпечені (бланкові) кредити	34695	1000	0	35695
2	Кредити, що забезпечені:	293615	33940	3793	331348
2.1	грошовими коштами	1789	0	0	1789
2.2	нерухомим майном	96939	30002	3793	130734
2.2.1	у т.ч. житлового призначення	16000	14839	3793	34632
2.3	іншими активами	194887	3938	0	198825
3	Усього кредитів та заборгованості клієнтів без резервів	328310	34940	3793	367043

Примітка. Рядок 2.3. "іншими активами":

- вантажні транспортні засоби та автобуси - 28468 тис. грн.
- легкові автомобілі - 1 280 тис. грн.
- сільськогосподарська техніка - 26 328 тис. грн.
- об'єкти у формі цілісного майн.компл. - 44 073 тис. грн.
- устаткування - 31 440 тис. грн.
- готова продукція - 6 000 тис. грн.
- товари в обороті або в переробці - 61 236 тис. грн.

У структурі забезпечених кредитів переважають кредити, забезпечені заставою нерухомого майна житлового призначення (35,6%) та заставою іншого нерухомого майна (54,17%). Наявність ризику концентрації застави (кредитний портфель забезпечений переважно заставним майном, вартість

якого в період військових дій може суттєво знизитись або бути частково чи повністю втраченим) може негативно позначитись на якості кредитного портфелю. За результатами аналізу кредитного портфелю банку за забезпеченням вважаємо, що він диверсифікований недостатньо зі значним переважанням кредитів, забезпечених нерухомістю, вартість якої може суттєво знизитись.

Аналіз ефективності кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК» здійснимо на основі даних таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка показників ефективності кредитної діяльності АТ «СКАЙ БАНК» за 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. до 2020 р.	
	2020	2021	2022	+/–	%
Процентні доходи за кредитами, тис. грн.	22350	32746	47702	25352	113,43
Залишки кредитного портфеля, тис. грн.	166462	313041	287180	120718	72,52
Дохідність кредитного портфеля, %	13,43	10,46	16,61	3,18	23,71

Як свідчать дані таблиці 2.8, рівень дохідності кредитного портфеля за період дослідження (до початку повномасштабних військових дій) зріс з 13,43% до 16,61%. Розгортання повномасштабних військових дій не мало негативний вплив на його дохідність, при цьому дохідність кредитного портфелю, на наш погляд надалі буде знижуватись через обстріли та постійну ймовірність втрати заставного майна.

Ключовий показник якості формування кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК» – це рівень його ризику, при цьому слід звернути увагу на те, що на нього в перспективі негативно буде впливати стан операційного середовища функціонування банків та позичальників, які будуть формувати їх здатність обслуговувати борги. Серед найбільших джерел ризику НБУ визначає: «макроекономічні фактори: рівень інфляції, обмінного курсу, динаміка припливу інвестицій, вартість активів та якість застави».

Зобов’язання що пов’язані з кредитуванням, являють собою невикористані суми, призначені для кредитування у формі кредитів, кредитних ліній та гарантій. Авальовані векселі - це зобов’язання банку по векселям, емітованими клієнтами банку. Непередбачені зобов'язання АТ «СКАЙ БАНК» складались з сум зобов’язань за невикористаними кредитними лініями та овердрафтами в межах встановлених лімітів, та виданих Банком гарантій по зобов’язаннях клієнтів банку.

Зобов’язання АТ «СКАЙ БАНК» за невикористаними лімітами по кредитним лініям та овердрафтам в межах встановлених, згідно умов укладених кредитних договорів, обліковувались на позабалансових рахунках та для покриття ризиків за цими операціями банком формувався відповідний резерв. Надані Банком гарантії обліковувались на позабалансових рахунках та визнавалась зобов'язанням до закінчення терміну дії гарантії або при поверненні її оригіналу.

Стосовно кредитного ризику за зобов’язаннями щодо надання кредитів Банк наражається на потенційні збитки в загальній сумі невикористаних зобов’язань у разі списання невикористаної суми таких кредитів. Проте можлива сума збитків є меншою за загальну суму невикористаних зобов’язань, оскільки виконання більшості зобов’язань щодо надання кредитів залежить від дотримання клієнтами певних кредитних стандартів. Банк відстежує строки до погашення зобов’язань щодо надання кредитів, оскільки більш довгострокові зобов’язання зазвичай характеризуються вищим кредитним ризиком, ніж короткострокові.

Таким чином, списання з балансу фінансових зобов'язань відбувалось після їх виконання, анулювання або закінчення терміну дії. На кінець звітного періоду резерв за зобов'язаннями з кредитування збільшився.

Станом на 31.12.2020 р. зобов’язання з надання кредитів (гарантії видані), забезпечені грошовим покриттям 4365 тис. грн., аваль векселя - 149 тис. грн. Станом на 31.12.2021 р. зобов'язання з надання кредитів (гарантії видані), забезпечені грошовим покриттям 25967 тис. грн.

Таблиця 2.9

Структура зобов’язань з кредитування АТ «СКАЙ БАНК», тис. грн.

Назва статті	Станом на 31.12. 2020 р.	Станом на 31.12. 2021 р.	Станом на 31.12. 2022 р.	Відхилення 2022 р. до 2020 р.	
				+/–	%
Надані гарантії	4365	25967	7845	3480	79,73
Невикористані кредитні лінії	140964	177602	34142	-106822	-75,78
Резерв за зобов’язаннями, що пов’язані з кредитуванням	(84)	(478)	(612)	-528	628,57
Усього зобов’язань, що пов’язані з кредитуванням, за мінусом резерву	145394	203091	41375	-104019	-71,54

Станом на 31.12.2022 р. зобов'язання з надання кредитів (гарантії видані), забезпечені грошовим покриттям - 7845 тис. грн., що на 3480 тис. грн., або 79,73% більше, ніж станом на 31.12.2020 року. У 2022 році в порівнянні з 2020 роком майже на 76% скоротився обсяг невикористаних кредитних ліній, резерв за зобов’язаннями, що пов’язані з кредитуванням станом на 31.12.2022 р. збільшився в 6,3 рази.

З метою оптимізації визнання очікуваних кредитних збитків за борговими фінансовими активами та процентних доходів за ними вони, незалежно від категорії (чи то за амортизованою собівартістю, чи за справедливою вартістю з визнанням результатів переоцінки в інших сукупних доходах), розподіляються на 3 стадії знецінення (рівні кредитного ризику) – так звані працюючі, недопрацьовуючі та непрацюючі. Стадія знецінення визначається, виходячи з того, наскільки суттєво змінився рівень кредитного ризику за фінансовим активом станом на звітну дату порівняно з первісним рівнем кредитного ризику за ним.

Далі проаналізуємо кредитну якість зобов'язань із кредитування АТ «СКАЙ БАНК» в табл. 2.10.

Як свідчать наведені дані в табл. 2.10, за період дослідження відбулося покращення якості кредитного портфелю: значне зменшення залишків кредитного портфелю 1-3-го класів.

Таблиця 2.10

Аналіз кредитної якості зобов'язань із кредитування АТ «СКАЙ БАНК, у 2020-2022 роках, тис. грн.

Назва статті	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Усього
2020 рік				
Зобов'язання з кредитування	143329	2149	0	145478
Мінімальний кредитний ризик	143329	2149	0	145478
Середній кредитний ризик	143329	2149	0	145478
Усього зобов'язань із кредитування	143329	2149	0	145478
Резерви під знецінення зобов'язань із кредитування	(84)	0	0	(84)
Усього зобов'язань із кредитування за мінусом резервів	143245	2149	0	145394
2021 рік				
Зобов'язання з кредитування	177602	25967	0	203569
Мінімальний кредитний ризик	177602	0	0	177602
Середній кредитний ризик	0	25967	0	25967
Усього зобов'язань із кредитування	177602	25967	0	203569
Резерви під знецінення зобов'язань із кредитування	(122)	(356)	0	(478)
Усього зобов'язань із кредитування за мінусом резервів	177480	25611	0	203091
2022 рік				
Зобов'язання з кредитування	34142	7845	0	41987
Мінімальний кредитний ризик	34142	0	0	34142
Середній кредитний ризик	0	7845	0	7845
Усього зобов'язань із кредитування	34142	7845	0	41987
Резерви під знецінення зобов'язань із кредитування	(239)	(373)	0	(612)
Усього зобов'язань із кредитування за мінусом резервів	33903	7472	0	41375

Привертає увагу те, що кредитний портфель у 2022 році на 81,9,% сформований за рахунок кредитів позичальників 1-го класу, фінансовий стан яких є високим. Негативною характеристикою формування кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК» є зростання вартості на 16,6% кредитів 2-го класу, фінансовий стан позичальників яких є гіршим.

В умовах повномасштабної військової агресії Росії якість кредитного портфелю банку буде погіршуватись. НБУ визначено, що оцінка кредитного ризику та резервів все ще ускладнена значною економічною невизначеністю,

а за багатьма позиками тривають кредитні канікули. Кредитний ризик є одним з найсуттєвіших для банків. Вплив бойових дій та економічного спаду на якість кредитів розтягнеться в часі. Тож остаточні обсяги втрат від погіршення обслуговування позик можна бути визначити лише з часом.

У таких умовах необхідним є вдосконалення внутрішньобанківських механізмів формування кредитного портфелю банку, що підвищать стресостійкість та адаптованість банку до поточних умов функціонування.

2.3. Заходи для підвищення ефективності формування кредитного портфелю АТ «СКАЙ БАНК»

Внаслідок нападу Російської Федерації на Українську державу 24 лютого 2022 року значно посилилася політична, фінансова, економічна та продовольча кризи в країні, що відобразилося, в першу чергу, у вигляді тимчасової окупації та фізичному знищенні активів частини підприємств, руйнуванні інфраструктури та зменшення завантаженості виробничих потужностей, зростання споживчої інфляції до 24,6% у жовтні 2022 року, а також загальному зниженні економічної активності.

Мінімізація ризику є наразі одним із найбільш пріоритетних напрямів банківської діяльності. Так, ключовим ризиком залишається кредитний ризик. Так, сам АТ «СКАЙ-БАНК», враховуючи прогнозовані макроекономічні показники НБУ, очікує втрату кредитного портфеля мінімум на 20%, а також зростання частки прострочених та безнадійних кредитів у загальному обсязі кредитного портфеля.

Причиною цьому є наступні фактори:

- зниження кредитного попиту населення та бізнесу;
- значне падіння доходів домогосподарств внаслідок інфляції та зростання безробіття;

- падіння попиту на споживчі кредити, що спричинене зменшенням витрат на товари тривалого вжитку, а на іпотеку – погіршення перспектив ринку нерухомості;

- невизначеність макроекономічних умов та фінансового стану позичальників;

- фізичне знищення активів або окупація активів домогосподарств та юридичних осіб, що, по-перше, не дозволяє їм вчасно погашати власні борги та, по-друге, нівелює об'єкти забезпечення за виданими кредитами.

Сам АТ «СКАЙ БАНК» 16 квітня 2022 р. із-за влучення ворожої ракети в будівлю у місті Харкові зазнав часткових руйнувань, де було розташовано Харківське відділення №2 АТ «СКАЙ БАНК» та деякі структурні підрозділи головного офісу банку (Бек-офіс, юридичне управління, контакт-центр, тощо). Пошкоджені меблі, техніка та інші необоротні активи банку. Проте наразі немає офіційних висновків щодо оцінки завданих збитків. Проте зрозуміло, що дане зруйнування сильно вплинуло на обсяг активів банку, на обсяг його операцій та, відповідно, на його доходи та прибутковість.

З 26 жовтня 2023 року закриття Харківського відділення №1 (61017 м. Харків, вул. Велика Панасівська, буд.95) відповідно з рішенням Наглядової Ради Банку від 17.10.2023, протокол засідання № 40.

Окрім кредитного ризику, у банку значно збільшилися ринкові ризики, пов'язані з коливанням курсів валют, вартістю активів тощо. Кредитний ризик вже впливає на прибутковість банку. Окрім вищезазначених факторів, впливає різке зростання відрахувань до резервів за кредитними збитками. При цьому при розрахунку резерву було зменшено до нуля очікувані грошові потоки від реалізації об'єктів забезпечення, які були зруйновані в ході воєнних дій.

Після війни проблема кредитів для українських підприємств, які постраждали від війни, потребуватиме системного вирішення, власники пошкоджених заводів і згорілих квартир не зможуть розрахуватися з кредитами, а банки не будуть добровільно списувати мільярдні борги.

Тимчасовий вихід із глухого кута - кредитні канікули. Ці програми будуть включати погашення боргу, зменшення щомісячних платежів, продовження кредитів. Хто має можливість сплатити відсотки та «тіла» позику, хто не має – отримує кредитні канікули. Ці кредити можуть бути реструктуризовані в майбутньому. Кредитори не пропонують прощення боргів, оскільки вони зазнають військових втрат. Остаточних даних щодо кредитних збитків банків поки немає. Страхування прогнозує, що банкам може знадобитися вливання капіталу. Для державних банків – за рахунок платників податків, для приватних – за рахунок їхніх акціонерів, які також постраждали у війні.

Для мінімізації ризиків, зокрема кредитного ризику, банк може запровадити наступні дії:

1) Розділяти кредитні ризики з урядом шляхом здійснення кредитування за програмами державної підтримки, зокрема, критично важливих галузей (сільське господарство);

2) Детально аналізувати фінансовий стан позичальників, особливо тих, які мають великі кредити або ж труднощі зі сплатою за позиками;

3) Проводити своєчасну реструктуризацію кредитів для підтримки платоспроможності боржників;

4) Належно та вчасно виявляти та оцінювати активи, за якими відбулося погіршення якості і зростання кредитного ризику;

5) Переглядати сценарії отримання грошових потоків для погашення заборгованості згідно із фінансовим станом позичальників, що передбачає зміну графіків отримання погашень та експертну оцінку їх отримання за різних сценаріїв подальшого перебігу подій внаслідок воєнних дій.

6) Оперативне опрацювання інформації щодо поточного та прогнозного стану воєнних дій та оцінка його впливу на кредитне забезпечення та можливість суб'єктів господарювання погашати свої борги.

Для мінімізації інших ризиків своєї діяльності АТ «СКАЙ БАНК» може забезпечити проведення заходів відповідно до свого плану безперервної діяльності банку. Основними завданням цих заходів буде

здійснення ретельного контролю за ризиком ліквідності, контролю за процентними та операційними ризиками, вдосконалення продуктів з дистанційного обслуговування, а також впровадження програм лояльності.

Також банку вкрай необхідно організувати ефективну роботу власного ризик-менеджменту для забезпечення підтримки власної належної платоспроможності.

Для вирішення масових проблем з обслуговуванням кредитів потрібен принаймні закон про реструктуризацію іпотечних кредитів, який уніфікував би підхід банків. Можна застосувати адаптований закон про фінансову реструктуризацію, який у довоєнний 2021 рік дозволив державним банкам скоротити непрацездатні кредити на 56,2 млрд грн, тобто з 57% до 47% портфеля.

У випадках, коли позичальники втратили майно в результаті бойових дій, потрібні нові підходи. Спочатку потрібно зрозуміти масштаби трагедії, наразі НБУ вимагає від банків чесної звітності про збитки. НБУ відновить довоєнне регулювання для банків, тому погашення боргів буде питанням виживання деяких фінансових установ. Зволікання з порятунком може запобігти новому банкрутству, але з боку НБУ. У 2015 році банки пройшли кілька років трансформації для покриття збитків за кредитами через збільшення капіталу. У той час не всі власники банків мали можливість або бажання рекапіталізувати свої фінансові установи. Сотні банків покинули ринок через дефолти.

Банк АТ «Скай Банк» швидко реагує на збільшення простроченої заборгованості в період воєнного стану збільшенням частки резервів під можливі збитки за кредитами, що в свою чергу не призводить до зростання збитків. У таблиці 3.5 представлені заходи, спрямовані на підвищення якості кредитного портфеля комерційного банку. Впровадження цих шляхів у діяльність комерційного банку АТ «Скай Банк» у комплексі не спричинить різкого погіршення якості кредитного портфеля в період воєнного стану.

Таблиця 2.11

Заходи щодо збереження якості кредитного портфеля АТ «Скай Банк»

Заходи	Коротка характеристика	Результат
Лімітування одного або групи позичальників юридичних осіб	Обмежити кредитування великих сум на більший термін, та підтримувати кредитування менших сум на менші терміни	Зниження втрат внаслідок концентрації якогось з видів ризику в сукупному кредитному портфелі
Страхування кредитів в разі настання банкрутства підприємства в результаті воєнного стану	Страхування ризиків неповернення позичкової і прирівняної до ній заборгованості	Страхування кредитів в разі настання банкрутства підприємства

Таким чином, комплекс заходів охоплює основні види робіт: запровадження системи управління кредитним ризиком та вдосконалення існуючих методів зменшення кредитного ризику. Зменшення кількості прострочених позик дозволить комерційному банку знизити процентні ставки за позиками, що буде явною конкурентною перевагою перед іншими банками. Управління кредитним ризиком в період воєнного стану включає в себе кілька етапів (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Управління кредитним ризиком комерційного банку в період воєнного стану

Етап	Коротка характеристика	Примітка
Поточний моніторинг стану кредитного портфеля банку	моніторинг зміни поточної кредитоспроможності, моніторинг зміни фінансового стану позичальників, оцінка стану предмета застави, своєчасне виконання кожним позичальником умов кредитного договору	не менше 1 разу за тиждень
	складання звітності стану кредитних справ та позикової заборгованості відповідно до класифікації позик за рівнем кредитного ризику	щоденно
	визначення потенційних і реальних небезпек, проблемних кредитів для вжиття заходів щодо зниження кредитного ризику	не менше 1 разу за тиждень
Включення служби ризик менеджменту	нагадування про необхідність внести черговий платіж або робота по реструктуризації заборгованості, кредитні канікули тощо	не менше 2-3 рази в тиждень

Так, якщо за нормального стану економіки банки для збільшення своєї прибутковості нарощували свої доходи, зокрема процентні та непроцентні доходи, то наразі з цим теж наявні великі проблеми.

Найгострішою проблемою у функціонуванні банківської системи є зростання проблемної заборгованості у кредитному портфелі банку. Важливо вчасно виявити рівень цієї заборгованості, адже проблемні кредити починають створювати загрозу для банку, потребують значних резервів для страхування можливих втрат у майбутньому та можуть потрапити до категорії безнадійної заборгованості. Тому забезпечення ефективного управління кредитним портфелем банку для зростання банківського кредитування провідних галузей актуалізує питання підвищення результативності управління кредитною діяльністю банків.

Протягом 2022 року світову економіку охопила сукупність шоків - наслідки впливу пандемії Ковід-19 і заходів боротьби з нею, вторгнення росії в Україну, що призвело до небаченого пришвидшення світової інфляції. Глобальний інфляційний тиск ставав всеохоплюючим як відносно різних груп товарів, так і країн. Причому темпи інфляції істотно перевищили рівень середини 2021 року, коли попит суттєво розширився під час після пандемічного відновлення. З метою стримування інфляції та гальмування інфляційних очікувань центральні банки агресивно підвищували процентні ставки. Унаслідок посилення монетарної політики світові фінансові умови стали жорсткішими, дохідність облігацій зросла, а інтерес до ризикових активів, в т.ч. країн що розвиваються знизився.

За ініціативою НБУ для забезпечення безперервної діяльності в 4 кварталі 2022 року створена об'єднана мережа відділень банків України, які працюють під час блекауту - POWER BANKING. Станом на кінець року до цієї мережі входять більше 1800 відділень, які забезпечені альтернативними джерелами енергії, резервними каналами зв'язку, посиленою інкасацією готівки та додатковим персоналом. 70% цієї мережі складається з відділень системно важливих банків.

За 9 місяців 2023 року АТ «СКАЙ БАНК», як і вся банківська система працював в надзвичайній ситуації. Банк адаптував свою роботу під діючи умови, проводив ретельну діагностику параметрів та лімітів ризиків.

Відділення Банку входять до мережі POWER BANKING, що забезпечують надання послуг клієнтам банку в разі тривалої відсутності енергопостачання. Банком забезпечено стабільну та безперебійну роботу.

Припинення окремих видів діяльності АТ «СКАЙ БАНК» не відбулося. Банк мав збалансовану структуру активних та пасивних операцій, необхідну ліквідність, виконував вимоги щодо капіталу, економічних нормативів, нормативу стабільного фінансування, інших нормативів встановлених Національним банком України, своєчасно забезпечував зобов'язання за договірними відносинами з клієнтами та контрагентами. Банк в достатньому обсягу формував резерви на відшкодування можливих втрат за активними операціями. Непокритий кредитний ризик відсутній. Загальна сума ризик-апетитів Банку в допустимих межах.

Кредитний портфель бізнесу скорочується й надалі через слабкий попит: обсяги нового кредитування не покривають погашення раніше виданих позик. Попри це, банки налаштовані оптимістично та сподіваються на зростання гривневого кредитного портфеля протягом року на близько 10%, переважно завдяки кредитуванню в межах державних програм підтримки. Доступ до цих програм банків та підприємств має зберігатися, а зобов’язання перед банками – вчасно виконуватися.

Роздрібний кредитний портфель стабілізувався після глибокого падіння. Рушієм його стабілізації став вищий попит на карткові кредити для задоволення поточних потреб. Прагнення відновити портфель не має приспати увагу фінансових установ до збереження його якості. Епізодичні сплески іпотечного кредитування забезпечуються роботою державної програми "єОселя", проте її фінансування здійснюється з перебоями. Невизначеність ще довго стримуватиме розвиток ринку нерухомості та іпотечне кредитування.

Банки скоротили формування резервів після відображення значних втрат від кредитного ризику. З початку повномасштабної війни банки визнали, що майже 15% портфеля, працюючого на початок російського

вторгнення, втрачено. Частина реструктуризованих бізнес-кредитів можуть з часом стати непрацюючими. Ураховуючи ці потенційні збитки, сукупні втрати портфеля через війну наближатимуться до близько 20%. Песимістичний сценарій кредитних втрат, що припускався в разі тривалих негативних наслідків від дефіциту електроенергії, не реалізувався.

Діяльність Банку протягом 2023 року є операційно прибутковою. За 9 місяців 2023 року АТ «СКАЙ БАНК» продовжив роботу в напрямку посилення позицій роздрібного бізнесу, мав змогу збільшити надання кредитів по програмі еОселя, розвивав власні програми з кредитування фізичних осіб.

В умовах «паралічу» через війну кредитування іпотеки за ринковими ставками банки зацікавлені в участі у державній програмі «єОселя», за якою бюджет покриває майже всю вартість кредиту для позичальника.

Банки дуже зацікавлені у підтримці українців у частині відновлення житла, яке постраждало внаслідок повномасштабної агресії, а також у купівлі нового, тому активно беруть участь у державних та партнерських програмах. Модель програми «єОселя» передбачає достатньо ефективну механіку роботи із заявками і можливість надавати швидке рішення клієнтам в онлайні.

З 1 жовтня 2022 року головною програмою бюджетної підтримки іпотеки замість програми доступних кредитів під 7% стала програма «єОселя», за якою кредити видають до 20 років під 3%, але лише обмеженому колу осіб. У 2022-му це військовослужбовці Збройних сил України, Національної гвардії, працівники інших силових відомств, поліцейські, а також члени їхніх сімей; науковці; медичні працівники закладів охорони здоров'я та педагоги закладів освіти державної або комунальної форми власності.

Першими до урядової програми приєдналися Ощадбанк, ПриватБанк, Укргазбанк, банк «Глобус» та Скай Банк. Успіх «єОселя» залежить від

наявності якісного, своєчасного та дешевого державного фондування. У поточних умовах це є великим викликом.

Урядова програма реалізується через ПАТ «Українська фінансова житлова компанія» та Фонд розвитку підприємництва за підтримки Президента та Уряду України.

Таблиця 2.13

Умови кредитування за програмою «єОселя»

Строк кредитування	від 12 до 240 місяців
Максимальна сума кредиту	до 80% від вартості предмета іпотеки. але не більше ніж виходячи з розрахунку граничної вартість 1 кв. метра загальної площі житла та нормативної площі з розрахунку кількості членів сім'ї Позичальника.
Вартість предмету іпотеки	для житла – не повинна перевищувати оціночну вартість, визначену на підставі звіту про оцінку, проведену суб'єктом оціночної діяльності або співробітником банку, який має кваліфікаційне свідоцтво оцінювача; для майнових прав на житло - підтверджується документами, наданими замовником або управителем фонду фінансування будівництва або власником майнових прав на квартиру
Власний внесок	не менш ніж 20% від вартості предмету іпотеки
Компенсаційна процентна ставка	3% річних сплачується позичальником
Базова процентна ставка	7% річних у випадку якщо Позичальник не надасть підтверджуючих документів про відповідність категорії та/або у випадку припинення/призупинення дії Програми
Схема погашення	Класична (диференційовані платежі)/ануїтетна (рівні платежі)
Разова комісія за надання кредиту	1 % від суми кредиту
Предмет іпотеки	Для вторинного ринку Для пільгових категорій: квартира в багатоквартирному будинку (з врахуванням вікових обмежень для обласних центрів – 10 років до дати укладення договору іпотеки, в інших населених пунктах – без обмежень) Для інших категорій: квартира в багатоквартирному будинку (з врахуванням вікових обмежень – 3 роки до дати укладення договору іпотеки) Для первинного ринку: Майнові права на житло в об'єкті незавершеного будівництва, що пройшов акредитацію в Банку
Додаткові платежі при оформленні кредитом	Послуги нотаріуса; Послуги оцінювача; Страхування нерухомого майна (предмету іпотеки, щорічно); Збори на обов'язкове державне пенсійне страхування; Адміністративні збори за переоформлення права власності в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Відкриття рахунку Позичальника (згідно тарифів Банку)

З 1 січня 2023 року пільговий кредит можуть отримати ветерани війни та їхні сім'ї, внутрішньо переміщені особи й інші громадяни України, які потребують поліпшення житлових умов. Для них ставка становитиме 7% річних.

Ефективність програми «єОселя» після перезапуску з 1 серпня 2023 року залежатиме від залучення постійних джерел фінансування, адже "фінансова аритмія", що спостерігалась від самого початку дії програми, не сприятиме зростанню попиту.

З січня до кінця травня 2023 року через брак коштів реалізацію програми було призупинено. Станом на червень 2023 року кредитування відновилося завдяки додатковому фінансуванню з відкритого ринку, однак залученого ресурсу може вистачити лише на 5-6 тис. кредитних угод, чого явно недостатньо для пожвавлення ринку.

За даними «Укрфінжитло», станом на 14 серпня 2023 року видано дев'ять кредитів на житло в споруджуваних будинках - п'ять Глобус Банк і чотири Sky Bank.

Головна проблема того, що «єОселя» недостатньо активно працює на первинному ринку, полягає в обмеженні схем фінансування, дозволених для участі в програмі: лише 10% забудовників працюють за дозволеними схемами - фондами фінансування будівництва, купівлі-продажу майнових прав, цільовими облігаціями. Змінювати схему фінансування дуже дорого. Забудовники хочуть гарантованих обсягів фінансування за «єОселею», щоб вносити зміни у свої процеси. Поки що це питання поставлено на паузу.

Загалом попит на нерухомість у споруджуваних об'єктах становить 20-30% від рівня початку лютого 2022 року. Підтримати ринок зможе активізація «єОселі» саме на первинному ринку для широкого кола українців, які потребують поліпшення житлових умов. Стимулювати ринок можуть також спільні іпотечні програми між банками та девелоперами, участь місцевої влади в додатковій компенсації відсотків за іпотечними кредитами на первинному ринку. Зокрема, АТ «Скай Банк» уклав 11 партнерських

програм із девелоперами; відновив акредитацію 26 об'єктів житлового будівництва в Києві, Львові, Вінниці, Київській області, Луцьку, Кам'янці-Подільському тощо. Видачу іпотечних кредитів відновлено банком у квітні 2023 року, станом на серпень 2023 року вже видано іпотечних кредитів на суму понад 50 млн грн.

У період до жовтня 2023 року за програмою «єОселя» заплановано видати до 30 іпотечних кредитів в об'єктах на стадії будівництва на суму до 100 млн грн у Києві, Одесі, Харкові, Вінниці, Луцьку, Кам'янці-Подільському (ЖК економ і комфорт-класу).

Отже, розглянемо ефективність кредитного портфелю АТ «Скай Банк» у 2023 році (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Кредити та заборгованість клієнтів АТ «СКАЙ БАНК» у 2020-2023 роках, тис. грн.

№	Назва статті	Станом на 31.12.			Станом на 30.09.2023 р.	Відхилення 2023 р. до 2022 р.	
		2020 р.	2021 р.	2022 р.		+/–	%
1	Кредити та заборгованість клієнтів, які обліковуються за амортизованою собівартістю	166462	313041	287180	423782	136602	47,57
1.1	Кредити, надані юридичним особам	186707	292363	328310	341335	13025	3,97
1.2	Кредити, надані фізичним особам	3119	34407	34940	32170	-2770	-7,93
1.3	Іпотечні кредити	16	845	3793	124659	120866	3186,55
1.4	Резерв за кредитами, що надані клієнтам, які обліковуються за амортизованою собівартістю	(23380)	(14574)	(79863)	(74382)	5481	-6,86
2	Усього кредитів за мінусом резервів	166462	313041	287180	423782	136602	47,57

З таблиці 2.14 видно, що сума кредитів за 9 місяців 2023 року в порівнянні з 2022 роком зросла на 47,57% і склала 423782 тис. грн., що також перевищило вартість кредитів, виданих у 2021 році. Сума нарахованих непогашених відсотків складає станом на 30.09.2023 р. - 5379 тис. грн. (на 31.12.2022 р. - 2815 тис. грн.). Протягом 9 місяців 2023 р. повного погашення

раніше списаної за рахунок спеціального резерву суми безнадійної заборгованості не було, частково погашено 5 тис. грн. Протягом 2022 р. відбулося повне погашення раніше списаної за рахунок спеціального резерву суми безнадійної заборгованості на загальну суму 14908 тис. грн., частково повернено - 20 тис. грн.).

АТ «СКАЙ БАНК» у 2023 році розширив програму кредитування фізичних осіб в частині іпотечного кредитування. За 9 місяців 2023 р. в порівнянні з 2022 роком сума кредитів зросла на 120866 тис. грн., або в 32 рази і склала 124659 тис. грн.

Майбутній економічний розвиток України залежить від наслідків збройного конфлікту, зменшення безпекових ризиків війни, від заходів уряду, спрямованих на стабілізацію та підтримку економіки країни, запровадження необхідних змін у податковій, правовій і регуляторній сферах, від зовнішніх факторів щодо міжнародної підтримки.

Банк зі свого боку, буде здійснювати всі необхідні заходи, щодо забезпечення роботи у кризовій період. Залежно від кризової або надзвичайної ситуації та відповідно до плану безперервної діяльності Банк застосовує заходи з мінімізації фінансових втрат, забезпечення високого рівня ліквідності , підтримки капіталу, продовження обслуговування клієнтів, забезпечення безпеки для клієнтів та персоналу, в т.ч. інформаційної безпеки, збереження рівня управління Банком, збереження системи зовнішніх і внутрішніх комунікацій, підвищення репутації та отримання конкурентних переваг, активізації резервних робочих засобів, резервного програмного забезпечення, ІТ інфраструктури, розвитку та вдосконалення дистанційних технологій.

Вплив бойових дій та економічний спад посилять для банків всі види ризиків, особливо кредитний, ліквідності, процентний, ринковий, валютний та операційний. Зменшення попиту на банківські послуги, зростання резервів на покриття збитків за кредитними операціями спричинить відповідне зниження доходів банків, збільшуючи ризики прибутковості. Фінансові

установи мають пристосувати свої бізнес-моделі до роботи в умовах значного економічного спаду, здійснювати диверсифікацію бізнесу, пошук нових ринків, відкриття нових напрямків роботи для збереження операційної ефективності.

Протягом 2023 року АТ «СКАЙ БАНК», як і інші банки, знаходиться під впливом наслідків війни та воєнного стану на економічні процеси всіх суб'єктів господарювання та фізичних осіб, а саме: зменшення платоспроможного попиту; зменшення доходів у сфері послуг; збільшення показника безробіття; збільшення потреби у кредитуванні для відновлення докризових та довоєнних обсягів виробництва та інфраструктури підприємств; підтримання рівня ліквідності в достатніх обсягах, тощо.

Висновки до розділу 2

В результаті проведеного дослідження управління кредитним портфелем АТ «СКАЙ БАНК» можна зробити наступні висновки.

1. Акціонерне товариство «СКАЙ БАНК» є правонаступником всіх прав і обов'язків Публічного акціонерного товариства «РЕГІОН-БАНК», у зв'язку зі зміною найменування на підставі рішення позачергових загальних зборів акціонерів банку від 21 квітня 2017 р. АТ «СКАЙ БАНК» є універсальною банківською установою, яка на професійному рівні надає повний спектр банківських послуг юридичним і фізичним особам згідно з діючим законодавством України, приймає депозити і надає кредити, здійснює розрахунково-касове обслуговування в Україні та переказ коштів за кордон, надає в оренду індивідуальні сейфи, проводить операції з обміну валют, тощо.

2. За підсумками 2022 року, активи АТ «СКАЙ БАНК» станом на кінець дня 31 грудня 2022 року складають 2066,43 млн. грн. Порівняно з початком 2022 року станом на 31.12.2022 обсяг кредитів наданих фізичним

особам в портфелі банку збільшився на 9,9% (до 38,73 млн. грн.), обсяг кредитів наданих юридичним особам збільшився на 12,3% (до 328,31 млн. грн.).

3. З'ясовано, що роль кредитного портфелю як дохідної статті активів не значна. Протягом 2020-2021 року сума кредитного портфелю зросла на 146579 тис. грн., або на 88%, хоча питома вага в активах банку зменшилась на 3,39 процентних пункти. Протягом 2022 року кредитний портфель щоквартально зменшувався і лише в 4 кварталі 2022 практично повернувся до розмірів 1 кварталу 2022 року. Частка кредитного портфелю знижувалась – з 12.1% станом на 01.01.2022 до 11,76% станом на 01.07.2022 року. У 4 кварталі частка портфелю зросла до 13,9%. Що стосується динаміки за роками, то станом на 01.01.2023 року кредитний портфель АТ «СКАЙ БАНК» у 1,72 рази більший за показник 2021 року, але все ще не повернувся до рівня початку 2022 року. Показники рентабельності капіталу та активів за 2022 рік становлять відповідно 9,27% та 0,95%.

4. Мінімізація ризику є наразі одним із найбільш пріоритетних напрямів банківської діяльності. Так, ключовим ризиком залишається кредитний ризик. Так, сам АТ «СКАЙ-БАНК», враховуючи прогнозовані макроекономічні показники НБУ, очікує втрату кредитного портфеля мінімум на 20%, а також зростання частки прострочених та безнадійних кредитів у загальному обсязі кредитного портфеля. Сам АТ «СКАЙ БАНК» 16 квітня 2022 р. із-за влучення ворожої ракети в будівлю у місті Харкові зазнав часткових руйнувань, де було розташовано Харківське відділення №2 АТ «СКАЙ БАНК» та деякі структурні підрозділи головного офісу банку (Бек-офіс, юридичне управління, контакт-центр, тощо). Пошкоджені меблі, техніка та інші необоротні активи банку. Проте наразі немає офіційних висновків щодо оцінки завданих збитків. Проте зрозуміло, що дане зруйнування сильно вплинуло на обсяг активів банку, на обсяг його операцій та, відповідно, на його доходи та прибутковість. З 26 жовтня 2023 року закриття Харківського відділення №1 (61017 м. Харків, вул. Велика

Панасівська, буд.95) відповідно з рішенням Наглядової Ради Банку від 17.10.2023, протокол засідання № 40.

5. Окрім кредитного ризику, у банку значно збільшилися ринкові ризики, пов'язані з коливанням курсів валют, вартістю активів тощо. Кредитний ризик вже впливає на прибутковість банку. Окрім вищезазначених факторів, впливає різке зростання відрахувань до резервів за кредитними збитками. При цьому при розрахунку резерву було зменшено до нуля очікувані грошові потоки від реалізації об'єктів забезпечення, які були зруйновані в ході воєнних дій.

6. АТ «СКАЙ БАНК» у 2023 році розширив програму кредитування фізичних осіб в частині іпотечного кредитування. За 9 місяців 2023 р. в порівнянні з 2022 роком сума кредитів зросла на 120866 тис. грн., або в 32 рази і склала 124659 тис. грн.

Роздрібний кредитний портфель стабілізувався після глибокого падіння. Рушієм його стабілізації став вищий попит на карткові кредити для задоволення поточних потреб. Прагнення відновити портфель не має приспати увагу фінансових установ до збереження його якості. Епізодичні сплески іпотечного кредитування забезпечуються роботою державної програми «єОселя», проте її фінансування здійснюється з перебоями. Невизначеність ще довго стримуватиме розвиток ринку нерухомості та іпотечне кредитування.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Узагальнення теоретичних основ та дослідження особливостей управління кредитним портфелем банку надало можливість зробити наступні висновки.

1. Досліджено економічну сутність кредитного портфеля. Кредитний портфель – сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної кредитної політики банку, це специфічний об'єкт управління, що має бути структурованим відповідно напрямів кредитування, відповідати вимогам та цілям банку за прибутковістю, ліквідністю та ризиком. Кредитний портфель є основною частиною активів банку, яка має забезпечу вати потрібну для функціонування банку прибутковість.

2. Розглянуто основні підходи до управління кредитним портфелем банківської установи. В умовах переходу до ринкової економіки в банківській сфері збільшується значення ефективності управляння кредитним портфелем банку. Адже ефективне управління кредитним портфелем допомагає знизити кредитний ризик, підвищити якість та збільшити дохідність кредитних операцій. Управління кредитним портфелем – це управління кредитним портфелем банку для балансування та стримування ризику усього портфеля, контролювання структури кредитного ризику, що притаманний тим чи іншим ринкам, клієнтам, позичковим інструментам, кредитам та умовам діяльності. Управління кредитним портфелем як процес, що складається із п'яти послідовних етапів: 1. Вибір кредитної політики; 2. Аналіз ринку кредитів; 3. Формування кредитного портфеля; 4. Перегляд кредитного портфеля; 5. Оцінка ефективності кредитного портфеля.

3. Здійснено теоретичну характеристику ризиків та якості кредитного портфеля. Якість кредитного портфеля є найважливішим показником ефективності організації кредитного процесу. Під якістю кредитного

портфеля можна розуміти таку властивість його структури, яка забезпечує максимальний рівень прибутковості при допустимому рівні кредитних ризиків і ліквідності балансу. У процесі управління якістю кредитного портфеля особливу увагу потрібно приділити виявленню, оцінці та моніторингу і контролю проблемної кредитної заборгованості/непрацюючих кредитів (NPL).

Повномасштабна війна очікувано негативно вплинула на платоспроможність позичальників, а отже – до зростання втрат від кредитного ризику та частки NPL. Вчасне реагування банків на кредитні ризики та за потреби проведення заходів щодо подолання проблемної заборгованості, зокрема реструктуризації – запорука подальшої стійкості банків.

4. Дослідження проведене на базі АТ «СКАЙ БАНК», який є надійним українським банком з приватним іноземним капіталом, що працює на ринку вже більше 30 років і спеціалізується на обслуговуванні бізнесу. З приходом іноземного капіталу в банк, було проведено повний ребрендинг і взято курс на IT-інновації.

5. Проаналізовано динаміку, структуру та складові кредитного портфеля АТ «СКАЙ БАНК». Протягом 2020-2021 року сума кредитного портфелю зросла на 146579 тис. грн., або на 88%, хоча питома вага в активах банку зменшилась на 3,39 процентних пункти. Протягом 2022 року кредитний портфель щоквартально зменшувався і лише в 4 кварталі 2022 практично повернувся до розмірів 1 кварталу 2022 року. Частка кредитного портфелю знижувалась – з 12.1% станом на 01.01.2022 до 11,76% станом на 01.07.2022 року. У 4 кварталі частка портфелю зросла до 13,9%. Що стосується динаміки за роками, то станом на 01.01.2023 року кредитний портфель АТ «СКАЙ БАНК» у 1,72 рази більший за показник 2021 року, але все ще не повернувся до рівня початку 2022 року. Показники рентабельності капіталу та активів за 2022 рік становлять відповідно 9,27% та 0,95%.

6. Протягом 2022-2023 років АТ «СКАЙ БАНК», як і інші банки,

знаходиться під впливом наслідків війни та воєнного стану на економічні процеси всіх суб'єктів господарювання та фізичних осіб, а саме: зменшення платоспроможного попиту; зменшення доходів у сфері послуг; збільшення показника безробіття; збільшення потреби у кредитуванні для відновлення докризових та довоєнних обсягів виробництва та інфраструктури підприємств; підтримання рівня ліквідності в достатніх обсягах.

7. В умовах «паралічу» через війну кредитування іпотеки за ринковими ставками банки зацікавлені в участі у державній програмі «єОселя», за якою бюджет покриває майже всю вартість кредиту для позичальника. Банки дуже зацікавлені у підтримці українців у частині відновлення житла, яке постраждало внаслідок повномасштабної агресії, а також у купівлі нового, тому активно беруть участь у державних та партнерських програмах. Модель програми «єОселя» передбачає достатньо ефективну механіку роботи із заявками і можливість надавати швидке рішення клієнтам в онлайні.

З 1 жовтня 2022 року головною програмою бюджетної підтримки іпотеки замість програми доступних кредитів під 7% стала програма «єОселя», за якою кредити видають до 20 років під 3%, але лише обмеженому колу осіб. У 2022-му це військовослужбовці Збройних сил України, Національної гвардії, працівники інших силових відомств, поліцейські, а також члени їхніх сімей; науковці; медичні працівники закладів охорони здоров'я та педагоги закладів освіти державної або комунальної форми власності.

8. Сума кредитів за 9 місяців 2023 року в порівнянні з 2022 роком зросла на 47,57% і склала 423782 тис. грн., що також перевищило вартість кредитів, виданих у 2021 році. Сума нарахованих непогашених відсотків складає станом на 30.09.2023 р. - 5379 тис. грн. (на 31.12.2022 р. - 2815 тис. грн.). Протягом 9 місяців 2023 р. повного погашення раніше списаної за рахунок спеціального резерву суми безнадійної заборгованості не було, частково погашено 5 тис. грн. Протягом 2022 р. відбулося повне погашення раніше списаної за рахунок спеціального резерву суми безнадійної

заборгованості на загальну суму 14908 тис. грн., частково повернено - 20 тис. грн.).

АТ «СКАЙ БАНК» у 2023 році розширив програму кредитування фізичних осіб в частині іпотечного кредитування. За 9 місяців 2023 р. в порівнянні з 2022 роком сума кредитів зросла на 120866 тис. грн., або в 32 рази і склала 124659 тис. грн.

Мінімізація ризику є наразі одним із найбільш пріоритетних напрямів банківської діяльності. Так, ключовим ризиком залишається кредитний ризик. Так, сам АТ «СКАЙ-БАНК», враховуючи прогнозовані макроекономічні показники НБУ, очікує втрату кредитного портфеля мінімум на 20%, а також зростання частки прострочених та безнадійних кредитів у загальному обсязі кредитного портфеля.

Отже, ефективність іпотечного кредитування АТ «СКАЙ-БАНК» вказує на економічну доцільність пропонованих заходів, що дозволять покращити ефективність кредитної діяльності банку загалом, будуть сприяти пошуку оптимуму між рівнем дохідності та ризикованості за кредитними операціями, особливо з урахуванням довгострокового характеру іпотечного кредитування населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антипенко Н. В., Охріменко В. В. Аналіз кредитного портфелю комерційних банків України у сучасних умовах. Економіка. Фінанси. Право. 2021. № 12(1). С. 5-8.

2. Белікова Т. В., Пушкіна М. С. Методи аналізу якості кредитного портфелю банку. Економіка. Фінанси. Право. 2020. № 4(1). С. 35-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2020_4(1)__10

3. Бикова О.В., Марченко О.В. Оцінка ефективності кредитної політики банку. Молодий вчений. 2018. №3 (43). С. 586-589.

4. Білогородський Р. Оптимізація структури кредитного портфелю банку. Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. 2016. № 4. С. 30-47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2016_4_5

5. Бугель Ю. В. Управління кредитним портфелем комерційного банку в ринкових умовах господарювання : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Тернопіль : ТНЕУ, 2009. 253 с.

6. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем. Галицький економічний вісник. 2020. № 2 (27). С. 157.

7. Бурлаєнко Т.І. Особливості управління кредитним портфелем банку. Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Випуск 14. 2016. С. 744-748. URL: http://global-national.in.ua/archive/14-2016/218.pdf

8. Варцаба В. І. Проблеми та напрями підвищення якості кредитних портфелів українських банків у реаліях часу. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. 2022. Вип. 1. С. 98-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2022_1_17

9. Великий Ю. В., Нетудихата К. Л., Пігар Т. Ю. Експрес-діагностика якості кредитного портфелю банків. Агросвіт. 2019. № 21. С. 22-29. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2019_21_5

10. Виноградня В. М. Аналіз напрямів управління кредитним портфелем банків України. Економічний аналіз. 2015. Т. 21, № 1. С. 166-172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2015_21(1)__24

11. Волкова В.В., Власенко О.С. Підвищення якості кредитного портфелю як чинник мінімізації кредитного ризику банку. Економіка і організація управління. № 2 (42). 2021. С. 76-85. DOI 10.31558/2307-2318.2021.2.8

12. Волкова Н.І., Кункель А.О. Тенденції та особливості кредитної діяльності вітчизняних банків на сучасному етапі розвитку економіки. Економіка і організація управління. 2018. № 1 (29). С. 52–63.

13. Гагауз В.М., Коваленко В.В., Кузнєцова Л.В. Управління забезпеченням банківських позичок: теоретичний та практичний аспекти: монографія. Х.: Вид-во «Діса плюс», 2016. 204 с.

14. Гергель А. Напрями аналізу якості кредитного портфеля банку. Управління розвитком. Х. : ХНЕУ ім. Семена Кузнеця, 2014. С. 92–94.

15. Гладких Д. М. Чинники оздоровлення кредитного портфелю та відновлення банківського кредитування в Україні. Бізнес Інформ. 2020. № 7. С. 224-230. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_7_30

16. Гнєушева І, Касьяненко Ю. Аналітична оцінка кредитного портфелю. Економічний аналіз. 2012, випуск 10. Частина 3. С. 27-29.

17. Говоруха С. Підходи до визначення поняття «кредитного портфелю» та аналіз його характеристик. Вісник Львівського університету. 2008. № 39. С. 125-127.

18. Гончарова А. С. Особливості управління кредитним портфелем українських банків. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2015. № 4. С. 12.

19. Дем'яненко І. В., Бандура Ю. В. Роль НБУ в формуванні кредитного портфелю комерційного банку. Ефективна економіка. 2020. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_2_27

20. Демчук Н.І., Коваль А.М. Менеджмент кредитного портфелю банку. Випуск 23. Частина 1. 2017. С. 154-157. http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_23/1/37.pdf

21. Дзюбановська Н. В., Гураль І. В., Сенів Г. В. Оцінка структури кредитного портфелю як інструмент підтримки прийняття рішень під час формування кредитної політики банку. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2020. Т. 25, Вип. 6. С. 265-273. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2020_25_6_48

22. Дзюблюк О.В. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці. Журнал європейської економіки. 2015. № 9. С. 108-124.

23. Довгань Ж.М. Особливості управління кредитною діяльністю банківських установ у сучасних умовах. 2015. URL: http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/902/910

24. Єпіфанов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В. Операції комерційних банків: Навчальний посібник. Харків: ВТД «Університетська книга», 2013. 523 с.

25. Єрмакова Ю. Визначення впливу факторів на якість кредитної політики банку. Управління розвитком. 2014. № 15. С. 59–61.

26. Жаворонок А. Міжнародний досвід функціонування ринку кредитних послуг. Економічний дискурс. 2020. № 1. С. 68–77.

27. Жаворонок А.В. Проблеми вдосконалення механізму банківського кредитування як засобу стимулювання розвитку ринку кредитних послуг в Україні. Вісник економічної науки України. 2020. № 1(38). С. 196–201.

28. Жаворонок А. Тенденції розвитку ринку кредитних послуг в Україні. Галицький економічний вісник. 2020. № 63(2). С. 145–155.

29. Запорожець С. В., Тригуб Ю. П. Управління якістю кредитного портфеля банку в період воєнного стану. Фінансовий простір. 2022. №4 (48). С. 71-77. http://fpnpu.cibs.ubs.edu.ua/article/view/272735

30. Затворницький К. С. Критерії оцінки якості кредитного портфелю банку. Фінансовий простір. 2018. № 4. С. 99-108. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2018_4_13

31. Затворницький К. С. Управління ризиками кредитного портфелю банку: теорія і практика. Вісник Університету банківської справи. 2019. № 1. С. 70–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2019_1_11

32. Зверук Л. А., Лисенко Т. С. Управління кредитною діяльністю банківських установ: сутність, практика, напрями вдосконалення. Бізнес Інформ. 2019. № 1. С. 349–357. URL: https://www.businessinform.net/export_pdf/business-inform-2019-1_0- pages-349_357.pdf

33. Кадигріб В. О. Організація управління кредитним портфелем банку та оцінка динаміки його якості. Вісник Львівського університету. 2013. № 36. С. 31.

34. Карпчук Л. Оцінка механізму управління кредитним портфелем комерційних банків України в сучасних умовах. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2016. Вип. 3 (31). С. 21-26.

35. Карчева Г. Т., Карчева І. Я. Нові підходи до регулювання кредитного ризику банків. Регулювання діяльності банків в умовах глобальних викликів : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Примостки. Київ : КНЕУ, 2012. С. 239–265.

36. Клименко О. М., Мала С. І., Путінцев А. В. Управління кредитним портфелем комерційного банку. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. 2023. Т. 34(73), № 1. С. 62-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2023_34(73)_1_12

37. Коваленко В. В. Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти : монографія / за ред. В. В. Коваленко. Одеса : ОНЕУ, 2017. 304 с.

38. Коваленко В. В. Управління кредитним портфелем в умовах фінансової невизначеності функціонування банків. Регіональна економіка та

управління 2016. № 1 (08). С. 60-63.

39. Козакова Н. Л., Черницька О. В., Шейченко П. О. Застосування евристичних алгоритмів для формування кредитного портфелю банку. Питання прикладної математики і математичного моделювання. 2022. Вип. 22. С. 80-88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppmmm_2022_22_10

40. Колодізєв О. М., Буряк В. С. Оптимізація кредитного портфелю банку за критеріями прибутковості, ризику та ліквідності. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2015. Вип. 1. С. 19–27.

41. Комліченко О. О., Ротань Н. В. Модель структури кредитного портфелю та її вплив на ефективність діяльності банку. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2021. Т. 26, Вип. 3. С. 103-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2021_26_3_16

42. Король С. В., Смицнюк О. Р. Кредитний портфель комерційного банку: суть та особливості формування оптимальної структури. Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія : Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. 2022. № 2. С. 119-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvifnunge_2022_2_13

43. Кредитний рейтинг СКАЙ БАНК. Рейтингове агентство "IBI-Rating". URL: https://ibi.com.ua/UK/company/sky-bank.html

44. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 447 с.

45. Крючко Л.С., Сидоренко А.В. Управління кредитним портфелем комерційного банку. Вісник Мукачівського державного університету. Випуск №13. 2017. С. 1139-1142. https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/191.pdf

46. Кузнецова І. В. Проблеми формування та управління кредитного портфелю банку. Проблеми розвитку фінансових послуг. 2014. С. 18-21.

47. Лаврик О. Л. Сучасні тенденції розвитку форм банківського кредитування та їх вплив на економічний розвиток країн світу. Економічний аналіз. Тернопільський національний економічний університет; Видавничо-

поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. Том 22. № 2. С. 11-19.

48. Лисенок О. В. Теоретико-методологічні відмінності диверсифікації та сек'юритизації кредитного портфелю банку. Економіка, управління та адміністрування. 2020. № 4. С. 99-105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2020_4_15

49. Лисенок О. В., Бадзим О. С., Древуш А. Р. Управління кредитним ризиком банку в умовах нестабільності вітчизняної економіки. Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2016. № 5. С. 171–177.

50. Лисенок О. В. Формування стратегії та політики управління кредитними операціями банків. Вісник ЖДТУ. 2016. № 1/75. С. 185- 189.

51. Лихолай А. А., Тимченко Д. В. Стратегія дистанційної моделі банкінгу та її вплив на управління кредитним портфелем. Ефективна економіка. 2016. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_4_65

52. Лобова О., Москалюк М. Практика використання інструментів регулювання банківської діяльності в Україні. Економіка та суспільство. 2023. №50. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-4

53. Макаренко Ю. П., Самойлова Д. О. Теоретичні аспекти управління кредитним портфелем банківської установи. Економіка та держава. 2020. № 6. С. 87-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2020_6_15

54. Макаренко Ю. П., Шевченко А. В. Аналіз управління кредитним портфелем комерційного банку на прикладі АТ «ОТП банк». Економіка та держава. 2021. № 1. С. 24-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2021_1_6

55. Маркович Т. Г. Аналіз впровадження підходів Національного банку до оцінки фінансового стану боржника – юридичної особи та стан кредитного портфелю вітчизняних банків. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економіка, управління та адміністрування. 2019. № 2. С. 128-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2019_2_20

56. Марченко О. В., Петриківа О. С., Коробко К. О. Мінімізація

кредитного ризику та підвищення якості кредитного портфелю банку. Бізнес Інформ. 2022. № 11. С. 205-210.

57. Мельник О. О. Проблемні кредити: аналіз якості кредитного портфелю банків. Науковий погляд: економіка та управління. 2019. № 1. С. 200-211. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2019_1_29

58. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/document/download?docId=28624809

59. Нянько В., Нянько Л., Нянько В. Банківська система за воєнного стану та у післявоєнному відновленні України. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 35/2022. С. 96-105. URL: http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7643321

60. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів в цілому по системі. Наглядова статистика НБУ. Вересень 2023. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#3

61. Осташ С. В. Кредитна політика комерційного банку та оцінка кредитного портфеля банків України. Науковий вісник Ужгородського університету. 2014. №2. С. 3-4.

62. Островська Н.С. Особливості формування кредитної політики та кредитного портфеля комерційного банку в сучасних умовах. Інфраструктура ринку. Випуск 54. 2021. С. 214-220. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/54_2021/36.pdf

63. Офіційний сайт. Міністерство фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/banks/stat/2019-12/

64. Пашков А. Оцінка якості кредитного портфелю. Фінансовий простір. 2019. № 2(18). С. 14–21.

65. Погореленко Н. П., Юрченко А. Ю. Оцінка процесів управління кредитним портфелем АТ КБ «Приватбанк». Бізнес Інформ. 2020. №10. С. 325–332. URL: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-10-325-332

66. Показники банківської системи. Офіційний сайт Національного

банку України. URL: https:// www.bank.gov.ua.

67. Постанова НБУ від 11.06.2018 № 64 «Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах».

68. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент банку : підручник. 3-тє вид., доповн. і перероб. Київ : КНЕУ, 2012. 338 с.

69. Пустовгар С. А., Коваленко Д. М. Управління ризиками кредитного портфелю банку на основі аналізу альтернатив їх мінімізації. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2019. Вип. 202. С. 55-65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2019_202_8

70. Руденко С. В., Степаненко С. В., Ампілогова К. О. Оптимізація управління споживчим кредитуванням банку на основі оцінки якості його кредитного портфелю. Український журнал прикладної економіки. 2020. Т. 5, №4. С. 58-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujae_2020_5_4_8

71. Садчикова І., Онопрієнко А. Оцінка кредитного ризику комерційного банку в умовах коронакризи. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2023. №2 (30). С. 115–124. URL: https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-2(30)-115-124.

72. Сеньковська О. С., Воробець Х. Б., Лаговський А. М. Аналіз кредитного портфелю банку та шляхи його покращення. Економічний аналіз. 2014. Т. 17, № 1. С. 189-198. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2014_17(1)__27

73. Соловей Н. В., Скрипниченко І. О. Проблеми якісної оцінки кредитного портфелю комерційного банку. Економіка. Фінанси. Право. 2020. № 1(2). С. 15-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2020_1(2)__5

74. Солоділова К.В., Шафранова О.В. Сучасний стан кредитування в Україні. Молодий вчений. 2019. № 3 (43). С. 844-847.

75. Степаненко К. Р. Особливості формування кредитного портфелю банку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск

7, частина 3. 2016. С. 111-114. https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/12990/1A3.pdf

76. Степаненко С. В., Римар О. Г., Гулюк О. І. Методи вдосконалення управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2021. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_3_29

77. Тептя О. В. Організація системи управління кредитним портфелем у комерційному банку. Вісник ХНУ. Економічні науки. 2014. № 5. Т. 2. С. 141–144.

78. Тисячна Ю. С. Методичні підходи до оцінки якості кредитного портфеля банку. Фінанси та банківська справа. Проблеми економіки. № 1. 2014. С. 278-283.

79. Уряд схвалив стратегічні напрями діяльності банків державного сектору на період воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/uryadshvaliv-strategichni-napryami-diyalnosti-bankiv-derzhavnogo-sektoru-na-period-voyennogostanu-ta-pislyavoyennogo-vidnovlennya-ekonomiki (дата звернення: 01.11.2023).

80. Харченко А. М. Кредитний портфель банків України: аналіз, фактори, тенденції. Вісник Університету банківської справи. 2020. № 2. С. 54–60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2020_2_9

81. Чуб П. М. Підходи до управління кредитним портфелем комерційного банку: автореф. дис. Київ: Київ. нац. екон. ун-т. 2003. 19 с.

82. Ширінян Л. В.. Лисенок О. В. Диверсифікація та сек'юритизація кредитних портфелів українських банків. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2019. Вип. 3. С. 103-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2019_3_19

ДОДАТКИ

Відомості про остаточних ключових учасників у структурі власності банку станом на 01 січня 2023 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО “СКАЙ БАНК”

01054, м. Київ, вул. Гончара Олеся, буд. 76/2

№ з/п	Прізвище, ім’я та по батькові фізичної особи або повне найменування юридичної особи	Тип особи	Чи є особа власником істотної участі в банку	Інформація про особу	Участь особи в банку, %			Опис взаємозв’язку особи з банком
					пряма	опосередко-вана	сукупна	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Бабаєв Аріф (Babayev Arif)	ФО	ТАК	Громадянство: Казахстан. Казахстан, м.Алмати (Citizen of Kazakhstan. Kazakhstan, Almaty)	99,440929	-	99,440929	Акціонер банку, Голова Наглядової ради банку.
2.	Галієв Рустем Узакбаєвич	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, м.Київ	0,289813	-	0,289813	Акціонер банку, Голова Правління банку.
3.	Троцко Віктор Миколайович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська обл., м. Харків	0,064547	-	0,064547	Акціонер банку
4.	Ківа Дмитро Семенович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, м.Київ	0,026259	-	0,026259	Акціонер банку
5.	Тимченко Микола Васильович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська обл., м.Харків	0,025412	-	0,025412	Акціонер банку
6.	Біловол Ірина Миколаївна	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська обл., м.Харків	0,024254	-	0,024254	Акціонер банку
7.	Сенаторов Валерій Михайлович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська обл., м.Харків	0,015247	-	0,015247	Акціонер банку
8.	Мірошниченко Іван Іванович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська обл., м. Чугуїв	0,007793	-	0,007793	Акціонер банку
9.	Фенота Юрій Андрійович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська обл., м.Харків	0,007454	-	0,007454	Акціонер банку
10.	Дубина Сергій Васильович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська область, Харківський р-н., с. Покотилівка	0,007454	-	0,007454	Акціонер банку
11.	Носальський Станіслав Андріанович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська обл., м.Харків	0,007115	-	0,007115	Акціонер банку
12.	Бабушкін Олександр Анатолійович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська область, м. Харків	0,006917	-	0,006917	Акціонер банку
13.	Дубняк Олег Вячеславович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська обл., м. Харків	0,005760	-	0,005760	Акціонер банку, син Дубняк Людмили Андріївни
14.	Дубняк Людмила Андріївна	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська обл., м. Харків	0,005760	-	0,005760	Акціонер банку, мати Дубняка Олега Вячеславовича

15.	Улітенко Людмила Володимирівна	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська обл., м. Харків	0,004913	-	0,004913	Акціонер банку
16.	Зеленський Віктор Федотович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська обл., м.Харків	0,003557	-	0,003557	Акціонер банку
17.	Карпенко Валерій Володимирович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська обл., м.Харків	0,003388	-	0,003388	Акціонер банку
18.	Вербоноль Володимир Михайлович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Дніпропетровська обл., м.Дніпропетровськ	0,003388	-	0,003388	Акціонер банку
19.	Докукін Микола Павлович	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Харківська обл., м.Харків	0,003388	-	0,003388	Акціонер банку
20.	Потапенко Світлана Валеріївна	ФО	НІ	Громадянство: Україна. Україна, Дніпропетровська обл., м. Дніпропетровськ	0,003049	-	0,003049	Акціонер банку

Голова Правління
(посада уповноваженої банком особи)

_____
(підпис)

Галієв Р. У.
(прізвище та ініціали)

24.01.2023
(дата)

Кисіль Н. М.
(прізвище та ініціали виконавця)

044-247-56-41
(телефон виконавця)

Відомості про власників істотної участі в банку станом на 01 січня 2023 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО “СКАЙ БАНК”

01054, м. Київ, вул. Гончара Олеся, буд. 76/2

№ з/п	Прізвище, ім’я та по батькові фізичної особи або повне найменування юридичної особи	Тип особи	Тип істотної участі	Інформація про особу	Опис взаємозв’язку особи з банком
1	2	3	4	5	6
1.	Бабаєв Аріф (Babayev Arif)	ФО	П	Громадянство: Казахстан. Казахстан, м.Алмати (Citizen of Kazakhstan. Kazakhstan, Almaty)	Акціонер банку, якому належить 99,440929% акцій банку. Набуття істотної участі в банку було погоджено згідно рішення Комітету Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайту) платіжних систем №516 від 18.11.2016р.

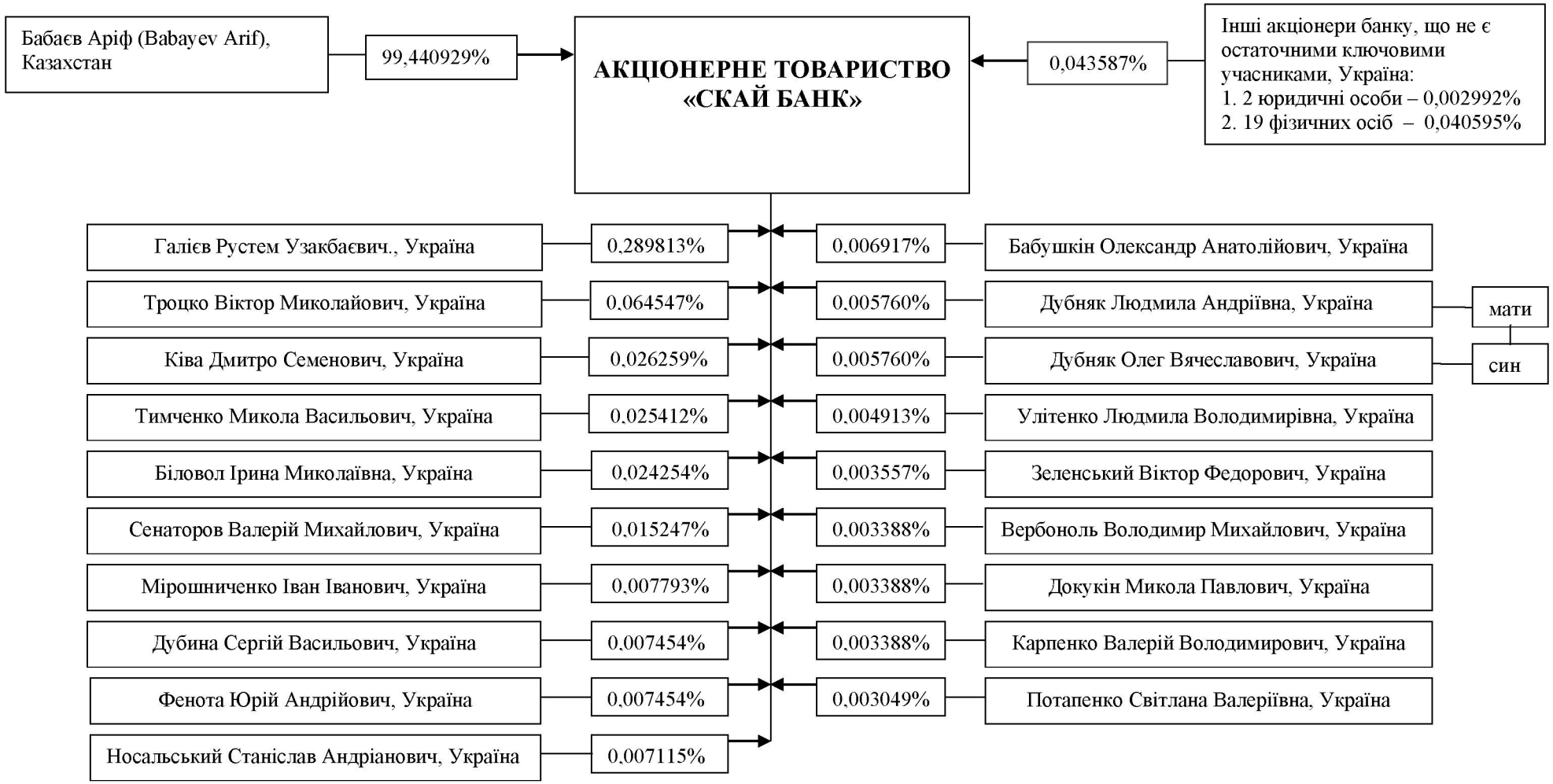
Голова Правління _____ Галієв Р. У.

(посада уповноваженої банком особи) (підпис) (прізвище та ініціали)

24.01.2023 Кисіль Н. М. 044-247-56-41

(дата) (прізвище та ініціали виконавця) (телефон виконавця)

СХЕМАТИЧНЕ ЗОБРАЖЕННЯ СТРУКТУРИ ВЛАСНОСТІ
АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «СКАЙ БАНК»
станом на 01 січня 2023 р.

Голова Правління АТ «СКАЙ БАНК» **Галієв Р.У.**

Звіт про фінансовий стан (Баланс)
на 31 грудня 2020 р.

(число, місяць, рік)

(тис. грн)

№ з/п	Найменування статті	Примітки	Станом на 31.12.2020 р.	Станом на 31.12.2019 р.
1	2	3	4	5
1	**АКТИВИ**			
2	Грошові кошти та їх еквіваленти	6	98402	23547
3	Кредити та заборгованість клієнтів	7	166462	149367
4	Інвестиції в цінні папери	8	619937	144005
5	Похідні фінансові активи	33	4036	4903
6	Інвестиційна нерухомість	9	54866	69929
7	Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		223	415
8	Основні засоби та нематеріальні активи та активи з права користування	10	116756	128499
9	Інші активи	11, 12	13817	15946
10	Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	13	0	8325
11	**Усього активів**		**1074499**	**544936**
12	**ЗОБОВ'ЯЗАННЯ**			
13	Кошти банків	14	211782	0
14	Кошти клієнтів	15	548256	271981
15	Відстрочені податкові зобов'язання	27	2650	2919
16	Похідні фінансові зобов'язання	33	13	0
17	Резерви за зобов'язаннями	16	84	120
18	Інші зобов'язання	17, 18	8361	8281
19	Субординований борг	19	116076	102627
20	**Усього зобов'язань**		**887222**	**385928**
21	**ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ**			
22	Статутний капітал	20	200100	200100
23	Емісійні різниці	20	12	12
24	Резервні та інші фонди банку		21182	21182
25	Резерви переоцінки		21210	21232
26	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		(55227)	(83518)
27	**Усього власного капіталу**		**187277**	**159008**
28	**Усього зобов'язань та власного капіталу**		**1074499**	**544936**

Затверджено до випуску та підписано від імені Правління:

" 26 " березня 2021 року

Голова Правління _____ **Галів Р.У.**
(підпис, ініціали, прізвище)

Ріяко Н.М. (057)7170306
(прізвище виконавця, номер телефону)

Головний бухгалтер _____ **Ріяко Н.М.**
(підпис, ініціали, прізвище)

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід
(Звіт про фінансові результати)
за 2020 рік

(тис. грн.)

№	Найменування статті	Примітки	2020 рік	2019 рік
1	2	3	4	5
1	Процентні доходи	22	43372	45533
2	Процентні витрати	22	(32829)	(36504)
	Чистий процентний дохід /(Чисті процентні витрати)		**10543**	**9029**
3	Комісійні доходи	23	11137	11847
4	Комісійні витрати	23	(2935)	(2187)
5	Чистий прибуток/ (збиток) від операцій із фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	26	3536	27276
6	Чистий прибуток/ (збиток) від операцій із іноземною валютою		75583	33325
7	Чистий прибуток/ (збиток) від переоцінки іноземної валюти		10967	6324
8	Чистий прибуток/ (збиток) від переоцінки об"єктів інвестиційної нерухомості	9	(4063)	(4264)
9	Доходи, які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		0	4603
10	Чистий (збиток)/прибуток від зменшення/відновлення корисності фінансових активів	7, 11	(9761)	(9863)
11	Чистий (збиток) / прибуток від збільшення/зменшення резервів за зобов'язаннями	16	36	(35)
12	Інші операційні доходи	24	22572	13534
13	Витрати на виплати працівникам		(45894)	(48306)
14	Витрати зносу та амортизація	9, 10	(15433)	(15947)
15	Інші адміністративні та операційні витрати	25	(28288)	(54984)
16	Прибуток/(збиток) до оподаткування		28000	(29648)
17	Витрати на податок на прибуток	27	265	77
18	Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		28265	(29571)
19	**Прибуток/(збиток) за рік**		**28265**	**(29571)**
20	**Усього сукупного доходу за рік**		**28265**	**(29571)**
21	чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік, що належить власникам банку (грн.)	28	7,98	(8,35)

Затверджено до випуску та підписано від імені Правління:

" 26 " березня 2021 року **Голова Правління** _____ **Галієв Р.У.**
(підпис, ініціали, прізвище)

Верзунова О.О. (057)7170306 **Головний бухгалтер** _____ **Ріяко Н.М.**
(прізвище виконавця, номер телефону)

Звіт про фінансовий стан (Баланс)
на 31 грудня 2021 р.

(число, місяць, рік)

(тис. грн)

№ з/п	Найменування статті	Примітки	Станом на 31.12.2021 р.	Станом на 31.12.2020 р.
1	2	3	4	5
1	**АКТИВИ**			
2	Грошові кошти та їх еквіваленти	6	129719	98402
3	Кредити та заборгованість клієнтів	7	313041	166462
4	Інвестиції в цінні папери	8	1974202	619937
5	Похідні фінансові активи	32	25	4036
6	Інвестиційна нерухомість	9	48669	54866
7	Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		223	223
8	Основні засоби та нематеріальні активи та активи з права користування	10	105955	116756
9	Інші активи	11, 12	15485	13817
10	**Усього активів**		**2587319**	**1074499**
11	**ЗОБОВ'ЯЗАННЯ**			
12	Кошти банків	13	1158496	211782
13	Кошти клієнтів	14	1091833	548256
14	Відстрочені податкові зобов'язання	26	2363	2650
15	Похідні фінансові зобов'язання	32	212	13
16	Резерви за зобов'язаннями	15	962	84
17	Інші зобов'язання	16, 17	11731	8361
18	Субординований борг	18	114039	116076
19	**Усього зобов'язань**		**2379636**	**887222**
20	**ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ**			
21	Статутний капітал	19	200100	200100
22	Емісійні різниці	19	12	12
23	Резервні та інші фонди банку		22595	21182
24	Резерви переоцінки		20974	21210
25	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		(35998)	(55227)
26	**Усього власного капіталу**		**207683**	**187277**
27	**Усього зобов'язань та власного капіталу**		**2587319**	**1074499**

Затверджено до випуску та підписано від імені Правління.

" 30 " травня 2022 року

В.о.**Голови Правління** _____ **Рогинський В.О.**
(підпис, ініціали, прізвище)

Ріяко Н.М. (057)7170306
(прізвище виконавця, номер телефону)

Головний бухгалтер _____ **Ріяко Н.М.**
(підпис, ініціали, прізвище)

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід
(Звіт про фінансові результати)
за 2021 рік

(тис. грн.)

№	Найменування статті	Примітки	2021 рік	2020 рік
1	2	3	4	5
1	Процентні доходи	21	138226	43372
2	Процентні витрати	21	(79689)	(32829)
	Чистий процентний дохід /(Чисті процентні витрати)		**58537**	**10543**
3	Комісійні доходи	22	14684	11137
4	Комісійні витрати	22	(3493)	(2935)
5	Чистий прибуток/ (збиток) від операцій із фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	25	(19016)	3536
6	Чистий прибуток/ (збиток) від операцій із іноземною валютою		65095	75583
7	Чистий прибуток/ (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(5419)	10967
8	Чистий прибуток/ (збиток) від переоцінки об"єктів інвестиційної нерухомості	9	95	(4063)
9	Чистий (збиток)/прибуток від зменшення/відновлення корисності фінансових активів	7, 11	(9040)	(9761)
10	Чистий (збиток) / прибуток від збільшення/зменшення резервів за зобов'язаннями	15	(878)	36
11	Інші операційні доходи	23	18369	22572
12	Витрати на виплати працівникам		(50462)	(45894)
13	Витрати зносу та амортизація	9, 10	(15482)	(15433)
14	Інші адміністративні та операційні витрати	24	(32871)	(28288)
15	Прибуток/(збиток) до оподаткування		20119	28000
16	Витрати на податок на прибуток	26	235	265
17	Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		20354	28265
18	**Прибуток/(збиток) за рік**		**20354**	**28265**
19	**Усього сукупного доходу за рік**		**20354**	**28265**
20	чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік, що належить власникам банку (грн.)	26	5,75	7,98

Затверджено до випуску та підписано від імені Правління:

" 30 " травня 2022 року

В.о.**Голови Правління** _____ **Рогинський В.О.**
(підпис, ініціали, прізвище)

Верзунова О.О. (057)7170306
(прізвище виконавця, номер телефону)

Головний бухгалтер _____ **Ріяко Н.М.**

Звіт про фінансовий стан (Баланс)
на 31 грудня 2022 р.

(число, місяць, рік)

(тис. грн)

№ з/п	Найменування статті	Примітки	Станом на 31.12.2022 р.	Станом на 31.12.2021 р.
1	2	3	4	5
1	**АКТИВИ**			
2	Грошові кошти та їх еквіваленти	6	208493	129719
3	Кредити та заборгованість клієнтів	7	287180	313041
4	Інвестиції в цінні папери	8	1431081	1974202
5	Похідні фінансові активи	33	3197	25
6	Інвестиційна нерухомість	9	25407	48669
7	Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		0	223
8	Основні засоби та нематеріальні активи та активи з права користування	10	95998	105955
9	Інші активи	11, 12	15074	15485
10	**Усього активів**		**2066430**	**2587319**
11	**ЗОБОВ'ЯЗАННЯ**			
12	Кошти банків	13	477111	1158496
13	Кошти клієнтів	14	1195658	1091833
14	Інші залучені кошти	15	3196	0
15	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		4585	0
16	Відстрочені податкові зобов'язання	27	2555	2363
17	Похідні фінансові зобов'язання	33	0	212
18	Резерви за зобов'язаннями	16	1096	962
19	Інші зобов'язання	17, 18	9445	11731
20	Субординований борг	19	141285	114039
21	**Усього зобов'язань**		**1834931**	**2379636**
22	**ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ**			
23	Статутний капітал	20	200100	200100
24	Емісійні різниці	20	12	12
25	Резервні та інші фонди банку		23613	22595
26	Резерви переоцінки		23776	20974
27	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		(16002)	(35998)
28	**Усього власного капіталу**		**231499**	**207683**
29	**Усього зобов'язань та власного капіталу**		**2066430**	**2587319**

Затверджено до випуску та підписано:

" 17 " квітня 2023 року

Голова Правління _____ **Галієв Р.У.**
(підпис, ініціали, прізвище)

Ріяко Н.М. (050)4000022
(прізвище виконавця, номер телефону)

Головний бухгалтер _____ **Ріяко Н.М.**
(підпис, ініціали, прізвище)

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід
(Звіт про фінансові результати)
за 2022 рік

(тис. грн.)

№	Найменування статті	Примітки	2022 рік	2021 рік
1	2	3	4	5
1	Процентні доходи	21	215393	138226
2	Процентні витрати	21	(135265)	(79689)
	Чистий процентний дохід /(Чисті процентні витрати)		**80128**	**58537**
3	Комісійні доходи	23	11452	14684
4	Комісійні витрати	23	(3746)	(3493)
5	Чистий прибуток/ (збиток) від операцій із фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	26	(96985)	(19016)
6	Чистий прибуток/ (збиток) від операцій із іноземною валютою		223158	65095
7	Чистий прибуток/ (збиток) від переоцінки іноземної валюти		11762	(5419)
8	Чистий прибуток/ (збиток) від переоцінки об"єктів інвестиційної нерухомості	9	(23262)	95
9	Чистий (збиток)/прибуток від зменшення/відновлення корисності фінансових активів	7, 11	(90752)	(9040)
10	Чистий (збиток) / прибуток від збільшення/зменшення резервів за зобов'язаннями	16	(134)	(878)
11	Інші операційні доходи	24	20707	18369
12	Витрати на виплати працівникам		(61958)	(50462)
13	Витрати зносу та амортизація	9, 10	(11603)	(15482)
14	Інші адміністративні та операційні витрати	25	(33901)	(32871)
15	**Прибуток/(збиток) до оподаткування**		**24866**	**20119**
16	Витрати на податок на прибуток	27	(3879)	235
17	Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		20987	20354
18	**Прибуток/(збиток) за рік**		**20987**	**20354**
	ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
	СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
19	Зміни результатів переоцінки основних засобів та нематеріальних активів		3950	0
20	Податок на прибуток, пов'язаний із статтями іншого сукупного доходу, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток		(1126)	0
21	Інший сукупний дохід, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток після оподаткування		2824	0
22	**Усього сукупного доходу за рік**		**23811**	**20354**
23	чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік, що належить власникам банку (грн.)	26	5,93	5,75

Затверджено до випуску та підписано:

" 17 " квітня 2023 року **Голова Правління** **Галієв Р.У.**
(підпис, ініціали, прізвище)

Верзунова О.О. (066)6444227 **Головний бухгалтер** **Ріяко Н.М.**
(прізвище виконавця, номер телефону) (підпис, ініціали, прізвище)